

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİĞE
İLİŞKİN TERCİHLERİ**

Hamza BAĞ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. İshak AYDEMİR

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİĞE
İLİŞKİN TERCİHLERİ

Hamza BAĞ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. İshak AYDEMİR

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Program : Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı
Öğrenci No : 164205076
Öğrenci Adı Soyadı : Hamza BAĞ

“Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Eş Seçimi ve Evliliğe İlişkin Tercihleri” isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 27.05.2019 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Dr. Öğretim Üyesi Talip YİĞİT
(29 Mayıs Üniversitesi)

İmza

Danışman : Doç. Dr. İshak AYDEMİR
(Bahçeşehir Üniversitesi)

İmza

Üye : Prof. Dr. Abdullah KARATAY
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; Sosyal hizmet öğrencilerinin eş seçimi ve evliliğe ilişkin tercih ve görüşlerini belirlemektir. Çalışmaya Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Lisans Öğrencisi olan 301 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin, %18.3' ü erkek ve % 81.7'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin eş seçimi ve evliliğe ilişkin görüşlerini sorgulayan anket formu hazırlanmış ve etik kurul onayından sonra uygulanmıştır.

Çalışmaya katılan kadınların yarısından fazlasının; Eş adaylarından yaşça küçük veya aynı yaşta olmak istedikleri, eş adaylarının ekonomik durumunun kendilerinden daha iyi olmasını istedikleri, dini inançlarının eş adayı ile aynı olmasını istedikleri, eş adayının siyasi inançlarına dini inançları kadar önem vermedikleri, evliliği mutlu bir beraberlik olarak nitelendirdikleri, evliliğe istekli oldukları, eş adaylarını ailelerinin onaylamaması halinde evlenmeyecekleri, evlilik öncesi eş adayı ile birlikte yaşamaya olumlu yaklaşmadıkları son olarak eş adayının bir mesleği olmasını istedikleri, çalışmada elde edilen önemli sonuçlardandır.

Çalışmaya katılan erkeklerin yarısından fazlasının; Sosyal medyadan tanıştıkları ile flört etmeye ve evlenmeye kadınlardan daha olumlu yaklaştıkları, eş adaylarının yaşça kendilerinden küçük olmasını istedikleri, eş adaylarının ekonomik gelirinin ve mesleki popülaritesinin kendilerinden daha düşük olmasını istedikleri, eş adaylarının dini inançlarının kendilerinkine aynı olmasını istedikleri, eş seçiminde aile onayını önemsedikleri ve son olarak eş adaylarının mesleği olmasını istedikleri, çalışmada ulaşılan önemli sonuçlardandır.

Çalışma sonucunda katılımcıların eş seçimi tercihlerine etki eden faktörlerden bazılarının etki düzeylerinin, katılımcıların cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu faktörlerin; Aile onayı, medya, yaş, eğitim, din, akrabalık, flört, ekonomik durum, uzlaşma, fiziksel görünüm ve son olarak sağlık durumu faktörlerinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aile, Eş Seçimi, Evlilik, Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Öğrencileri

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the preferences and opinions of social work students regarding the selection of spouses and marriage. 301 students who are undergraduate students of Üsküdar University Department of Social Work participated in the study. The students who participated in the study are 18.3% male and 81.7% women. For the purpose of the research, survey form was prepared and implemented after approval from the ethics committee, which questions the views of the students about the selection of wives and marriages.

Important results obtained in the study indicate that more than half of the women participating in the study want to be equal or younger than their peers, they want the economic status of their peers to be better than their ones, want same religious beliefs with their peers, they do not give importance to their political beliefs as much as their religious beliefs, they are not willing to marry their spouses if their families do not approve, they not positive approach about living together with their partners before marriage, they lastly they would like their peers to have a profession.

The study show crucial results that more than half of the men participating in the study are more positive approach than women to flirt and marry with girls who men met on social media, they want their peers to be younger than their age, they would like the economic income and professional popularity of their co-candidates to be lower than their own, they want their spouse to have the same religious beliefs, cared for family approval about their wife selection, they lastly would like their co-candidates to have the profession.

The study determined that the effect levels of some of the factors that affect the partner selection preferences of the participants significantly differentiated according to the gender of the participants. These factors were found such as family approval, media, age, education, religion, kinship, flirting, economic status, reconciliation, physical appearance and finally health status.

Keywords: Family, Wife Selection, Marriage, Social Work, Social Work Students.

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimin sonuna gelmiş bulunmaktayım. Bilimin ve bilgiye ulaşmanın öneminin giderek arttığı çağımızda, benim de bilime katkıda bulunmama yardımcı olan, desteğini esirgemeyip çalışma süresince bilgisini benden esirgemeyen ve eğitim hayatım boyunca kendisinden birçok yönden tecrübe edinmiş olduğum değerli danışman hocam Doç. Dr. Öğr. Üyesi İshak AYDEMİR'e,

Ders dönemim boyunca tecrübelerinden faydalandığım değerli hocalarım; Doç. Dr. İsmail BARIŞ'a, Prof. Dr. Abulfaz SÜLEYMANOV'a, Prof. Dr. Abdullah KARATAY'a, , Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU'na, Doç. Dr. Zülfikar ÖZKAN'a,

Tüm hayatım boyunca bana maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen canım annem Pakize BAĞ ve babam Kemal BAĞ'a, ablalarım Özlem ÖZKILINÇ, Arzu EKDİ, Tuba BAĞ AYAR, Fatma BAĞ KARAMUSTAFAO'ya,

Tez süreci boyunca hamileliğinin son ayında olmasına rağmen sürekli yanımda olan eşim Şerife Nur BAĞ'a,

Son olarak tez sürecinde yaptığımız stresi, verdiği huzurla yenmemizi sağlayan ismini Muhammed Hamza koymaya karar verdiğimiz, bu ramazan ayının inşallah kadir gecesinde doğacağını öngördüğümüz oğlumuza teşekkürlerimi sunarım.

27.05.2019

Hamza BAĞ

BEYAN

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlamasından yazımına kadar hiçbir aşamada etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

27.05.2019

Hamza BAĞ

İÇİNDEKİLER

<u>Başlık</u>	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	iii
BEYAN FORMU	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO DİZİNİ	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi.....	4
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. EŞ SEÇİMİ	5
2.1.1. Eş Seçimi Kuramları.....	6
2.1.1.1. Homogami (Benzerlik) Kuramı.....	6
2.1.1.2. Heterogami (Zıtlık) Kuramı.....	6
2.1.1.3. Bütünleme Kuramı.....	7
2.1.1.4. Psikanalitik Kuramı.....	7
2.1.2. Eş Seçimini Etkileyen Faktörler.....	7
2.1.2.1. Aile Onayı Ve Görücü Usulü Faktörü.....	8
2.1.2.2. Sosyal Medya Ve Televizyon Programları Faktörü.....	8
2.1.2.3. Yaş Faktörü.....	10
2.1.2.4. Eğitim Faktörü.....	11
2.1.2.5. Dini Ve Siyasi İnanç Faktörü.....	12
2.1.2.6. Akarabalık Faktörü.....	12
2.1.2.7. Evlilik Öncesi İlişki Ve Flört Faktörü.....	13
2.1.2.8. Mesleki Ve Ekonomik Durum Faktörü.....	14
2.1.2.9. Uzlaşma, Sorumluluk Ve Şiddet Faktörü.....	15
2.1.2.10. Fiziksel Görünüm Ve Sağlık Faktörü.....	16
2.2. EŞ SEÇİMİNİN EVLİLİK İLE İLİŞKİSİ	18
2.2.1. Evlilik Tanımları.....	18
2.2.2. Evlilik Türleri.....	19
2.2.2.1. Grup İçi Evlenme(Endogamy).....	19
2.2.2.2. Grup Dışı Evlenme (Exogamy).....	19
2.2.2.3. Tek Eşle Evlilik (Monogamy).....	20
2.2.2.4. Çok Eşle Evlilik (Polygamy).....	20

2.2.3. Evliliğin Önemi.....	20
2.2.4. Türkiye'de Evlilik Ve Aile Yapısı.....	23
2.2.4.1. Türkiye’de Hane Halkı ve Otorite Esasına Göre Evlilik.....	24
2.2.4.2. Türkiye’de Yerleşim Yeri Esasına Göre Evlilikler.....	25
2.3. EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİĞİN AİLE İLE İLİŞKİSİ.....	28
2.3.1. Aile.....	28
2.3.2. Ailenin Tarihsel Gelişimi.....	29
2.3.3. Ailenin İşlevleri.....	32
2.4. EŞ SEÇİMİ, EVLİLİK VE AİLE KAVRAMLARININ SOSYAL HİZMET İLE İLİŞKİSİ	37
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	41
3.1.1. Araştırma Modeli.....	41
3.1.2. Araştırma Evreni.....	41
3.1.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	41
3.1.4. Veri Toplama Süreci.....	42
3.1.5. Verilerin Analizi.....	42
4. BULGULAR.....	43
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	59
6. ÖNERİLER.....	67
7. KAYNAKÇA.....	70
EKLER.....	75

TABLO DİZİNİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet dağılımı.....	43
Tablo 2. Katılımcıların yaş dağılımı.....	43
Tablo 3. Katılımcıların sınıf dağılımı.....	44
Tablo 4. Katılımcıların medeni durum dağılımı.....	44
Tablo 5. Katılımcıların ikamet şekli.....	45
Tablo 6. Katılımcıların bazı özelliklerine ait tanımlayıcı istatistikler.....	45
Tablo 7. Katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam.....	46
Tablo 8. Katılımcıların evlenme istek dağılımları.....	47
Tablo 9. Katılımcıların aşk-mantık evliliği tercihi dağılımı.....	47
Tablo 10. Katılımcıların evliliğe verdikleri önem dağılımı.....	47
Tablo 11. Katılımcıların evlilik korkusu dağılımı.....	48
Tablo 12. Katılımcıların karar verme süreci dağılımı.....	48
Tablo 13. Katılımcıların eş adaylarına aile onayı dağılımı.....	49
Tablo 14. Katılımcıların sosyal medyadan tanıştığı ile flört dağılımı.....	49
Tablo 15. Katılımcıların sosyal medyadan tanıştığıyla evlilik isteği dağılımı.....	50
Tablo 16. Katılımcıların televizyon programlarındaki evliliklere ilişkin düşünceleri.....	50
Tablo 17. Katılımcıların, çocuklarının cinsiyet tercihleri dağılımı.....	51
Tablo 18. Katılımcıların eş adaylarının ideal yaşı dağılımı.....	52
Tablo 19. Katılımcıların eş adaylarının dini görüşüne yaklaşımları dağılımı.....	53
Tablo 20. Katılımcıların eş adaylarının siyasi görüşüne yaklaşımları dağılımı.....	53
Tablo 21. Katılımcıların akraba evliliği ile ilgili düşünceleri dağılımı.....	54
Tablo 22. Katılımcıların evlilik öncesi eş adayıyla yaşama yaklaşımı dağılımı.....	54
Tablo 23. Katılımcıların eş adaylarının çalışma yaklaşımları dağılımı.....	55
Tablo 24. Katılımcıların anlaşamayan çiftlerin boşanmasına yaklaşımları dağılımı.....	55
Tablo 25. Katılımcıların şiddet sonucu boşanma yaklaşımları dağılımı.....	56
Tablo 26. Sosyal medyadan tanışılanla evliliğe ilişkin yaklaşım dağılımı.....	56
Tablo 27. Eş adayı ile dini uyuma ilişkin yaklaşım dağılımı.....	57
Tablo 28. Akraba evliliğine yaklaşımlar dağılımı.....	58
Tablo 29. Eş adayı ile siyasi uyuma yaklaşım dağılımı.....	58
Tablo 30. Aşk ve, veya mantık evliliği dağılımı.....	59
Tablo 31. Eş adının çalışma durumuna yaklaşım dağılımı.....	60

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

<i>min.</i>	: En Düşük Değer
<i>max.</i>	: En Yüksek Değer
σ	: Standart Sapma
$\bar{x}$	: Ortalama
<i>n</i>	: Kişi Sayısı
<i>SHU</i>	: Sosyal Hizmet Uzmanı
<i>NASW</i>	: National Association of Social Workers - Amerikan Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
<i>YÖK</i>	: Yüksek Öğretim Kurumu
<i>SPSS</i>	: Statistical Package for Social Sciences - Sosyal Bilimlerde İstatistik Programı
<i>TMK</i>	: Türk Medeni Kanunu
<i>TÜİK</i>	: Türkiye İstatistik Kurumu
<i>TV</i>	: Televizyon

1.GİRİŞ

Eş seçimini etkileyen unsurlar, eş seçimini kolaylaştırması ya da zorlaştırması bakımından önemlidir. Araştırmalar eş seçimini etkileyen birçok faktör bulunduğunu göstermektedir. Bu faktörler; yaş, etnik köken, yerleşim yeri, fiziksel özellikler, tutum ve düşünce benzerliği, iletişim şekli, kişilik özellikleri, mal varlığı, dini inanç, sosyal statü, eğitim düzeyidir (Çalışkan, 2015, s:6).

Eş seçimi ile ilişkili faktörler benzerlik ve tamamlayıcılık ilkeleri ile açıklanmaktadır. Benzerlikler ilkesinde, ortak özellikler kişileri birbirine çekmektedir. Tamamlayıcılık ilkesinde ise farklı kişilik yapılarının ve tamamlayıcı özelliklerin çekicilik unsuru oluşturduğuna dayanır. Eş seçiminde benzerlik ilkesi daha çok kabul görmektedir. Eş seçimi tercihleri, aynı toplumda zaman içinde veya farklı toplumlarda kültürden kültüre değişebilmektedir. Eş seçimi tercihlerinin zaman içinde değiştiğini ifade eden, Buss ve diğerleri (2001) her iki cinsiyetin de fiziksel çekiciliğe, maddi imkanlara, birbirini çekici bulmaya ve sevmeye verdiği önemin arttığını, iyi yemek yapma ve ev bakımına verilen önemin azaldığını bildirmektedirler.

Eş seçimi tercihlerimizi yönlendiren tecrübelerimiz, eş seçimine yönelik tutumlarımıza kaynaklık eder. Sınırlı tecrübelerimizden yola çıkarak edindiğimiz ilişkiye yönelik inançlar ve bilgiler tutumlarımızın bilişsel yönünü oluşturur. Evlilik kararı kişinin tüm yaşamını etkilemesi bakımından oldukça önemlidir. Evliliklerin sağlıklı bir şekilde yürümesi ve evlilikten alınan doyumunun yüksek olması, kişilerin uygun tercihler yapmasına bağlıdır (Özgüven, 2014, s:31).

Evlilik, insanoğlunun neslinin devam ettirmesini sağlayan bir birlikteliktir. Toplumsal yaşamın en küçük yapı taşı olan ailenin de temeli evlilik ile atılır. Ailede öğrenen, sosyalleşen ve hayata hazırlanan çocuk, sadece neslin değil kültürün de devamını sağlar. Türk Medeni Kanunu'na göre evlilik, tam ve sürekli bir hayat ortaklığı yaratmak üzere ayrı cinsiyetteki iki kişinin hukuken makbul ve geçerli birleşmesi olup, sosyal, ahlaki ve aynı zamanda hukuki bir kurumdur (Bayoğlu ve Atlı, 2014).

İdeal eş kavramı, belirli standartları, varsayımları ve beklentileri oluşturmaktadır. Standartlar, eş adayında olması istenen özelliklerdir. Beklentiler; ilişki içerisindeki kişinin, karşıdaki kişinin davranış tarzına yönelik öngörülerdir. Varsayımlar ise ilişkinin şu anda nasıl olduğu ile ilgili öngörülerdir (Baucom ve diğerleri, 1989). Evliliğe dair gerçekçi olmayan inançlar, katı standartlara, hatalı varsayımlara ve rasyonel olmayan

beklentilere dönüşerek tutumlarımızı oluşturmaktadır. Eş seçimine yönelik sınırlandırıcı inançlar ve beklentiler, evlilik ilişkilerinde sorunlara neden olabilmektedir. Yurt dışında yapılan çalışmalar; eş seçimi ile ilgili gerçekçi olmayan inançların, ilişkilerinde ayrılık yaşanlar, fazla ilişki tecrübesine sahip olanlar ve kadınlar tarafından, daha az devam ettirildiğini ortaya koymuştur. Görüldüğü gibi evliliğe yönelik tutumlar, cinsiyet ve ilişki tecrübesi gibi birçok farklı değişken ile ilişkilidir.

Genç yetişkinlik döneminde bulunan üniversite öğrencilerinin üniversite dönemi, bireylerin yaşamlarını değiştirebilecek fırsatlar ile yüzleştikleri bir dönemdir. Gençler bir yandan kariyer fırsatlarını değerlendirmekte diğer yandan yeni sosyal çevrelerine uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Bireyin sosyal ilişkilerinin önemli bir bölümünü oluşturan yakın ilişkiler, birey için hem mutluluk hem de mutsuzluk kaynağı olabilmektedir (Dönmez ve diğerleri, 2009, s:2). Bu dönemde yaşadıkları ilişkiler gençlerin karşı cinse yönelik tutumlarını etkileyebilmektedir. Bu sayede, eş seçimi ve evlilik arifesindeki gençler bu konudaki beklentilerini değerlendirme fırsatı bulmaktadırlar.

Çalışmanın amacı doğrultusunda, araştırmanın birinci bölümünü oluşturan giriş kısmında; Araştırmanın konusu, önemi, çalışmanın konuya verdiği katkı ve kazanımlar yer almaktadır. Araştırmanın ikinci bölümü olan kuramsal çerçeveye bölümünde; Eş seçimi kavramına, eş seçimini etkileyen faktörlerden olan, aile onayı, sosyal medya, TV programları, çocuk, yaş, eğitim, dini inanç, siyasi inanç, sağlık, güzellik ve yakışıklılık, ırk, akarabalık, evlilik öncesi ilişki, iş, uzlaşma, şiddet, aşk ve mantık faktörlerine yer verilmiş olup devamında, eş seçimi ile evlilik ilişkisine, kavram olarak evliliğe, Türkiyede evliliğe, evliliğin aile ile ilişkisi, kavram olarak aile, ailenin tarihsel gelişimi, ailenin işlevi, Türkiyede aile yapısı ve önemi, aile ve Sosyal Hizmet ilişkisi, sosyal hizmet temel özellikleri, sosyal hizmet öğrencileri, aile ve Sosyal Hizmet konularının detaylarına yer verilerek, geçmişten günümüze kadar konuyla ilgili literatür çalışmalarından özetle bir kısma yer verilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde; araştırmada kullanılan yöntem ve gereçlere, dördüncü bölümde; elde edilen bulgular ve beşinci bölümde ise elde edilen bulgular doğrultusunda tartışma ve sonuca yer verilmiştir. Araştırmanın altıncı bölümünde; Elde edilen sonuçlarla bağlantılı olarak, yedinci bölümde; gelecekte konuya ilgi duyan araştırmacılara yön vermesi amacıyla öneriler yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sosyal hizmet lisans öğrencilerinin eş seçimi ve evlilik hakkında tercihlerinin cinsiyete göre belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın katılımcıları olan sosyal hizmet öğrencilerinin, medeni durumları, evliliğe yükledikleri anlamlar, evlilik istekleri, aşk veya mantık evliliği tercihleri, ideal olarak gördükleri evlilik yaşı, evliliğe verdikleri önem, evlilik korkusu, karar verme süreci, eş seçiminde aile onayı ile ilgili tercihleri, sosyal medyadan tanıştıkları ile flört etme ve evlilik yapmaya olan yaklaşımları, evlilik hakkında TV programlarını faydalı ya da zararlı bulmakla ilgili tercihleri, çocuklarının sayısı ve cinsiyetleri, eş adaylarının yaşlarının kendilerine göre durumuyla ilgili yaklaşımları, eş adaylarının dini ve siyasi inançları, evlilik öncesi birlikte yaşamayla ilgili tercihleri, akraba evliliği, evlilik öncesi ilişki durumu, eş adaylarının çalışmasına yaklaşımları, anlaşamayan ve şiddetin söz konusu olduğu çiftlerin boşanmasına yaklaşımları, tercihlerinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının saptanmasıdır.

1.2. Araştırmanın Önemi

İnsanların eş seçimi ve evlilik tercihlerinin belirlenmesi için özellikle eş seçimi dönemlerine denk gelen eden üniversite eğitimi görenler üzerinde eş seçimlerindeki kriterlerin belirlenmesine yönelik birçok çalışma yapılmıştır.

Ülkemizde öğrenimine aktif olarak devam eden üniversite öğrencilerinin, modern kültürün temsilcisi, genç aydınları olarak, yakın zamanda evlilik yapması olası olması bakımından, ayrıca evlilik ve eş seçimi konusunda toplumun eğitim almış tabakası olarak üniversite eğitimi almamış tabakasına rehberlik etme ve örnek oluşturması bakımından, aile kurumunu oluşturan elemanlardan olan eş seçimi ve evlilik hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi önemlidir. Ancak yapılacak çalışma geçmişteki diğer çalışmaların bir kısmında olduğu gibi üniversite öğrencileri üzerinde yapılacak olsa da çalışmanın tüm üniversite öğrencileri üzerinde değil özel olarak Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinden çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyenler üzerinde yapılmış olması önemlidir.

Araştırma, üniversite gençliğinin yoğun olarak tercih ettiği bölümlerden biri olan Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencileri'nin, diğer üniversite öğrencilerinde olduğu gibi eş seçimi ve evlilik sürecindeki ihtiyaç duyacağı rehberlik bilgilerini içermesi bakımından da önemlidir.

Araştırmanın gerçekleştirildiği Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin, eş seçimi ve evlilik süreci ile ilgili mesleki olarak toplumlara makro düzeyde, toplumu oluşturan sosyal kurum olan ailelere mezo düzeyde, aileyi oluşturan bireylere ise mikro düzeyde müdahaleler ile rehberlik etmesi beklendiğinden, yakın zamanda okullarından mezun olarak Sosyal Hizmet Uzmanı olması öngörülen Sosyal Hizmet Öğrencilerine yönelik yapılmıştır.

Mevcut çalışma ile Sosyal Hizmet bölümü öğrencilerinin, bir parçası oldukları ve sosyal değişimlerden etkilenme düzeyi düşük olan ailelerinin ve aileyi oluşturan eş seçimi ve eş seçimi sonrasında gerçekleştirilen evlilik hakkındaki eğilimlerinin belirlenmesi, aile kurumunun güçlendirilmesi, çağın normlarına uygun hale getirilmesi, mutlu ailelerin artarak devam etmesi, bilimsel çalışmaların sonuç verilerine dayanılarak gerçekleştirilebileceğinden önemlidir.

Araştırmanın yapıldığı yerin diğer çalışmalardan farklı olarak Türkiyenin nüfus yoğunluğu bakımından en fazla sayıda üniversite öğrencisinin yaşadığı İstanbulda olması, çalışmanın yapıldığı zamanın diğer çalışmalardan farklı olması bakımından çalışma sonucu elde edilecek verilerin, geçmişte yapılan konuyla ilgili araştırmalarda varılan sonuçlarından bir kısmını doğrulayacağı, genel anlamda sonuçları güncelleyeceği, geçmiştekilerin üzerine katkıda bulunacağı, gelecekte bu alanda yapılacak diğer çalışmalara ve araştırmayı yapacak araştırmacılara rehberlik edeceğinin düşünülmesi çalışmayı önemli kılmaktadır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. EŞ SEÇİMİ

Eş seçimi ve evlilik, bireyin evlilik için hazır olduğu yaştan önce ve hazır olduğu yaşta hayatının geri kalan kısmını her yönüyle ilgilendiren bir olaydır.

Evlilik planlayanların evlenmeden; birbirleri hakkında fikir sahibi olmuş olmaları, birbirlerinin karakterlerini tanımaları, birbirlerini seçerken hiç bir etki altında kalmaksızın bunu yapmış olmaları, evlilik birliğinde yaşama ihtimali olan sorunların azalması için en azından temel konularda mutabık olmalıdırlar (Anonim, 1998, s:23).

Eş seçimi konusunda bu hayatın en önemli kararlarından birini şansa bırakmaktan kurtulmanın iki yolu vardır ki bunlardan birincisi; Öncelikle evlilik planlayan eş adaylarının birbirlerini görmeleri, beğenmeleri ardından tanışarak karakterlerini tanımaları ve eğer uyum yakalayabilirlerse de fikirlerine saygı duydukları hayat tecrübesi ve bilgisine saygı duyduğu kişilerden eş adayı konusunda fikir almalarıdır. Diğer yöntem ise eş adaylarının birbirlerini görmesinden önce eş adaylarının aile büyüklerinin veya arkadaşlarının evlilik amacıyla tanıştırdığı kişiler ile bir süre tanışma flört dönemi yaşadktan sonra evlilik kararı almalarıdır. Bu iki yöntem de birbirine yakın yöntemlerdir ancak tavsiye ile tanışılan eş adayı ile evlilik sürecinde uyum içinde yaşamaya kanaat getirmek, sevmek evlilik için şarttır. Evlilik sürecinde eş adayı ile ilgili olarak hayal kırıklığı yaşamak istenmiyorsa, aile büyüklerine, değer yargıları beğenilen yakın arkadaşlara veya akrabalara danışılmalıdır (Anonim, 1998, s:24).

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de milyonlarca insan evlenmektedir. Evlenen eş adaylarının bir kısmı evliliğin önemi ve işlevi konusunda bilinçli olarak evlilik yapmakta, diğer bir kısmı da evlilik konusunda yeterli bilinçlilik seviyesine ulaşmadığı halde alışlagelmiş bir durum olduğundan bunu devam ettirmektedir. Sağlıklı bir evlilik için ilk şart evlenecek kişinin kronolojik olgunluğa ulaşmasıdır. Aksi durumunda ileriki yaşlarda bireyin değer yargılarındaki değişimler nedeni ile uyum sorunu yaşanmaktadır. Türk toplumunun yapısı gereği evlenecek bireyin kronolojik olgunluğa ulaşması tam olarak beklenmeden aile büyüklerinin desteği ile evlilik yapılması sağlanabildiğinden, henüz değerleri, hayat amacı tam oluşmadığından uyum sorunu gerçekleşmektedir (Bilen, 2004, s:25).

Eş adaylarının sağlıklı bir evlilik süreci yaşamaları, öncelikle ekonomik ve de törel olgunluğa ulaşmaları ile mümkündür. Ekonomik olgunluğun bu gün anlaşılacak olan anlamı; Bireyin yaşadığı evin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamının, mesleğini icra edebilmesinin yanı sıra kendisine bağımlı bireylerin sosyo-ekonomik gelişimini de sağlayabilmesidir. Törel olgunluğa ulaşmış olan bireyler ise evlilik sürecindeki ilişkilerini güçlendirecek kuralları benimserler. Demokrasiyi benimsemiş toplumlarda kişiler hem kendi çıkarlarını hem de içinde yaşadığı toplumun kurallarından aile hayatındaki uyum için etkili kuralları benimserler (Bilen, 2004, s:26).

2.1.1. Eş Seçimi Kuramları

Hollingshead (1950)'in, "Eş seçiminde kültürel faktörlerin etkisi", adlı makalesinde, New Haven Eyaleti'nin bir şehrinde, yaşayan binin üzerinde sayıda eşlere yaptığı anket çalışmasında eş adayı arayan bireylerin kendileri ile benzer özelliklere, şartlara sahip bireyler ile ya da farklı özelliklere sahip eş adayları ile evliliği daha çekici bulup bulmadıklarına dönük araştırma yapmış bu durum araştırma sonuçlarında net bir sonuca ulaşmaktan ziyade Homogami ve Heterogami kavramlarını yaygınlaşmasına ve toplumda kabul görmesine yol açmış zamanla da bunlara Bacanlı (2002) tarafından bütünleme kuramı eklenmiştir. Eş seçimi ile ilgili 3 yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar;

2.1.1.1. Homogami (Benzerlik) Kuramı

Heider'in (1958) tarihli denge isimli kuram, Newcomb'un (1961) tarihli bilişsel uyum isimli kuram, Byrne'nin (1969) tarihli pekiştirme isimli kuramları Homogami ile ilgili literatürde bulabileceğimiz önemli kuramlardır.

Bu düşünceye göre evlenecek çiftlerin ne kadar çok konuda benzerlikleri varsa eğer o kadar uyum içinde yaşayacakları ve evlilik sürecindeki olası problemlerin çözümünün kolaylaşacağı şeklindedir. Eş seçiminde benzerlik kuramı;(Onur 1995)'e göre eş adaylarının sosyo-kültürel olarak, etnik köken olarak, eğitim düzeyi ve benzeri birçok açıdan birbirlerine benzemesi ve bu benzeme halinin birbirlerini eş olarak benimseme potansiyelini artırmasıdır.

2.1.1.2. Heterogami (Zıtlık) Kuramı.

Bu düşünceye göre eş seçiminde adayların sahip oldukları özelliklerin ve kültürel durumun birbirleri ile benzer değil zıt olması yönündedir. Özellikle ilkel toplumlarda eş

adayının belirlenmesinde evlenecek kişinin daha az söz hakkının olduğu, daha çok aile toplum veya devletin bu süreçte belirleyici olabilmektedir(Alkan, 1981, s: 83).

Zıtlık kuramı; Özgüven 2000)'ne göre eş adaylarının sosyal çevre, ekonomik durum, toplumsal normlar, eğitim durumu, karakterleri ve değerlerinin farklı ve zıt olmasını ancak eş adaylarına bu farklılığın çekici gelerek birbirlerini eş seçme potansiyellerinin artması durumudur.

2.1.1.3. Bütünleme Kuramı

Winch, Ktsanes ve Ktsanes (1955) tarihli çalışmalarında oluşturdukları bütünleme kuramı eş seçiminde klasikleşmiş bir kurama dönüşmüştür.

Bütünleyici kuram; eş adaylarının birbirlerini sahip oldukları benzerlikler veya farklılıklara göre değil kendinde buldukları eksik olan şartlar, durumlar, psiko-sosyal özellikleri muhatap oldukları eş adaylarında bulduklarında bu durumun kendilerine çekici gelmesi suretiyle seçerler vegereksinimlerini karşılayacağı konusunda tatmin olduğu eş sözkonusu eş aday ile evliliğe istekli olmaları durumudur (Efe, 2013).

Eş adaylarının karakter veya sosyo- kültürel olarak birbirlerinden farklı oldukları ancak bir eş adayında olmayan eksikliğin diğer eş adayında tam olması ile birbirlerini tamamlamalarını ve birbirlerine bu durumun çekici gelmesi ile yapılan seçimdir(Bacanlı, 2002).

2.1.1.4. Psikanalitik Kuramı

Freud'un psikoseksüel gelişim dönemleri olarak tanımlamakta olduğu, oral dönemi, anal dönemi, fallik dönemi, ve genital dönemini yaşayarak yetişkin olan eş seçimi sürecini yaşama aşamasına gelmiş bireyin bu sürece gelmeden önce eş seçimi ile ilgili tercihlerinin aslında belirlenmiş olduğunu, psikoseksüel gelişim dönemlerinden olan fallik döneme saplanan ve oidipal kompleksini çözememeyi başaramamış erkeklerin ya annesine benzeyen ya da annesi ile tamamen zıt eş adaylarına yönelmesi, kadınların ise benzer durumu elektra kompleksi bağlamında babaları ile yaşadıkları bu kurama göre öngörülmüştür(Parsons, 1997).

2.1.2. Eş Seçimini Etkileyen Faktörler

Eş seçimi sürecine yaş olarak, psiko-sosyal durum ve genel olarak maddi ve manevi hazır hisseden bireylerin eş aday bulma süreçlerinde eş adaylarını seçerken etki altında kalan bireylerin kararlarının etkilene oranlarına göre değiştiği düşünülmektedir. Eş

seçimi sürecindeki bireyi etkileyen önemli faktörler vardır ki bunlar bireyi olumlu ya da olumsuz da etkileyebilmektedir. Bu faktörler; aile onayı ve görücü usulü, sosyal medya ve televizyon programları, yaş, eğitim, dini ve siyasi inanç, akarabalık, evlilik öncesi ilişki ve flört, mesleki ve ekonomik durum, uzlaşma, sorumluluk ve şiddet, fiziksel görünüm ve sağlık faktörleridir(Ceylan, 1994, s:85).

2.1.2.1. Aile Onayı Ve Görücü Usulü Faktörü

Eş seçimi ve evlilik sürecinde bireyler, eş adayını olarak gördüğü kişi ile evlilik kararı alabilmek için kararından emin olabilmek adına aile büyüklerinden onay almak ihtiyacı hissedebilmektedirler. Eş adayını görücü usulüyle yani değer verdiği kişilerin önerileri ile belirlemiş olan bireyler aile büyüklerinden onay alma gibi stresli olduğu belirtilen bu süreci daha rahat yaşadıklarını söylese de onlar da eş adayını eş olarak benimsemiş, kısaca sevmeye sürecinde zorlandıkları bilinmektedir.

Özgüven (2000) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre: sorulan “evleneceğin kişiyi kim seçmeli?” sorusuna öğrencilerin %80.0’i kendim, %20.0’si ailem ya da başkaları cevabını vermişlerdir. Başka bir çalışmaya göre; gençlerin yarısından fazlasının görücü usulü ile evliliğe karşı olduğu, çalışmaya katılan erkeklerin 4/5’inin, kızların ise tümünün evlilik kararının bireye ait olması gerektiğini belirtmiştir (Özgüven, 2000).

Demir ve Fışılolu (1999)’nun yalnızlık ve evlilik uyumu ilişkisini belirlemek için 58 çiftle yaptığı çalışmada; eş seçimi döneminde evleneceği eş adayını kendisi seçerek evlilik yapan çiftlerin evlilik birliğinde daha az uyum sorunu yaşadıklarını ortaya koymuştur.

Soureh (2011) Türk ve İranlı üniversite gençleri üzerinde yaptığı konuyla ilgili araştırma sonuçlarından biri olarak, katılımcı Türk öğrencilerin eş adaylarını kendileri seçmeye meyilli oldukları, İranlı öğrencilerin ise eş seçimi sürecinde ailelerinin de kendileri kadar aktif olarak yer almasını tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Bu durumun nedeni olarak Türkiye’nin İrana göre daha çok batı kültürünün etkisi altında kalması olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

2.1.2.2. Sosyal Medya Ve Televizyon Programları Faktörü

Bir olay hakkında elde edilmiş bir bilgiyi, bir konudaki yaklaşım ve görüşleri bir araç kullanımı ile muhataplara aktarma süreci kitle iletişimi olarak adlandırılır (Mc Quail, 1994, s.32). İletişim sürecinde bazı teknik ve teknoloji kullanılarak bireyleri etkileyecek

düzeve getirilerek, kitleler arası sunumuna kitle iletişimi, kitle iletişiminin üzerinden gerçekleştirildiği araca ise kitle iletişim araçları denmektedir (Düzgün, 1995, s:71).

Günümüz kitle iletişim araçları içerisinde bireyleri etkileme gücü en yüksek olan gazete ve televizyondur, genel olarak televizyonun, gazetenin, dergi ve internetin gelecek nesillere bilgi ve dolayısı ile sosyo-kültürel yapıyı aktarımı konusundaki fonksiyonu büyüktür (Akdoğan, 1994, s:24).

Toplumda medyanın etki oranının hissedilmediği kurum neredeyse yok diyecek kadar azdır. Medyanın etkisi altında olan kurumlardan biri de aile kurumudur. Aile kurumunu oluşturan anne, baba, çocuk ilişkilerinde bilhassa elektronik medya etkisinde değişiklikler olmuştur. Aile içerisinde hem anne hem de eş sıfatlarıyla rol alan kadın, eğer çalışan bir kadınsa işten gelerek evde yemek ve sonrasındaki saatlerde, ev hanımı isee tüm gün medyadan eşine, çocuklarına nasıl davranacağına dair ve aile fertlerinin de kendisine nasıl davranacağına dair önemli ölçüde uyarılar ile karşılaşmakta ve çeşitli beklentiler içine girmekte, bu beklentilerini bulamadığında ise ailede çözümler başlamaktadır. Medya, faaliyet gösterdiği toplumları oluşturan bireylerin aralarındaki ilişkileri yeniden yorumlamalarına yol açabilmekte, birbirleriyle ilgili algıları şekillendirebilmektedir (Özdemir, 2009, s:30).

Elektronik medyanın eve girmesi ile birlikte ailede bireylerin değerlerine göre oluşturulmuş kültürel ortam algıları yerine medyadan dikta edilen veya özendirilen kültürel ortam algılamaları aile fertlerinin zihnine yerleşmekte evde neyin nasıl yorumlanacağı konusunda medya aktif olarak rol almaktadır (Lull, 2001, s:46).

Aile içerisinde uzun zamandır var olan ve bireyler arasındaki algı ve iletişim sürecine etki eden televizyon isimli medya aracının yanısıra internet isimli diğer bir kitle iletişim aracının da ailelerin kullanımına girmesi, aile bireylerinin televizyondan kalan vaktini internette geçirme sürelerinin artması ile aile bireylerinin birbirlerine ayırdıkları vakit dolayısı ile birlikte sosyalleşme sürelerinde azalma olmuştur. Bu durum aile bireyleri adına kötü sonuçlar doğursa da internetin bilinçli kullanımı ile yani uzaktaki bir akraba ile iletişim kurmada, ödev yapmada, araştırma yapmada, aile bireyleri ile birlikte etkinlikler planlama ve birlikte eğitici içerik izleme şeklinde kullanıldığında da aile bireyleri arasında internet birleştirici bir güce dönüşmektedir (Yalçın, 2003, s:86).

Eşlerin aile içerisinde de aile dışındaki hayatlarında üstlendiği roller itibari ile yapabilecekleri mümkün olan işler vardır. Televizyon kadın ve erkeğin yapabileceği

işlerin potansiyelini artırarak aile içerisinde gücün ve itibarın bir eşte toplanıp diğerinin bastırılmasına izin vermemesi yönüyle eşlere eşit bireyler oluşturmada etkilidir(Yılmaz, 1996, s:149).

Televizyon özelinde medya her durumda eşler arasındaki iletişimi ve rol dağılımını olumlu etkilemez ve eşler arasında çatışmaya da yol açabilmektedir. Eşlerin medyada yer alan içeriklerden birini seçme ve izleme konusunda uzlaşmamaları, medyadaki yer alan içeriklerden hoşlarına giden içeriğe ayırdıkları vakti ve ilgiyi eşe, aileye ayırmamaları ile aileyi olumsuz etkilemesi mümkündür (Yılmaz, 1996, s:154).

Tokat ili merkezinde yaşayan kadın ve erkekler üzerinde yapılan evlilik programlarının etkilerini inceleyen, Uçar (2015) araştırması sonucunda; Katılımcıların evlilik programının yayınlandığı kanalı tesadüfen açarak eğlenmeye başladığında da izlemeye devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya göre evlilik programlarına katılan kadınlar evlenmek niyeti ile katıldıklarını itiraf ederken, erkekler ise şöhret olma amacı ile bu tarz programlara katıldığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların tamamına yakını evlilik programlarının olumsuz etkileri olabileceği konusunda hemfikir oldukları gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

2.1.2.3. Yaş Faktörü

Eş seçimi ve evlilik sürecinde yaş faktörü önemli bir yere sahiptir. Toro-Morn ve Sprecher (2003)'e göre katılımcı kadınlar evlenecekleri erkeklerin yaş durumunun kendi yaşlarından büyük olmasını istemekte, erkek katılımcılar ise kadın katılımcıların yaşça kendilerinden daha küçük olmasını istemektedir.

Ondaş (2007) çalışmasında, katılımcıların yarısından fazlasınca evlenmek için en uygun yaş olarak 26 ile 29 yaşları arası uygun yaş aralığı olarak bulunmuş ayrıca kadının yaşça eşinden büyük olması doğru bulunmamıştır. Bu konuda bir başka araştırmacı Tütengil (1978) tarafından yapılan çalışmadakatılımcıların yarısından fazlasının kadınların, eşlerinden yaşça büyük olmasının evlilik sürecinde olumsuz sonuçlara yol açacağı ortaya çıkarılmıştır. Surra (1990) tarafından yapılan çalışmada, eş seçiminde eşler arası yaş durumu önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır.

Langeroodi, Masoud ve Masoud (2010) çalışmasının sonuçlarından biri olarak, yaş faktörü erkeklerde, kadınlardan daha önemli olarak öne çıkmış, eş seçiminde erkekler eş adaylarının yaşını ve görselliğini kadınlara nazaran daha fazla önemsemişlerdir.

Soureh (2011) çalışmasında, katılımcıların tamamına yakını evlilik için en uygun yaşın 26-29 yaş aralığında olduğunu belirtmişler, Türkiyeden Gazi, İrandan ise Tebriz Üniversitesi gençlerinden oluşan katılımcılar yaş konusunda benzer düşünceler de belirtilen yaş aralığını seçen Türk öğrencilerin oranı İranlı öğrencilere nazaran daha fazla olmuştur.

2.1.2.4. Eğitim Faktörü

Knox, Zusman ve Nieves (1997)'e göre flört dönemi için ve eş seçimi dönemi için kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre manidar bir oran farkıyla kendilerine göre birlikte olacakları kişinin eğitim düzeyinin kendilerinden yüksek olmasını istemişlerdir.

Öğrencilik yıllarında bir eş adayı olarak evlenmek, öncelikle ekonomik bağımsızlık olmaması nedeni ile aileden destek almayı gerektirir ki bu durumda ekonomik destek veren ailenin eş seçime aktif olarak katılması beklenir. Böylece birey eş seçimi konusunda aile onayını da alabileceği ailesinin değerleri ile uyumlu seçim yapmak zorunda kalır (Bilen, 2004).

Strauss (1974) çalışmasına göre, kadın katılımcıların ve erkek katılımcıların yarıya yakınının eş adayları ile bariz şekilde eğitim seviyesi farkı olursa evlenmek istemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Tütengil (1978) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı üniversite öğrencilerinin yarıdan fazlasının evlilik sürecinde kadınların eğitim seviyesinin erkekten yüksek olmasına olumsuz bakmışlardır.

Ünal (1996)'ın çalışmasına göre, eş seçiminde erkek katılımcı kadınların kendilerinden eğitim seviyesi yüksek bir erkekle, erkeklerin ise kendilerinden daha düşük eğitim seviyesine sahip eş adayları ile evliliğe olumlu yaklaşmaktadır.

Ergenlik çağını bitiren gençler eş seçimi sürecine girerler ve kendi değer yargılarına göre bir şekilde tanıştığı ya da tanıştırıldığı eş adayı ile yaşadığı flört döneminde olası evlilik sürecinin bir anlamada örnek sorunlarını yaşarlar ve bu sorunları aşabilirlerse de evlilik için hazır olurlar ancak evlilik için flört döneminden farklı olarak birbirlerini tamamlayan özelliklerinin veya imkanlarının olması, birbirlerine çekici gelmelerini sağlayan benzerlik veya zıtlıkların olması gereklidir ve yaşanması muhtemel uyum süreci sonrasında yaş arttıkça evliliğe yaklaşırlar (Ondaş, 2007).

Türkarlan ve Süleymanov (2010)'a göre eş seçerken katılımcıların eğitim seviyelerinde uyum olmasını önemsedikleri sonucuna varılmıştır.

2.1.2.5. Dini Ve Siyasi İnanç Faktörü

Strauss (1974)'e göre katılımcı olan bir yıllık evli çiftler ve nişanlılık dönemini yaşayanların yarıya yakını eş adaylarının farklı dinden olması halinde evliliğe olumlu yaklaşmamışlardır.

Durmazkul (1991)'e göre katılımcı kadınlar erkeklere göre daha fazla oranda evlenecekleri kişinin dini değerlerinin kendi değerleri ile uyumlu olmasını yani aynı dinden olmayı istemişlerdir. Erkek katılımcılar da bu duruma istekli olsa da kadınların isteklilik düzeyi erkeklere nazaran daha yüksektir.

Bacanlı (2001)'e göre katılımcı üniversite öğrencileri katılımcı kadınlara göre daha fazla oranda eş adaylarının dini inançları ile kendilerinin dini inançlarının uyumlu olmasını istemişlerdir.

Bacanlı (2001)'de eş adaylarının dini inançlarında uyum aradığı anlaşılmıştır. Bu durum, geçmişten günümüze eş seçiminde dini algı ve inançların etkisinin devam ettiğinin tespiti bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Genellikle araştırmalarda kadınların evlenecekleri erkeklerle dini uyumu erkeklere nazaran daha fazla önemsemesi bu konuda fiziksel olarak baskı görme ihtimali olan eş adayından çekinmesi olarak yorumlanmıştır.

Pınar (2008)'in çalışmasına göre katılımcıların büyük çoğunluğu eş adaylarını ile benzer dini görüşe, benzer dünya görüşüne, benzer değerlere sahip olmaya istekli bulunmuşlardır.

Türkarşlan ve Süleymanov (2010)'a göre, katılımcılar kendilerine eş olarak belirleyecekleri kişinin dini inançlarının, dünya görüşlerinin, manevi değerlerinin uyumlu olmasını arzu ettikleri sonucuna da varılmıştır.

Bener (2011) çalışmasında, katılımcı erkek üniversite öğrencilerin onda üçü'nden fazlasının eş seçimindeki ilk tercihlerinin eş adayı ile aynı dinden olmayı, kadın katılımcı üniversite öğrencilerinin ise onda dörtten fazlasının eş adayının dini ile kendi dini inanç benzerliğine önem verdiği anlaşılmıştır.

2.1.2.6. Akarabalık Faktörü

Fışiloğlu (2001)'e göre akraba evliliği yapan katılımcı çiftlerin akraba evliliği yapmamış olan katılımcı çiftlere göre evlilik sürecinde daha fazla oranda uyum sorunu yaşadıkları, bu duruma ek olarak bir de yaşadıkları problemlere ailelerin de dahil olması ile eşin yanısıra akrabalar ile de çatışma yaşandığı sonucuna varılmıştır.

Acemoğlu ve diğerleri (2005)'nin çalışmasında, çalışmaya katılan bireylerde erken evlilik yapanların akraba evliliği yapmış olmasının oranı erken evlilik yapmamış olanların akraba evlilikleri oranı ile kıyaslanmış ve erken evlilik yapanların normal süreç içerisinde evlilik yapanlardan yaklaşık %10 farkla daha fazla oranda akraba evliliği yaptıkları saptanmıştır. Bu durum akrabaların birarada yaşamasının eş seçimi evlilik sürecinde akrabalık nedeniyle eş adayı ile kolay iletişim kurulmasından ve akrabalık nedeniyle biraraya gelindiğinde kolay tanıma, tanışma süreci olmasından, eş adaylarının birbirilerine akrabalıktan dolayı güven duymasından, eş adayları arasında kültürel uyumun olmasından kaynaklı olduğu dşnlmektedir.

Ceylan (1994) alışmasının sonuçlarından biri olarak, 1. ve 4. sınıf niversite ğrencisi katılımcıların büyük çoğunluğunun akraba evliliği konusunda olumlu yaklaşımlarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ki bu durum niversite gençliğinde akraba evliliği konusunda olumsuz yargıların geliştiğine dair kanaat oluşturmuştur. Bu kanaatin nedeni olarak ise niversite eğitiminin gençlerin bakış açısına etki etmiş olabileceği gibi bireysel değerleri gereği de bu tarz bir evliliğe olumsuz yaklaştıkları dşnlmektedir.

2.1.2.7. Evlilik ncesi İlişki Ve Flört Faktörü

Schmitt (2003) tarafından 52 ulustan 16.288 birey üzerinde yaptđđı bu çok uluslu araştırmada, katılımcı erkeklerin kadınlara göre birden fazla cinsel eş ile birlikte uzun sayılamayacak birliktelikler yaşamaya daha yatkın, meyilli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ondaş (2007)'a göre, yüksek oranda katılımcı eş adınının daha önce hiç evlenmemiş olmasını, bakir olmasını istediklerini belirtmiştir. Esmer (1991) alışmasının sonuçlarından biri olarak, katılımcı kadınların dörtte  tarafından eş adaylarının evlilik öncesindeki flört dönemini yaşamalarına olumlu yaklaşılmıştır. Araştırmada katılımcıların, niversite gençliği tarafından belirlenen ve %4' niversite mezunu olan yarıdan fazlası lise mezunu olan bireyler üzerinde gerçekleşmesi verilerin eş seçimi sürecindeki gençlerden elde edilmesi bakımından önem arz ettiği şeklinde dşnlmektedir.

Ceylan (1994)'a göre katılımcı üniversitede ilk ve son yıl ğrencilerinin yarıdan fazlası evlenecekleri kendileri seçmek istemişler ve flört etmeye olumlu bakmışlar, flört ettikleri kişiler ile evlenmekte de bir sakınca görmemişlerdir. Bu durum niversite gençliğinde bireysel eş seçimi sabasının ve seçtiği eş adayı ile flört isimli tanıma sürecini

yaşamaya istekli olduğu ve bu durumun geçmiş yıllardaki üniversite genci profilinden farklı olarak flörtün yaygınlaştığı bir gençlik oluştuğu yönünde yorumlanmıştır.

2.1.2.8. Mesleki ve Ekonomik Durum Faktörü

Türkarlan ve Süleymanov (2010)'a göre çalışma sonucu olarak, Türkiyeli arkek katılımcıların %22.9' u eş adayının beğendikleri bir mesleğinin olmasını, %21.6'sı eş adayının kendisinin zenginlik durumundan daha zengin olmasını, %18'i eş adayı olan kadının evlenebilmeleri için iş sahibi olmasını tercih etmiş, katılımcı olan Türkiyeli kadınların %72.1' evleneceği erkeğin eğitim durumunun kendilerinin eğitim durumundan daha iyi olmasını istemiş, katılımcı kadınların %62.8'i evleneceği kişinin sahibi olduğu mesleğin kendisini etkilemesini istediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ondaş (2007) çalışmasında katılımcıların eş adaylarının ekonomik özgürlüğünü kazanmış olmasını istedikleri sonucuna varılmıştır.

Toro-Morn ve Sprecher (2003)'e göre kadın katılımcıların evlenecekleri erkeklerin ekonomik seviyelerinin kendi ekonomik seviyelerinin üzerinde olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bilen (2004)'e göre bireylerin sağlıklı bir evlilik yapabilmelerin tek yolu olarak, öncelikle ekonomik daha sonra da törel bir olgunluğa haiz olmalarının gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca çözülen, çatışma yaşanan evliliklerin temelinde ekonomik problemler tespit edilmektedir. Ekonomik olgunluk bu gün anlaşıldığı gibi yalnızca yaşadığı evin ekonomik giderlerini karşılayabilecek güce sahip olmak değil, kendi kendine ekonomik anlamda yetmek ve kendisine bağımlı olanların da ihtiyaçlarını giderebilecek düzeyde olmak, kendine ekonomik olarak bağımlı bireylerin de ekonomik özgürlüklerini kazanmalarını sağlamak anlamına gelmektedir. Ekonomik olgunluğun yanısıra törel olgunluk, bireylerin evlilik sürecindeki iletişimlerini güçlendireceğini düşündükleri, bireysel çıkarlarına uygun kuralları benimserler.

Strauss (1974) çalışmasında, katılımcı kadınların % 34.0'ü ve erkek katılımcıların %28.2'si mevcut sosyal sınıflarından farklı bir sosyal sınıf düzeninden bir birey ile evlenmeye olumlu yaklaşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, katılımcıların cinsiyet açısından karşılaştırmasında, kadınların erkek katılımcılardan daha fazla oranda kendi sosyal sınıflarından evliliğe meyilli oldukları şeklinde yorumlanmıştır.

Tütengil (1978) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarından biri olarak da katılımcıların yarısından fazlasının eş adayının iş, meslek sahibi olmasını önemseydiği

sonucuna varılması, araştırmanın aile ve evlilik konusunda İstanbul Üniversitesi'ne bağlı çeşitli üniversitelerde yapılmış olması, eş seçimi sürecindeki gençleri temsiliyeti bakımından araştırma sonuçlarının önemli olduğu düşünölmektedir.

Kitson ve Sussman (1982) tarafından yapılan araştırmada, boşanmak isteyen çiftlerin evlilik süreçlerinin ayrılık ve boşanma sürecine taşınmasındaki en önmeli sorunlardan birinin genellikle parasal sorunlar olduğu ortaya konmuştur. Araştırmanın Detroit ve Cleveland'da yapılması ve sonucunun da Türkiye'deki araştırma sonuçları ile benzer veriler içermesi, ölkemizde ve ölkede dışında ekonomik sorunların evlilik sürecini olumsuz etkilediği çıkarımına yol açmıştır.

2.1.2.9. Uzlaşma, Sorumluluk Ve şiddet Faktörü

Eş adaylarının evlilik öncesinde birbirlerini tanıma sürecini verimli şekilde değerlendirmeli, birbirlerinin değer yargılarına uygun bularak, birbirlerini denk görerek, birbirlerine duygusal bağ kurarak, evlilik için gerekli asgari müştereklerde mutabık kalarak evlilik birliğini sağlıklı şekilde oluşturabilirler (Anonim, 1998, s:21).

Osmond (1977)'a göre evliliğinde mutlu olan ve bunu sürdürebilen eşlerin evlilik sürecindeki herhangi bir konuda karar verilmesi gerektiğinde bunu birlikte yaptıkları, eşler arası soyut ve somut güç dengesi olmaması halinde evlilik birliklerinin sarsıldığı ve bu gibi nedenlerle boşanma oranlarının arttığı sonucuna varılmıştır.

Konuyla ilgili olarak Tütengil (1978) araştırmasında, katılımcıların dörtte üçünden fazlasının evlilik birliğinde karşılıklı anlaşmanın, uzlaşmanın çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu sonucun ölkemizdeki üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmadan elde edilmiş olması ve gençlerin eş seçimi sürecindeki tercihlerini yansıması bakımından önem arz ettiği düşünölmektedir.

Davidson (1984) araştırmasında, katılımcıların eşleri ile evlilik sürecinde sahip oldukları imkanlar anlamındaki güçlerini paylaştıklarında eşit oldukları, birbirlerini tamamladıkları şeklinde bir düşünmelerine yol açtığından bu durumun mutlu çift olmalarına yardımcı olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca diğer bir araştırma olan Ceylan (1994)'da katılımcıların yarıdan fazlası eş adaylarında istemediği özellikler arasında sorumsuzluk faktöründen bahsetmişlerdir. Bu konuda yine bir başka araştırma olan, Langeroodi, Masoud ve Masoud (2010) çalışmasında, katılımcıların çoğunluğu eş adaylarının sadık olması ve sorumluluk sahibi olması konusunda hem fikir oldukları anlaşılmıştır.

Kocadere (1995)'nin çalışma sonuçlarından biri olarak, evliliği kötü giden çiftler ile evliliği iyi giden çiftlerin kıyaslanmasında, evliliği kötü giden çiftlerin eşlerinin yakın akrabaları ile yaşadığı sorunların evliliği iyi gidenlere göre 4 kat fazla olduğu, eşleriyle boş zamanlarını değerlendiren çiftlerin genellikle evliliği iyi giden çiftler olduğu, maddi sorunların yaşanması kötü evliliklerde daha büyük sorunlara yol açmakta olduğu, iyi evlilikte kadın ve erkeğin birbirleri ile maddi ve manevi paylaşım içinde oldukları, evlilik birliğindeki kararların kötü evliliklerde tek tarafca alınırken iyi evlilik süreci yaşayanlarda genellikle iki tarafın da onayladığı kararların uygulandığı şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durum, evlilik sürecinde eşlerin birbirlerine karşı olumlu duygu, düşünce ve davranış içinde olabilmeleri için sorumluluklarının farkında olmaları gerektiği, evlilik sürecini empati yaparak farklılıkların farkında olup birbirlerinin eksiklerini eleştiren değil tamamlayan uzlaşmacı bir yaklaşımda bulunmaları gerektiği, aksi söz konusu olursa çiftlerin sonucu şiddete varması olası olan uzlaşmama, çatışma sürecine girecekleri şeklinde yorumlanmıştır.

2.1.2.10. Fiziksel Görünüm ve Sağlık Faktörü

Knox, Zusman ve Nieves (1997)'e göre katılımcı erkekler hem eş adayları ile flört dönemlerinde hem de evlilik sürecinde fiziksel güzelliği kadınların yakışıklı eş beklentilerine göre daha fazla vurgulamışlardır.

Toro-Morn ve Sprecher (2003) tarafından Çin ile Amerikalı üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırma da bu iki kültürü eş seçimi tercihleri bakımından kıyaslamışlar ve erkeklerin kadın katılımcılara göre daha fazla oranda fiziksel çekiciliğe ve bunun yanısıra seksi görünüme önem verdikleri sonucunu elde etmişlerdir.

Elbetteki ruh güzelliği daha önemlidir ancak beden güzelliğini de yok sayamayız. İnsan, hem maddi hem manevi duyguları tatmin olarak yaşamalıdır. Evlenilecek kişinin beden güzelliği de önemlidir ancak güzellik konusu görecelidir. Birine güzel gelen eş adayı başkasına güzel gelmeyebilir. Bireyler, güzel yada yakışıklı özetle çekici buldukları kişilerin, bu durumlarında kendi algılarının da payının büyük olduğunu, aslonanın kişinin kendi kendini güzel bulmasının olduğunu bilmelidirler (Tokpınar, 2002).

Bugay ve Tezer (2008)'e göre katılımcı kadınlar erkeklere göre eş seçimi konusunda birçok konuda daha seçici olduğu, kadın katılımcılar arasında eş adayının fiziksel görünümünün çekici olması konusunda cinsiyete göre anlamlı bir isteklilik değişimi olmadığı anlaşılmıştır.

Pınar (2008)'ın sağlıklı olan ve flörtü olan üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında katılımcıların tamamına yakını eş adaylarının yakışıklı olmasını, güzel olmasını istemişlerdir.

Strauss (1974) çalışması sonucunda, nişanlılık isimli döneminde olan birbirlerini tanımaya devam eden eş adayları ve ortalama bir yıllık evlilik süreci yaşamış olan kadın katılımcıların % 13.5'inin ve erkek katılımcıların % 21.9'unun hayal ettikleri kadar çekici olmayan ya da yaşadıkları çevredeki yakınlarınca yeterli çekicilikte bulunmayan eş adayları ile evliliğe istekli olmadıkları sonucu elde edilmiştir (Akt: Şahinkaya, 1979).

Türkarşlan ve Süleymanov (2010)'e göre eş adayları evlenecekleri bireylerde güzel olmasını önemli bir kriter olarak öne sürdükleri ortaya çıkmıştır. Bu durum dikkate alındığında önemli olanın eş seçim sürecinde ruhsal özelliklere, kültürel birikime önem vermek olduğunun bilincinde olunmasına rağmen eş seçim sürecindeki bireyler görsel çekicilik ve sağlık durumu açısından kendilerince dengi olduklarını düşündükleri kişiler ile evliliğe meyillidirler.

Bacanlı (2001)'e göre erkek katılımcılar kadın katılımcılara nazaran görünüş güzelliğini, fiziksel çekiciliği daha fazla önemsemişler kadın katılımcılar ise erkeğin zeki olmasını önemsemişlerdir. Buradan hareket ile erkeklerin etkilenmesinde fokuslandıkları noktanın görsellik olduğu ancak kadın katılımcılar için eş seçiminde daha farklı kriterlerin özellikle de erkeğin zeki olmasının öncelikli olduğu düşünülebilir.

Başar (2010)'ın yaptığı çalışma sonucuna göre, güzelliğin kadın ve erkekler için eş seçiminde önemli bir faktör olduğu ve erkeklerin çekici olanlarının daha kolay evlenecek eş bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, yapılan bazı çalışmalarda erkeklerin görsel güzellik ve fiziksel çekiciliğe önem vermesinin yanısıra kadınların da bu konuya önem verdiğini, yalnızca erkeklerin dış görünüme odaklanmadığını, ancak dış görünüme eş seçiminde kadınların erkekler kadar önem vermediği şeklinde yorumlanabilir.

2.2. EŞ SEÇİMİNİN EVLİLİK İLE İLİŞKİSİ

Evlilik, eş adaylarının aile kurmak üzere hukuka uygun olarak birleşmeleridir (Eren, 1988). Türkçe sözlükte belirtilen evlilik kavramı, Türk ansiklopedisinde, “Bir kadınla, bir erkeğin, töreler ve kanunlar uyarınca, her türlü hayat şartları içinde sürekli bir birlik vücuda getirmek üzere birleşmesi...”(Türk Ansiklopedisi, 1968). Şeklinde tanımlanmaktadır.

Cin (1988)’e göre, evlilik; karşı cinsten iki bireyin sürekli olacak bir hayat ortaklığı meydana getirmek üzere hukukça uygun görülen şekilde birleşmeleri şeklinde açıklanmıştır.

Eş seçimi ile içiçe geçmiş bir süreç olan evlilik süreci için öncelikle kişinin eş adayını belirlemiş olması ve belirlediği kişinin de kendisi ile ne kadar evlilik isteği duyduğu konusunda farkındalık sahibi olmalıdır. Eğer eş adayları evlenmeye karar verirlerse bilmelidirler ki evliliğe hazır hissetmek bu sürecin önemli bir parçasıdır.

Doğada henüz ergin yeterince gelişmemiş bir varlığı, yavriyu canlıyı yürümeye zorlarsanız düşecek ya da sarsılacak, zorlanacaktır. Aynı şekilde evliği hazır olmayan yani fiziksel, zihinsel, sosyal, ekonomik olarak kendi kendine yetebilir hale gelip değerleri oluşmadan, değerlerine göre duygularını kontrol altına alabilme kabiliyeti oluşmadan evlenmek yerine bunların oluşmasını beklemek gerekir (Anonim, 1998).

Surra (1990)’a göre evlilik kararına etki eden en öneml unsurlar bireysel kararların olduğunu, bireysel kararların ise cinsiyete, ırka, dile, dini inanış, psikolejik ve fizyolejik sağlık durumu, akran çevresindeki sosyal yaşam uyumu, genel olarak kültürel uyum ya da uyumsuzluğa göre olumlu ya da olumsuz şekilde şekillenmektedir.

Evlenme, hemen hemen her toplumun geçmişlerine bakıldığında en yaygın durumda olan toplumsal davranış evliliğidir. İnsan hayatının önemli kararlarından olan eş seçimi kararı evlilik ile sonuçlandığında artık bireyin hayatının geri kalanından aldığı keyif evlilik sürecinde yaşadığı psiko- sosyal durumuyla bağlantılı olarak değişir. Evliliğinde mutluluğu yakalayan ya da yakalayamayanların bu durumu hayatının diğer alanlarına da yansıttığı görülmektedir. Evlilikte mutluluk için şart olan bazı değerler vardır ki onlar; birbirinin değerinfarkında olarak sevip, karşılıklı empati ve fedakarlık, bir hayat ortaklığı, uzlaşa içinde yaşam kültürünü benimsemektir (Anonim, 1998, s:8).

2.2.2. Evlilik Türleri

Geçmiş zamalardan günümüze kadar devam eden, hemen hemen her kültürel farklılıklara sahip toplumlarda da oluşum şartları, biçimi ve şekli bakımından farklı olsa da var olan, toplumların temel kurumlarından olan aileyi oluşturan evlilik; Çevre ölçütüne göre grup içi ve grup dışı olmak sureti ile iki farklı uygulama şekliyle ele alınabilir. Ancak eş sayısı dikkate alınacak olursa iki başlık oluşmaktadır. Bu başlıklar ‘Tek eş ile evlilik’ ve ‘Çok eş ile evlilik’ şeklinde nitelendirilebilir. Geçmişte yaşayan toplulukların evlilik birliğinde olduğundan farklı olarak günümüzde keskin kurallara bağlı kılınmamıştır(Ondaş, 2007).

2.2.2.1. Grup İçi Evlenme(Endogamy)

Grup içi evlenme; (Endogamy) eş seçimi dönemine girmiş olan bireye eş adayını öncelikle akrabaları arasından, bulunduğu sosyo-kültürel sınıftaki eş adayı olarak denk olduğunu düşündüğü bireyler arasından, dini inançları benzerlik gösterenler arasından, kendi milletinden olanlar arasından bir eş adayı seçmektir. Bu evlilikle palanlanan ise var olan avantajları kaybetmemek, sahip olunan maddi ya da manevi değerlerin aidiyet hissettiği kavramı temsil eden bireylerde kalmasını, bölünme parçalanmanın, azalmanın minimum olması, evlilik sürecinde uyum olacağına dair inançlardır. Bu biçim evlilik yapan bireyin beklentisi, kurduğu bağ yardımıyla bağ kurduğu yapıyla aidiyet hislerini kuvvetlendirmek ve farklılığın getireceği olası problemleri yaşamamaktır (Dikeçligil ve Çiğdem, 1991, s:7).

Asimile olma, kültürel aşınma riskinin olduğu hissedilen toplum birimlerinde, insanlar sınırlarını belirleme ihtiyacı hissedecekler ve kültürel varlıklarına politik anlamlar da yükleyeceklerdir. Eş seçimi ve evlilik sonucu oluşan akrabalık ilişkilerinin aynı zamanda aidiyet hissedilen sosyo-kültürel sınıfın sınırlarını korumak, diğer kültürler ile olan farklılıkları vurgulayarak korumak ve devamını sağlamak için kullanılabilirler. Bu şekildeki grup içi evliliklerin genelde iki amacı vardır. Bunlardan birincisi kan bağı yoluyla aidiyet hissettiği sosyo-kültürel grubun sınırlarını korumak için somut bir bağ oluşturmaktır. Diğer amaç ise bireylerin aidiyet hissedilen grup dışındakilerce asimile edilmesini engellemektir(Boz, 2010).

Assmann’a (2001, s. 143) göre sosyo-kültürel olarak kendine özgü farklılıklar içeren kısaca etnik grupların etnik grupların sosyal anlamda aidiyet hislerinin yönlendirilmesi evlilik ile sağlanmaktadır. Böylece etnik grubun kendine özgü farklılıkları asimile olmada sürdürülebilecektir. Evlilik yolu ile kültürel benzerliklerini yani saflıklarını yaşatırlar.

2.2.2.2. Grup Dışı Evlenme (Exogamy)

Grup dışı evlenme (Exogamy); eş seçimi dönemine gelmiş bireyin eş olarak kendisine aidiyet hissettiği sosyo-kültürel yapı veya ekonomik sınıf veya aile bağlarının olduğu bir yapı içerisinde değil bunların tamamen dışından biri ile evlilik yapmasıdır. Bu biçim bir evlilik, farklı sosyo kültürel yapılar arasındaki çatışmaların azaltılması ve yok edilmesinde, haberleşme iletişim ve kültürel alış-verişin sağlanmasında yarar sağlayıcıdır(Dikeçligil ve Çiğdem, 1991, s:8).

2.2.2.3. Tek Eşle Evlilik (Monogamy)

Monogamy; Bir erkeğin evlilik tercihini yalnızca bir kadından yana yapması ya da bu durumun tersi olan bir kadının evlilik tercihini yalnızca bir erkekten yana yapmasıdır. Bu durum geniş ailelerin yerini küçük ailelere bırakmasında rolü vardır. Modern hayatın getirdiği uzun süreli eğitim ve ekonomik zorluklar gibi birçok etken tek eşliliğe olan ilgiyi artırmaktadır. Ayrıca tek eşlilikte eşlerin birbirleri ile ilgilenebilecekleri zamanın daha fazla olması, çocuklarına ayırabilecekleri zamanın fazla olması genel olarak aile içi iletişim ve ilginin, uyumun fazla olması evlilik sürecini sağlıklı kılar (Dikeçligil ve Çiğdem, 1991:s.8).

2.2.2.4. Çok Eşle Evlilik (Polygamy)

Polygamy; bir erkeğin birden fazla kadın ile evlilik yapması ya da bir kadının birden fazla erkek ile evlilik yapmasıdır. Çok eşli evlilikte eş adaylarının iletişim içinde olacağı diğer eşler de sözkonusudur. Böylesi bir aile biçimi bireysel çıkarlar, ideolejik sebepler, dini ideoleji ve benzeri bir çok nedenle kurulabilir. Amaca göre bu biçim bir evlilikten elde edilen faydalar olabilsede bu durum birçok problemi de beraberinde getirebilir. Günümüzde özellikle ülkemizde bu biçim evlilikler oldukça azalmıştır. Daha çok tek eşlilik tercih edilmektedir (Dikeçligil ve Çiğdem, 1991, s:9).

2.2.3. Evliliğin Önemi

Her insan evlilikten bir şeyler beklemekte ve bu da insandan insana değişmektedir. Evliliğin önemini anlamak bireyi evliliğe iten nedenleri çözmekle başlar. Bireyleri evliliğe zorlayan bazı sebepler vardır. Bu sebeplerden biri olarak evli insanların çoğunlukta olması ve bu durumun olması gereken bir durum gibi yansımaya ve eş seçimi dönemine yakalaşan bireylerin de eş aramasına yol açmaktadır. İnsanlar asli

ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra içgüdüsel olarak veya değerleri, dünya görüşleri gereği çocuk sahibi olmak isteyebilirler, çocuk sahibi olmak için ise içinde yaşanılan toplumun normları gereği evlilik gerekmektedir. Evli bireylerin ebekar bireylere göre daha mutlu olduğu düşüncesi ile ya da bekarken mutsuz olan bireylerin evlenince hayatındaki değişimin mutluluğu getireceği düşüncesiyle evlilik yapılabilir. Bireyler cinsel ihtiyaçlarını meşru yoldan karşılamak isteyebilirler ve bunun yolu evlilikten geçtiği için böyle bir girişimde bulunabilirler. Ayrıca bireyler hayatı bir arkadaş ile bir yaşam ortağı, yoldaşı ile de yaşamak isteyebilir. Bu ve benzeri nedenlerle evlilik yapılabilir (Çaplı, 1992).

Evlilik ile ortaya çıkan bir kurum olan aile toplumu oluşturan bir sosyal kurumdur. Evlilik ile kurulan aile hayatı kişinin evlilik tarihinden itibaren başlar ve aile hayatı ve kurduğu akrabalıklar evliliğini bitirse de tam anlamda bitmez. Bireyin hayatının tamamını etkileyen evlilik ve aile hayatı bireyi 'ben' ce düşünme kültüründen çıkartıp 'biz' ce düşünme kültürüne tabi kılması bakımından da ayrıca bir öneme sahiptir.

Evlilik süreci ve çocuk sahibi olma ile birlikte bireyler insan türünün devamına vesile olmuş olurlar. Herhangi bir canlının soyunun kesilmesi bile insanlık için önemli iken insanların soyunun devam etmemesi ve ürememeleri insanlık için çok daha büyük bir sorun olacaktır.

Evlilik sonrası meydana gelen aile; sosyalleşmenin başladığı ilk kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlığın sosyal-kültürel gelişmesinin hemen her basamağında yer alan aile kurumu genelde iki cins arasındaki ilişkileri, neslin devamını düzenleyen, standartlaştıran bir sistemdir (Aydın, 2000, s:35).

Diğer sosyal kurumlar gibi aile de bir toplumsal sistem olarak düşünülmektedir. Aileyi kendine yeten, kapalı bir sistem olarak düşünemeyiz. Açık bir sosyal kurum olan aile, diğer sosyal kurumlarla sürekli ilişki içindedir (Şahan, 2009). Bu şekilde sosyalleşerek toplumun kültürel açıdan zenginleşmesine olanak sağlamaktadır.

Ailenin çok çeşitli tanımlarını ve sınıflandırmalarını yapmak mümkündür. Bununla birlikte ailenin evrensel bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Çünkü tarih boyunca toplum nasıl değişikliklere uğramışsa, aile de boyutları, yapısı ve işleyişi bakımından büyük dönüşümler göstermiştir (Aydın, 1997). Bununla birlikte ailenin genel kabul görmüş tanımını yapacak olursak aile; nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine

getirildiği bir müessesedir (Aydın, 1998). Bu tanım üzerinden hareketle aile öncelikle biyolojik üreme yoluyla neslin devamını sağlar. Biyolojik varlıkların tamamında olduğu gibi insanda da üreme ve neslini devam ettirme güdüsü mevcuttur. Çocukların ekonomik, sosyal, psikolojik ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak aile kurumunun temel görevlerindedir. Bu suretle çocuklar aile tarafından korunur, büyüme ve gelişmeleri sağlanır ve ailenin sahip olduğu bilgi birikimi, tecrübe, kültür çocuklara aktarılır. Aktarılan bu bilgi birikiminin ve tecrübenin muhakkak ki en önemlisi “dil”dir. Bireyin fiziki ve sosyal çevresiyle iletişime geçebilmesinde, istek, beklenti, mutluluk ve üzüntülerinin aktarılmasında kullanılan en önemli araç dildir.

Sosyoloji kuramları arasında fonksiyonalizm olarak bilinen yaklaşıma göre aile, sosyal alt sistemlerden birisidir (Aydın, 1997). Bu sistem içerisinde her yapının farklı görev ve fonksiyonu vardır. Aile, din, ekonomi, politika, kültür gibi alt sistemler birbirleriyle ve bir bütün olan toplumla sürekli ilişki içindedir.

Parsons’a göre toplum asıl olan sistemdir. Çünkü toplum kendi kendine yeterli (self-sufficient) olan tek sistemdir. Bununla birlikte toplum; temelde kökeni ahlaksal olarak yaptırım gücüne dayanan ahlaksal bir düzendir (Kızılcelik, 1994). Fonksiyonalist kurama göre sosyal düzeni sağlayan unsurlar normlar ve değerlerdir. En genel anlamıyla norm; kural demektir. Sosyal norm ise toplum üyelerinin belirli durumlarda ne şekilde davranacaklarını belirleyen davranış kalıplarıdır.

Normlar bir toplum için son derece önemlidir. Bir toplumun kültürü, geniş ölçüde normlardan oluşur. Değer ise toplumda kabul görmüş ortak duygu düşünce ve ilkelerden oluşur. Değerler, kurumlar ve gruplar aracılığıyla benimsenirler. Kurumlar ve gruplar en az bir veya birden fazla değeri yapısında taşırlar. Grupların ve kurumların ulaşmak istedikleri amaçlarının büyüklüğü oranında değerler de güçlü olur. Kurumlar, adalet, örfler, görenekler, aile, din, ahlak, hukuk, eğitim, öğretim, ekonomi vb. birimler değerlerden güç kazanırlar(Kızılcelik ve Erjem, 1996). Fonksiyonalist yaklaşımda da vurgulandığı üzere sosyal bir alt sistem olan aile, toplumsal bütün içerisinde normlar ve değerler ağıyla çevrelenmiş, diğer toplumsal alt sistemleri etkileyen ve onlardan etkilenen ilişkiler bütünüdür.

Yapılan çalışmalar neticesinde göstermektedir ki, eski toplumlardan günümüze dek aile her toplumda var olagelmıştır. Ancak aile her dönemde aynı yapısal özelliklerle ve

ilişkiler ağıyla var olmamıştır. Her dönemde farklılıklar gösterse de bu farklılıklar, onun fonksiyonlarını ortadan kaldırmamıştır.

Günümüzde en yagın şekliye aile, anne, baba ve çocuktan oluşan ve çekirdek aile olarak bilinen haliyle varlığını göstermektedir. Muhakkak ki çekirdek aile dışında farklı yapısal özelliklerde olan aile türleri günümüzde mevcuttur ancak, TÜİK'in aile yapısı araştırmasına göre ülkemizde bulunan hanelerin % 80,7 si çekirdek aileden oluşmaktadır (TÜİK, 2006).

Kurumların bu hiyerarşik yapısı gereği mihver kurum diğer kurumların etkilenmesine neden olur. Örneğin bir toplumda siyaset kurumu mihver kurum ise siyasi yapıdaki önemli değişiklikler ekonomiyi, eğitimi aile yapısını, dini ve ahlaki değerleri önemli ölçüde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu durum diğer kurumlar için de geçerlidir. Her ne kadar mihver kurum kadar olmasa da diğer kurumlardaki değişikliklerin birbirleri arasında etkileşime neden oldukları kesindir. Aile yapısındaki bozukluklar dini ve ahlaki değerlere, ekonomik yapıya, siyasi yapıya doğrudan ya da dolaylı olarak etki edeceği de ayrıca düşünülmektedir.

2.2.4. Türkiye’de Evlilik ve Aile Yapısı

Belirli bir olgunluğa gelen bireyler diğer toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da yasalarla onaylı olan, bireyin hayatının önemli bir kısmını etkileyen sosyal davranış biçimi olan evlenmeye ihtiyaç hissederler, eş seçimi yaparlar, bir süre seçtiği eş adayı ile tanışma dönemi yaşar, eğer uygun şartlar olursa evlenirler. Ülkemiz olan Türkiye’de 1 Ocak 2002 de yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanununda (madde 124) evlenme yaşı, “18 yaşından gün alan kadın ve erkek evlenebilir” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hususta kanun kadın ve erkeği eşit tutmaktadır. Kanun gereği evlilik, olağanüstü durumlarda; “17 yaşından gün alan kadın ve erkek hâkimin izniyle evlenebilir” şeklindeki hüküm doğrultusunda mümkündür (Türk Medeni Kanunu, 2002).

Ekşi (2005)’in çalışmasının sonuçlarından biri olarak, katılımcıların evlenmek %42.0’sinin 20-24 yaş aralığında olduğu ve evlilik yapmak üzere hazırlık sürecinde olduğu, ayrıca %7.5 olan katılımcı kitlesinin evlili hazırlığı içinde oldukları ve yaşlarının 15-19 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Bu durum, ülkemizde onda birin altında bir oranla da olsa erken evliliklerin devam ettiği şeklinde yorumlanmıştır.

Gelenek, görenek, dini inançları ile doğunun etkisinde, gelişen teknolojinin batıdan ülkemize pazarlanması ile de batının kültürel etkilerine maruz kalan Türkiye’de kültürel

olarak arada kalmış bireylere rastlamak mümkündür. Geçmişi ile olan bağı koparmadan geleceğe uyum sağlamaya çalışan Türk insanı evlilikleri sonucunda hane halkına göre, otorite esasına göre ve yerleşim yerine göre sınıflandırılan aile yapıları oluşturmuştur. Hane halkına ve otoriteye göre; büyük, geçici geniş, küçük ve parçalanmış aile olarak dörde ayrılırken, yerleşim yerine göre; köy, kasaba, kent, gecekondü ailesi şeklinde yapılanmaktadır.

2.2.4.1. Türkiye’de Hane Halkı ve Otorite Esasına Göre Evlilik

Hane halkı sayısı ve otoritenin sağlanış biçimi düşünüldüğünde ülkemizde bu durum üç başlıkta incelenebilmektedir. Bunlar; geleneksel aileyi oluşturan evlilikler, çekirdek aileyi oluşturan evlilikler, geniş aileyi oluşturan evlilikler şeklinde sıralanabilir.

2.2.4.1.1. Türkiye’de Geleneksel Aileyi Oluşturan Evlilikler

Sanayi toplumlarında ve kırsal yörelerde yaygın bir biçimde görülen bir aile türüdür. Dikey ve yatay kuşaklar anne veya baba soy zinciri boyunca yayılım göstermektedir. Çocuklar evlendikten sonra bile coğrafi olarak mümkün olduğu kadar eve yakınlıklarını korurlar. Aile grubu, yakın akrabaları da kapsar. İşlevleri geniştir (Sayın, 1990, s:531).

Birden çok kuşağın bir arada yaşadığı, ortak mülkiyet esasına dayalı bir biçimdir. Başka bir anlatımla, ataerkil geniş aile, baba soyuna dayalı, yaşlıların, gençlerin, erkeklerin kadınlar üzerinde kesin otoritesinin olduğu tarıma dayalı topluluklar da egemen bir aile biçimi olarak tanımlanmaktadır (Dönmezer, 1999, s:6).

2.2.4.1.2. Türkiye’de Çekirdek Aileyi Oluşturan Evlilikler

Anne baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan aileye çekirdek aile adı verilir. Batıda sanayi devrimi ile birlikte ortaya çıkmıştır. Günümüzde kent toplumunun ailesi çekirdek ailenin özelliklerini taşımaktadır. Çekirdek aile evrensel ve toplumsal bir olgudur. Akrabalık grubundan soyutlanmıştır. Eş seçiminden yer seçimine kadar kadın ve erkek beraber karar vermektedirler. Aile içinde eşit otorite paylaşımı vardır. Birey ailesine eskisi kadar bağımlı değildir (Şahan, 2009). Yerleşim yeri açısından aile ise, köy, kasaba, gecekondü ve kent ailesi olarak temelde üç başlıkta incelenmektedir.

2.2.4.1.3. Türkiye’de Geniş Aileyi Oluşturan Evlilikler

Ana, baba, evlenmemiş çocuklar, torunlar ve yakın akrabaların aynı çatı altında yaşadığı ailedir. Aile reisi kendi toprağında çalışır. Genelde geçim kaynakları tarım ve

hayvancılıktır. Köy ailesinin bireylerinin eğitim seviyesi genel olarak düşüktür. Evlilikler erken yaşlarda görülmektedir. Burada üzerinde durulması gereken asıl nokta ise Parçalanmış Aile konusudur. Çünkü korunmaya muhtaç gençlerin ortaya çıkmasında en önemli faktör ailedir. Çünkü bu gençler; sağlıklı bir aile yapısından yoksun olma, anne babanın boşanması, anne ve baba ya da anne veya babadan birinin ölümü nedenleriyle korunmaya muhtaç duruma gelmektedirler (Şahan, 2009).

Daha öncede değinildiği üzere ailenin en önemli fonksiyonlarından biri çocuğun sosyalle ve kültüre edilmesidir. Aile kurumunun parçalanması ya da farklı bir nedenle aksamaması sosyalizasyon sürecinde kusurlara ve tıkanmalara neden olacaktır. Sonuç olarak ise kişi içinde yaşadığı topluma uymakta sıkıntı yaşayacaktır.

2.2.4.2. Türkiye’de Yerleşim Yeri Esasına Göre Evlilikler

Türkiye’de yerleşim yerleri esasına göre aile biçimleri; kasaba, köy kent ve gecekondu ailesi olarak birbirinden ayrılmaktadır.

2.2.4.2.1. Türkiye’de Köy Ailesini Oluşturan Evlilik

Köy ailesi esas olarak tarım ve hayvancılık yapan ve bunu değişen ölçülerde de olsa, kendi tüketimi için, yapan bir aile türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Ozankaya, 1976).

Köy ailesinin emniyeti bütün köy topluluğu tarafından sağlanır. Köy toplumlarında ferdin ırzı, namusu, köylünün ırzı ve namusu demektir. Köy ailelerinde erkekler için akrabalık ilişkisi kadınlar içinde komşuluk ilişkisi önemlidir. Komşuluk köy topluluğun hayatının bir istikrar unsurudur (Ertentuğ, 1990). Köy çocuklarının kiminle evleneceğinin kararlaştırılmasında ana-babanın büyük etkisi vardır (Ozankaya, 1976). Yine evlenme yaşı oldukça küçüktür ve evlenmelerin büyük çoğunluğu köy içinden gerçekleşmektedir. Köy aileleri genellikle geniş aileleri oluştururlar çünkü evlenmelerin çoğunluğu erkeğin babasının evinde otururlar. Yine ailede baba yegâne karar verme yetkisine sahip kişidir (Ozankaya, 1976).

2.2.4.2.2. Türkiye’de Kasaba Ailesini Oluşturan Evlilik

Kasaba ailesini Ozankaya (1976) şu şekilde tanımlar; “esas olarak küçük esnaf ve zanaatkâr küçük tüccar, toprağını kendisini işlemeyen çiftçi, küçük memur ve bir ölçüde de işçi ailelerinden oluşur.

Kasaba aileleri hem köy hem de kent yerleşmelerinden etkilenir. Bu nedenler kasabalar köy ile kent arasında aracı durumda bir merkez özelliği taşır. Kasabalarda

geleneksellik kısmen çözülmeye başlamıştır. “Birçok” türüyle birlikte kendi tüketimleri için sınırlı ölçüde tarımsal üretim yaptıkları gözlenmiştir.

Geniş aile birlikte çekirdek aile daha yaygındır. Evlenmelerde güvey gelin adaylarının ailelerin ekonomik düzeyde benzer durumda olmasına çok önem gösterilir. Eş seçiminde ana babaların etkisi çoktur. Kadın her zaman erkeğe kesinlikle bağımlıdır, onun sözünden çıkmaz. Evlenmelerde hem dini hem resmi iki nikâhta yapılır (Ozankaya,1976, s:313-1314).

2.2.4.2.3. Türkiye’de Kent Ailesini oluşturan Evlilik

Kentleri kasaba ve köylerden ayıran bir takım temel özellikler vardır. Bir kere kentte “iş gücü biçiminin tarıma değil, tarım dışı çok değişik etkinliklere sanayi hizmet (ticaret, ulaştırma, kamu görevleri... v. b) etkinliklere dayalı olmasıdır. Kent ailesi ise tarımdan tümünden kopmuş işçi, bürokrat ya da küçük büyük serbest meslek sahiplerinin oluşturduğu bir aile birimidir” (Ozankaya, 1976, s:291). Freger, kent ailesi ile köy ailesi arasındaki farkı şöyle belirtir. “köy toplumunda ailenin ikamet ettiği mekân ile çalıştığı mekân aynı yerlerdir. Kent ailesinde ise oturlan yer ile çalışılan mekân birbirinden ayrılmıştır. Bu gelişimin sonucu olarak aileyi geçindiren iş münasebeti de değişmiş, şehir ailesi saf bir tüketim cemaati haline gelmiştir (Freyer, 1967, s:241).

Kıray kent ailesinin özelliklerini şöyle belirtir:

Kent ailesi uygarlaşmış, farklılaşmış, örgütlenmiş kurumlarla çevrili etkin bir teknolojinin oluşturduğu sosyal çevrede yaşamaktadır. Kent aileleri homojen bir kitle değildir. Köyden kente göç etmiş olanlar, esnaf, uzmanlaşmış gruplar kentte büyük çeşitlenmeler oluşturmaktadır. Çalışma düzenleri değişiktir. Oturlan yer ile çalışılan iş alanları ve sanayi bölgeleri arasında ulaşım araçlarla sağlanabilen oldukça büyük bir mesafe uzaklığı vardır. Kent ailesinde yemek pişirme, ev işleri, çocuk bakımı gibi ailenin temel fonksiyonları aile dışına çıkmış ve ticarileşmiştir. Hem halk oranı küçük olduğu için çekirdek aile biçimindedir (Kıray, 1982, s:69-70).

Kent toplumunda akrabalık ilişkileri kuvvetli değildir. Kent toplumlarında eğitim ve öğretim çok değişik kurumsal kuruluşlar ve karmaşık toplumsal çevre tarafından yapılmaktadır. Kentteki evlenmelerde ana-babanın, akrabaların etkisi iyice azalmıştır. Böylece mirasın bölünmesi gibi kaygılar ortadan kalkmıştır(Ozankaya, 1976, s:305-306).

2.2.4.2.4. Türkiye’de Gecekondu Ailesini oluşturan Evlilik

Geleneksel köy ailesinin özelliklerini kente taşımakta aynı zamanda kentli davranış biçimlerini de kazanmaya çalışmaktadır.

Gecekondu bölgelerinde aile bizimde, aile içindeki ekonomik işlevlerini değişimine uygun olarak yeni bir biçimde kazanmaktadır. Bu bazen gecikme gerçekleşse bile, sonuçta ekonomik işlevlerindeki farklılaşma aile içi ilişkileri de etkileyeceği düşünülmektedir.

Kırsal alanlarda bile ailenin çekirdek yapıya sahip olduğu düşünülürse gecekondu bölgelerinde egemen olan aile yapısının da anne-baba ve küçük çocuklardan oluştuğunu görmek hiç şaşırtıcı değildir (Gökçe, 1976, s:72). Her ne kadar kadın ve çocuklar geleneksel geniş aileye oranla, daha çok özgürlüğe sahipler de, babanın aile içindeki denetimi gecekondu ailesinde de son derece güçlüdür. Örneğin çocukların iş ve eş seçme özgürlükleri kırsal aileye oranla daha yaygındır (Kongar, 1981, s:6). Buna karşılık hemen hemen bütün önemli ailesel konularda karar baba tarafından verilir.

Evlilik birçok şekilde birçok araştırmacı tarafından tanımlanmıştır. Evlilikle ilgili işlevsel tanımlamalar hukuki tanımlamalardır. Her ülkenin hukuki bir evlilik tanımı olmakla birlikte ülkeler evliliğin nasıl yapılacağını da mevzuatlarında belirlemişlerdir. Eş seçimi ve evlilik sürecindeki bireyler yaşadıkları ülkelerin bağlı buldukları mevzuatlarındaki evlilik tanımı ve evliliğin tanınması için gereken şartlar yerine getirdikten sonra kar-koca olurlar. Karı-koca olmaları demek toplumun en küçük sosyal yapı taşı olduğu bilinen aileyi meydana getirir. Aile olmak, eşlerin birbirleri ile kurdukları maddi ve manevi bağlayıcılığı olan, karşılıklı gereksinimlerin giderilmesine yardımcı olunan ve sorumlulukları olan bir yaşam ortaklığı sözleşmesidir. Aile kavramının içine müşterek çocuklar, köken aile ve zamanla kayın aile de girdiği bilinmektedir. Araştırmacılarca bir çok benzer ya da farklılıkları olan aile tanımlamaları yapılmaktadır.

2.3. EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİĞİN AİLE İLE İLİŞKİSİ

Evlilik birçok şekilde birçok araştırmacı tarafından tanımlanmıştır. Evlilikle ilgili işlevsel tanımlamalar hukuki tanımlamalardır. Her ülkenin hukuki bir evlilik tanımı olmakla birlikte ülkeler evliliğin nasıl yapılacağını da mevzuatlarında belirlemişlerdir. Eş seçimi ve evlilik sürecindeki bireyler yaşadıkları ülkelerin bağlı buldukları mevzuatlarındaki evlilik tanımı ve evliliğin tanınması için gereken şartlar yerine getirdikten sonra kar-koca olurlar. Karı-koca olmaları demek toplumun en küçük sosyal yapı taşı olduğu bilinen aileyi meydana getirir. Aile olmak, eşlerin birbirleri ile kurdukları maddi ve manevi bağlayıcılığı olan, karşılıklı gereksinimlerin giderilmesine yardımcı olunan ve sorumlulukları olan bir yaşam ortaklığı sözleşmesidir. Aile kavramının içine müşterek çocuklar, köken aile ve zamanla kayın aile de girdiği bilinmektedir. Araştırmacılarca bir çok benzer ya da farklılıkları olan aile tanımlamaları yapılmaktadır.

2.3.1. Aile

Sosyologlar aileyi farklı şekillerde tanımlamışlardır. Bir tanıma göre aile, “Aralarında gerçek veya uzlaşmaya dayalı bir akrabalık bağı olan, yani bütün sosyal münasebetleri bir soy etrafında toplanmış zümrelerdir” (Ülken, 194, s:268). Ekonomik ve toplumsal bir birlik, birincil grup ilişkilerinin yaşandığı toplumsal bir örgütlenmedir.

Aile, biyolojik ilişki sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belli kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşmuş maddi ve manevi zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal bir birimdir(Sayın, 1990, s:2).

Aile genel olarak nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir kurumdur (Erkal, 1995, s:92). Aile içerisinde çok önemli fonksiyonlar edinen aile toplumun en küçük yapı taşı olarak düşünülebilir. Bir toplum ne zaman aile kurumu ayaktaysa o zaman gelişimini sağlar ve ayakta durabilir. Buna bağlı olarak aile yapısı sağlam olan toplumlar gelişimini tamamlayıp ayakta durabilir.

Toplumun bir binaya benzetirsek aileler de bu binanın tuğlalarıdır. Nasıl ki muntazam tuğlalarla örülmüş, harcı eksiksiz olarak kullanılmış bir bina sağlam ve güzel olursa, sağlam ailelerden oluşan toplumlarda düzenli ve intizamlı olacaktır(Şahan, 2009).

Aile başka kurumlarında yerine getirdiği işlevlerinde bir kaynağıdır. Aile toplumun minyatürüdür. Bütün toplumlarda en fazla evrensellik gösteren kurumdur (Tezcan, 1995, s:119).

Kişinin sosyal ilişkilere ilk girdiği çevre ailesidir. Aile bireylerin sosyalleşmesinde ilk muhittir. Aynı zamanda toplumun sosyo-kültürel değerlerini taşıyan bir yapıdır. Aile toplumun kültür ve değerlerini korumakta, yaşatmakta ve gelecek nesillere intikal etmesini sağlamaktadır(Şahan, 2009).

Aile ilişkilerin en yoğun yaşandığı bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumun hiçbir kesiminde aile kurumu içerisinde iç içe yoğun ilişkilerin olduğu kadar kuvvetli bir bağ yaşanmaz.

Çocuklar gelişimini aile içerisinde tamamladıkları için en toplum içerisinde yerlerini almadan önce buradan kazandıklarıyla geçiş yaparlar. Toplumun kültürel açıdan zenginleşmesi ve sağlıklı bir toplumun meydana gelebilmesi ve var olan toplumun ayakta durabilmesi için burada aile kurumuna çok büyük bir önem düşmektedir.

2.3.2. Ailenin Tarihsel Gelişimi

Ailenin tarihi, insanlık ortaya çıktığı güne dayanmaktadır. İnsanlık tarihi kadar bir geçmişe sahip olan var olduğu günden beri ayakta duran bu kurum toplumların sürekli yaşaması için vazgeçilmez bir kurum olarak ayakta kalmaya devam edecektir.

Ailenin gelişiminin ilk döneminin cinsel serbestliği tanıyan devir olduğu “cinsel hayatın mutlak serbesti” görüşü bugün kabul görmemektedir(Freyer, 1967; Türkdoğan, 1961, Nirun, 1994). İnsanlık tarihi boyunca hiçbir devirde ailesiz bir yaşam olmamıştır. Bununla birlikte insanlık tarihinin hemen hemen her döneminde aileyle ilgili kurallar ve bununla ilgili kabul görmüş tezler yer almaktadır.

İnsanlık topluluklarının ilk üretim biçimlerinin avcılık ve toplayıcılık olduğu, bununla birlikte erkeğin ev dışında aileye katkıda bulunarak, kadının da evin içerisinde aileye yardımcı olmasıyla birbirlerine karşı sorumluluklar yerine getirilmiştir. Hatta avcılık erkeğe, toplayıcılık da kadına ait olarak kabul görmüştür(Şenel, 1996). Bu düşünceye göre ev içi otorite kadına aittir. Buna göre, “ana egemenliğini açıklayan iki kuramın olduğunu görmekteyiz. Birincisine göre ana egemenliğinin nedeni, soy zincirinin anaya göre belirlenmesidir. Topluluğu ayakta tutan kan bağında belirleyici öge

annedir. İkinci kurama göre annenin egemen olmasının nedeni, kadının üretim sürecinde oynadığı roldür”(Sayın, 1990).

Avcılık ve toplayıcılık döneminden sonra tarıma dayalı dönemde babanın egemenliği, toplumsal yaşam içerisinde insanların yerleşik hayata geçmeye başlamasıyla başladığı kabul görmektedir(Sayın, 1990). Bu geçişle birlikte kadın ve erkek arasında eski dönemlerdeki iş bölümünün kalkmasına da neden olmuştur. ‘Artık ürün’ ün ortaya çıkması ve bunun paylaşılması birçok mücadeleyi de gerektiriyordu. Bu ürünlerin kazanılması ve korunması erkek vasiyeti altında olduğundan veya öyle tanımlandığından mirasın çocuklara aktarılması anaerkil dönemden farklı öneme sahipti. Bu mirasın aktarılması babadan babadan oğula doğru gelişince ana soylu miras yerini baba soylu mirasa bırakmıştır.

Babaerkil aile, soyun babadan devam ettiği geniş bir aile olduğu söylenebilir Aynı zamanda babaerkil aile, içinde babanın yönetim ve yargı odağı olduğu aile organizasyonudur(Türköne, 1995). Burada babanın aile içerisindeki kararları ve otoritesi kesindir. Tarihi süreç içerisinde aileyi beş tip olarak ele alabilmek mümkündür.

Klan aile: İlk aile tipi aynı zamanda da ilk topluluk tipidir. Klan tipi aile, aile ile çok iç içe girmiştir. Bundan dolayıdır ki bir cemaat ilesi tipini andırmaktadır. Bu tip ailede kan bağından ziyade aynı amaca hizmet etme eğilimi hâkimdir. O yüzden klan ailesinde üyeler arasında birbirlerine yardım etme ve dayanışma baskındır. Bu tip ailelerde kişiler arasında fark gözetmeksizin herkesi eşit bir konuma sahiptir. Ferdîyet klana ait olup bütün yetkiler klanın bütününe aittir. Bu tip ailelerin dini totem dinidir. Totem ayrıca klanın atası sayıldığından dolayı klan içerisinde kız alınması yasaklanmıştır (Bilgiseven, 1986, s:239-240). İlkel bir aile tipi olan bu tip aileler insanlık tarihinde uzunca bir süre tarihte yerlerini korumuştur.

Zadruga ailesi: Klan ailesi toprağa yerleşerek köy topluluğu haline geçtiği zaman totem dininin yerini ecdat dini alır. Bu şekilde klandaki totem hısımlığı ortadan kalkmış olur ve bunun yerini aynı toprak üzerinde çalışma esasına dayanan kan hısımlığı hâkim olur. Zadruga ailesi baba hâkimiyetine dayanan pederşahi ailenin başlangıç tipini teşkil etmektedir. Zadruga ailesinin reisi, ailenin erkek üyelerinden birisidir(Bilgiseven, 1986, s:240).

Babaerkil aile: babaerkil aile kan hısımlığına dayanır. Pederşahi aile olarak da bilinir. Bu aile tipi baba hâkimiyeti altındadır. Babaerkil aile tipinde her şey babanın

otoritesi ve kişiliği etrafında toplanmıştır. Babaerkil aile tipinde mutlak ve tekeli bir yetki babaya aittir. Pederşah aile tipinde kadın nadiren genel hayata karışabilmektedir (Dönmezer, 1974, s:155).

Pederşah aile tipi, batıda 18. yüzyıl sonlarından itibaren çökmeye başlamıştır. Gerçekten de batıda 18. yüzyılın sonuna gelinceye kadar örflerin, adetlerin ve kilisenin uygulamaları, pederşahi ailedeki babaya dayanan otoriter sistemi desteklemekte idi (Dönmezer, 1974, s:156).

Özellikle batıda örflerin, adetlerin, adetlerin ve kilisenin desteklediği bu otoriter nitelikteki aile tipi, tarım toplumlarının oluşmaya başlamasıyla beraber etkisini önemli oranda kaybetmiştir(Şahan, 2009).

Romalılarda ve Çinlilerde, ailenin en yaşlı erkeğinin mutlak söz sahibi olduğu pederşahi aile tipinde görülmüştür. Bu aile tipinde kadınların hiçbir söz hakkı olmayıp hısımlık baba soyunu izlemektedir (Eröz, 1977, s:5).

Pederi aile: Ziya Gökalp'in ifade ettiği gibi Türk aile tipi bir pederi aile niteliği göstermektedir. Bu şekilde ifade edilmesinin sebebi ailenin reisinin baba olmasından kaynaklanmaktadır.

Eski Türklere ana soyu ile baba soyu birbirine aynı kökenden gelmektedir. Bunun sonucunda kadın erkeğe eşit bir konumda yer almıştır. Pederi aile, ailevi bir cumhuriyet olup, baba bu cumhuriyetin reisi, ana da reis eşidir. Velayet karı koca arasında müşterek olmakla birlikte baba hiçbir zaman ananın onayı olmadan kızını bir erkeğe veremezdi. Aileye ait bütün işlerde, ananın görüşü alınırdı. Çocuklarında hukukuna tecavüz edilmezdi (Gökalp, 1980, s:123).

Pederi aile anlayışından “izdivacı aile” doğmuştur. İzdivacı aile, güvey ve gelinin, babalarının ve analarının oturdukları evleri terk ederek, yeni bir ev kurmaları şeklinde başlar(Gökalp, 1980, s:124).

Ziya Gökalp'e göre, pederi aile tipi, yalnız Germenlerle Türklere mahsus bir aile tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka toplumlarda bu tip aileye rastlanmamaktadır.

Anaerkil aile: Aile mülkiyetinin miras yolu ile parçalanması ve kızların da mülk sahibi olması, iktisadi münasebetlerin gelişmesiyle iş bölümünün ortaya çıkması, ferdi kabiliyetlerin böylece önem kazanması, kadın haklarının gelişmesini doğurur ve bu durum aile tipine de tesir eder. Bazı cemiyetlerde, bu aile tipinde ana hâkimiyeti

mutlaktır. Bazı cemiyetlerde ise aile, anne tarafından bir erkeğin (dayının) idaresi altındadır(Erkal, 1995, s:80).

Anaerkil aile tipinde bütün yetki ve otorite anada veya ananın bir akrabasında genellikle dayıda toplanmaktadır. Bu tip ailede akrabalık anne tarafına göre belirlenmektedir. Çoğu kere erkek karısının aile konutunda oturmaktadır. Aile içindeki hiyerarşik yapının başında annenin hısımlarından bir erkek bulunmaktadır(Şahan, 2009). Bu aile tipinde ön planda olan en belirgin şey kadının ailenin reisi olarak görev üstlenmesidir.

Modern aile: Modern aile tipinde, babanın, annen ve çocukların hak ve görevleri devlet tarafından belirlendiği görülmektedir. Bu belirleme ve korumada kadına ve çocuklara daha fazla hürriyet ve söz hakkı tanınmıştır (Bilgiseven, 1986, s:80).

Günümüzde, ana, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan küçük aile tipine çekirdek aile diye ifade edilmektedir. Bu tür ailelerde, üye sayısı sınırlı ve azdır.

Küçük ailenin sadece iki kuşaktan oluşması bu ailenin sınırlı bir gelişim eğilimine sahip olduğunu göstermektedir. Başlangıçta sadece evli çiftlerden oluşan, sonra çocuk sayısı arttıkça nüfus bakımından gelişen, çocukların yetişip iş sahibi olmalarıyla ve evden ayrılmalarıyla başlangıç noktasına dönen ailenin gelişimi sınırlı olmaktadır (Özkalp,2005, s:136). Günümüzde hızlı şehirleşme ile birlikte bu tip ailelerin sayısı gittikçe artış göstermektedir.

Ailenin tarihsel gelişimi ele alınıp açıklanırken, anaerkillikten babaerkilliğe doğru bir gelişim çizgisinin olup olmadığı hakkında kesin bir fikir bulunmamaktadır. Aile evrimci bir perspektiften incelendiğinde bu dönemleştirmeler bütün toplumlar için eş-zamana ve öneme sahip olmadığından genellenebilirlik çeşitli toplumlar açısından problem yaratmaktadır. Ancak otoriteye göre sınıflandırma yapmak söz konusu olduğunda bu aile tipleri ele alınmaktadır(Taylan, 2003).

2.3.3. Ailenin İşlevleri

Aile bütün diğer kurumlar içinde en eski ve en temel kurumlardan birini oluşturur. Bütün toplumlarda hemen her birey bir aile grubunun içinde doğar ve orada yetişir. Aile evlilik denen bir sözleşme ile oluşur. Aile evlilik biçimleri geçmişten günümüze değin farklılaşarak karşımıza çıkar. Hemen her toplumda farklı bir biçimde görülen ailenin

değişmez bir takım özellikleri ve fonksiyonları vardır(Özkalp, 2005, s:131). Farklı açılardan sınıflandırılan ailenin işlevlerine aşağıda yer verilmiştir:

Biyolojik İşlev: Toplumda nüfusun kaynağını oluşturması açısından aile, temel bir kurumdur. Bu işlev, eşlerin cinsel ihtiyaçlarını karşıladığı gibi, kuşakların sürekliliğini de sağlamaktadır (Tezcan,1995, s:119). Bu işlevle ailenin varlığı korunmakta, neslin devamı sağlanmaktadır.

Ekonomik İşlev: Ailenin kendi ihtiyaçlarını karşılayacak üretim birimi oluşu bu işlevi ifade etmektedir.“Üyelerin ihtiyaçları aile içerisinde karşılanmaya çalışılır. Ekonomik iş bölümü vardır”(Gökçe,1970, s:218). Sanayi toplumlarında aile bu işlevinden giderek uzaklaşmıştır. Artık çekirdek aile ekonomik tüketim birimidir. Ev dışındaki kurumlar bu işlevi üzerlerine almaktadırlar. Giyecek ve yiyeceklerin aile dışında yapılması gibi.

Ekonomik eylemlerle ilgili iş, aile çevresinden ayrılmıştır. Çocuklar artık babanın yaptığı işi evde somut olarak görememektedirler. Oysaki sanayi öncesi toplumlarda çocuk, babanın yaptığı işi evde görerek öğreniyordu. Aynı biçimde bugün kadın da ev içi üretim dışında kalarak dışarıda çalışmaktadır. Kadının dışarıda çalışması ona özgürlük elde etme yönünden de yardımcı olmuştur (Tezcan, 1995, s:120).

Sevgi işlevi: Aile çevresinin değeri, sevgi ve güvenliğin doğal kaynağı oluşundan ileri gelmektedir. Sevgi duymak, şefkat görmek, çocuğun ihtiyaçları arasındadır. Ailenin diğer işlevlerindeki değişmelere oranla bu işlevi çok az değişmektedir. Sevgi ile çocuk sağlıklı bir kişilik geliştirir. Sevgi duymamış kişi karşısındakine de sevgi gösteremez(Tezcan, 1995, s:120).

Örneğin evde sevgi gören çocuklar, sıcak ve uyumlu bir arkadaşlık geliştirirken, sevgisiz büyüyenler, ilişkilerinde düşmanlık yolunu tutmaktadırlar. Evde sevgi ve ilgi görmeyen çocuk ilgi çekmekten hoşlanır ve ilgi çekmek için akla gelmeyen yollara başvurur. Özellikle kimsesiz çocuklar, yetiştirme yurtlarındaki çocuklar ve anaokullarındaki çocukların yakınmaları, buldukları yerlerde sevgi yoksunluğu içinde oluşları etrafında toplanmaktadır. Nitekim anne ve baba sevgisinden yoksun oluş, buralarda kalan çocuklarda psikolojik bunalımlara ve sorunlara yol açmaktadır. Bu çocuklar yaşama uyum sağlayamamaktadırlar(Tezcan, 1995, s:121).

Aile üyelerinin davranışları, duygusallıkları, aile üyeleri arasında sevgi bağının kurulmasına yönelik bir görevdir.

Koruyucu İşlev: Aileye dışarıdan müdahale edebilecek ve aileyi maddi veya manevi olarak zarara uğratabilecek durumlara karşı aileyi koruyucu bir rol üstlenmektedir. Eskiden aile, üyelerine bakmanın tüm sorumluluğunu üzerine almıştı. Bu işlevin bugün gittikçe önemi azalmaya başlamıştır. Çünkü bugün aileyi dışarıdan koruma görevini devlet gibi daha büyük ve sistematik yapılar almıştır.(Tezcan,1995, s:121). Örneğin kişinin yaşamış olduğu eğitim, sağlık veya istihdam ile ilgili sıkıntılarını aile fertlerinden çok devlet gibi yapılar çözmeye ve bununla ilgili iyileştirici politikalar uygulamaya çalışır. Bu onun artık bir asli görevi haline gelmiştir.

Toplumsallaştırma İşlevi: Ailenin önemli fonksiyonlarından bir tanesi de yetiştirmiş olduğu çocuklarını toplumla barışık bir hale getirmek ve onları sosyalleştirerek içinde bulunduğu toplumla uyumlu bir hale getirmeye çalışmaktır. Bu noktada anne ve babaların çocuklarını toplumla uyumlu bir birey olarak yetiştirmek için önemli bir rol üstlenmektedir.

Toplumsallaştırma, çocuğu dolaysız olarak etkileyen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürün yeni nesle aktarılması noktasında ailenin fertlerinin toplumla iç içe ve uyumlu olması çok önemlidir. Çocuğun ilk eğitimini aldığı yer olan ailede toplumla ilgili normları öğrenir ve ilk beş yaşına kadar bilinçli ya da bilinçsiz olarak öğrenmiş olduğu bütün bilgileri yavaş yavaş uygulamaya koymaya çalışır. Bunu yaparak toplumsallaşma döneminin temellerinin atmaya çalışır.

Çocuğun din eğitiminin önemli bir kısmı da aile kurumunda yerine getirilir. Dinsel törenler, dualar, ailede öğrenilir ve diğer dinsel uygulamalar yine genellikle aile içinde yerine getirilir. Ayrıca çocuk ya da ergenin anti sosyal davranışlarının ailece denetlenmesi de onun toplumsallaşmasını içerir(Tezcan, 1995, s:121). Ailesiyle ilgili yaşadığı bütün deneyimleri sonucunda çocuk değerlerini, duygularını öğrenmiş olur.

Çocuğun ilk ödüllendirilme ve cezalandırılması, kendisi hakkında ki ilk davranış örnekleri, aile içinde deneyim durumuna gelir ve bütün bunlar temel kişiliğin gelişimine yardım eder(Şahan, 2009). Çocuğun göstermiş olduğu davranış şekilleri, çocuğa toplumun davranış biçimlerini ve yaşamış oldukları duyguları anlamlandırma noktasında önemlidir.

Ailede toplumsallaşma, çocuğa öğretimde bulunma, rehberlik, çocuğun eylemlerine yanıt vermek ve kendi eylemlerine çocuğu katmak yollarıyla olur. Çocukta uygun eylemleri ve değerleri seçer. Bu seçim gözlem, başkalarına katılma, rol oynama ve kendi düşünce ve davranışını yargılama yollarıyla gerçekleşir (Tezcan,1995, s:121).

Temel olarak aile içerisinde kazanılan toplumla uyum süreciyle ilgili temel şeylerin öğrenilmesinde büyük bir önem teşkil etmektedir. Bireyin toplumla uyumlu bir birey olması, hayatla ilgili öğrendiği şeyleri ailede öğrenip bunu toplumda uygulamaya koymasıyla uyumun ortaya çıkması ve bunun sonucunda bireyin toplumla barışık bir birey halini alması önemlidir.

Eğitim İşlevi: Eğitim ve öğretim ailenin sorumluluğu altında olan bir işlev olarak karşımıza çıkmaktadır. Her türlü eğitim aile içinde verilir. Belirli bir meslek dalı için gerekli hazırlık ve eğitim aile içinde yapılarak çocuk o alanda yetiştirilir(Gökçe, 1976, s:218).

Günümüzde çocuğun eğitimi ile ilgili şeyleri aileden çok devlet üzerine almıştır. Okula erken yaşında girmesi ve çok geç yaşlara kadar bireyin okul hayatı içerisinde yer alması bireyin hayatının büyük bir bölümünü okulda geçirmesine sebebiyet vermektedir. Eski tip ailelere göre modern tipi aileler eğitim konusunda daha istekli ve ilgilidirler.

Boş Zamanları Değerlendirme İşlevi: Sosyolog Ogburn'un da belirttiği gibi ailenin önemli işlevlerinden biride boş zamanları değerlendirme işlevidir. "Üyelerini eğlendirme görevi de ailenin sorumluluğundadır"(Gökçe, 1976, s:218).

Aile boş zamanları değerlendirmekle de yükümlüdür. Boş zamanın değerli olarak kullanılması ailede başlar. Fakat aile boş zamanı değerlendirme etkinliklerini sistematik olarak öğretmez. Rastlantısal ve dağınık olarak bireylerine öğretmeye çalışır. Bir ailenin, bireylerine öğretimde bulunacağı boş zaman değerlendirme etkinlikleri, genellikle o ailenin ekonomik düzeyine bağlıdır. "Ülkemizde çocuğun hangi etkinliği seçeceği, genellikle aileyi oluşturan kişilerin ortak dileklerine bağlı olmakla birlikte, kısmen de anne babanın yetkili olarak karışması biçiminde oluşmaktadır." Bununla birlikte kentsel alanlarda bireyin bu eylemleri özgür olarak seçişi yaygınlık kazanmaktadır(Şahan, 2009).

Prestij Sağlama İşlevi: Bu görev prestij konusuyla sınırlandırılmaktadır. Üyelerin toplum içindeki statüleri aileleri tarafından belirlenir. Ailenin statüsüne çocukta zamanla

ortak olur. “Sosyalleşme sürecinin de prestij sağlama göreviyle bir arada düşünülmesi gerekir. Çocuk bir taraftan kişiliği gelişirken diğer taraftan içinde yaşayacağı toplumun kurallarını, inançlarını değerlerini, kişilerin davranış ve tutumlarını da aile içinde öğrenecektir”(Gökçe, 1976, s:218).

Evrimci çizgiyi izleyen düşünürlerin ileri sürdüğü genel bir anlayışa göre, insanlığın başlangıcında aile çok işlevli idi; ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel hemen tüm toplumsal görevleri yerine getiriyordu. Zamanla işlevleri değişik kurumlarca paylaşıldı, yaygın bir deyimle ‘ bürokratik kurumlara aktarıldı.’ Mesela ekonomik üretim aileden ayrıldı, otorite bir siyasal erk olarak ailenin dışında belirginleşti, dini temsil özel türde yetişmiş din adamlarına geçti. Böylece aile neslin devamını sağlayan biyolojik üretim ve eşlerin psikolojik tatminini sağlayan bir kuruma dönüştü(Aydın, 2000, s:37).

Aile bireyin ve toplumun fonksiyonlarında en temel ögedir. Bireyin yaşamında çok önemli bir yer tutan beslenme, bakım, sevgi ihtiyacı, duygusal gelişim, psikolojik gelişim, eğitim, kültürel değerleri kazanma, sağlıklı zekâ gelişimini sürdürme gibi temel ihtiyaçların karşılandığı birincil yer ve çevredir(Şahan, 2009).

Aile üyeleri arasındaki ilişkiler ve aile ortamı, psiko-sosyal yönden gelişen bireyin en çok etkileşime uğradığı yerdir. Bu ilişkiler, bireyin kendine güvenmesini, kendine ve diğer bireylere sevgi duymasını, kimlik kazanmasını, kişilik gelişimini, sosyal beceriler geliştirmesini ve topluma adaptasyon sürecini olanaklı hale getirir(Tezcan,1995, s:121).

Aile bir toplumun temelidir. Anne- babası uyumlu ilişkiler içinde olan, mutlu bir yuvada büyüyen çocuklar büyük bir ihtimalle, ileride mutlu bir yuva kurmaktadırlar. Anne – babası uyumsuz ilişkiler içinde bulunan ailelerde yetişen çocuklar da sonradan yine büyük bir ihtimalle mutsuz bir evliliğin adayları olmaktadırlar. Şu halde başarılı ve mutlu bir evliliğin temeli de çocuklukta aile ortamlarında atılmaktadır(Şahan, 2009).

Aileyi işlevlerine göre sınıflandıranlar, aileyi fonksiyonlarını yerine getirip getirmemesine göre ikiye ayırmaktadırlar. Sağlıklı/ fonksiyonel ve Sağlıksız/ fonksiyonel olmayan aile, Lewis, Beavers, Gosselt ve Philips fonksiyonlarını beklenen düzeyde yerine getiren aileleri Sağlıklı/ fonksiyonel aileler; aile içi iletişimin bozuk olması nedeniyle fonksiyonlarını yerine getiremeyen aileleri de Sağlıksız/fonksiyonel olmayan aileler olarak tanımlamışlardır (Nazlı,2003, s:21).

2.4. EŞ SEÇİMİ, EVLİLİK VE AİLE KAVRAMLARININ SOSYAL HİZMET İLE İLİŞKİSİ

Sosyal hizmet, uygulamaya dayalı bir meslek ve toplumsal değişimi ve gelişmeyi, sosyal uyumu ve insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmesini destekleyen akademik bir disiplindir. Sosyal adalet prensipleri, insan hakları, kolektif sorumluluk ve çeşitliliklere saygı, sosyal hizmetlerin merkezi konumundadır (IFSW, 2014).

Sosyal hizmet mesleğinin müdahale alanlarından biri olan aileye yönelik mesleki müdahaleleri “aile sosyal hizmeti” şeklinde nitelendirilmektedir. “Aile sosyal hizmeti, bir bütün olarak ailenin ve fert olarak aile üyelerinin ailevî ilişkileri, sosyal uyumları, görevleri ve her türlü münasebetlerinin yerine getirilmesi ile ilgili problemlerin çözümüne yardım etmektir. Aile hayatını geliştirmek ve güçlendirmek ve böylece ailenin refah, mutluluk ve bütünlüğünü sağlamak amacıyla bilinçli ve sistemli bir biçimde yapılan müdahale ve uygulamaları kapsayan mesleki bir faaliyet türüdür (Özden, 2018, s:94).

Kesgin, (2012. ss. 43-44) tarafından yapılan sosyal hizmet tanımına göre; kişi ve ailelerin kendi iradelerinden kaynaklı ya da iradelerinden bağımsız olarak gelişen şartlardan kaynaklı olarak soyut, somut eksikliklerinin ya da sosyal dezavantajlarının giderilmesini, hayat şartlarının iyileştirilmesini, sosyal politikaların değiştirilmesini ve geliştirilmesini ya da kaldırılmasını kapsamaktadır. Ayrıca kastedilen bireylere ne maddi ne de manevi bir yardım değil, muhtaç grubun dezavantajlarının ücretli ya da ücretsiz bir şekilde giderilmesi hizmeti şeklinde özetlenebilir.

Biricik özellikleri, kimliği ve içtenliği ile aileler özel tipte gruplardır. Bir bakıma, mikro, mezzo sosyal hizmet uygulamasına müsait gruplardır. Ailenin bir diğer önemli özelliği, üyelerinden birisi ile mikro sosyal hizmet uygulaması açısından çalışırken aile sistemine de müdahale gerektiği gerçeğidir. SHU'nun, mikro- mezzo ve makro düzeylerde sürekli olarak ailelerle çalışmaları gerekmektedir (Yolcuoğlu, 2018).

Sosyal değişim dünki aileler ile bugün ki aileleri ayıran şeydir. Sosyal değişim olarak kabul edilebilecek durumlar; toplumsal rollerin ve sosyo-ekonomik statülerin değişimi, değişen nüfus planlaması, dini inançlar ile ilgili değişimler, aile ve akrabalık ilişkilerindeki değişimler, çocuk yetiştirme anlayışı ile ilgili değişimler olarak kabul edilebilir (Tezcan, 1993, s:178).

Devlet kurumları olan Türkiye İstatistik Enstitüsü ve Türkiye İstatistik Kurumu'na yapılan açıklamaya göre boşanma sayısı 2001 yılında 50 bin, 2009 yılında 114 bin, 2013

yılında 129 bine yükselmiş olmasının yanısıra, medyadaki haberler ve bilimsel çalışma sonuçları da boşanmaların artmasına dolayısı ile ailelerin parçalanmasının arttığına vurgu yapılmaktadır. Benzer olumsuzluk avrupa kadar henüz değerler bakımından yozlaşmayan ülkemizde Avrupa kadar olmasa da yaşlıya verilen değer yani aile büyüğüne, aileyi birarada tutan güce verilen değer azalmaktadır. Türkiyede devlete bağlı olanlar ve özel kurumların huzurevleri sayısında artış görülmektedir.

Günümüzde toplumu oluşturan genç bireylerin algısına göre yaşlı anne-babalar yük, sosyal yaşamı engelleyici olarak görülmekte ve yaşlıların bakımından kendileri yerine devleti sorumlu tutmaktadırlar. Türkiye’de özellikle 1980 sonrası kapitalistleşme sürecinde kaybedilen ekonomik güç ile birlikte değerler de erezyona uğramış değersiz bireylerin çoğalması ile de aile kurumu sosyal hizmeti verebilen konumdan almaya muhtaç bir duruma düşmüştür (Gitmez, 2000, s:132-133).

Günümüzde aile yapımızda çözümler artmış ve de çocuk sahibi olmaya olan istek ailelerde kaybedilmeye yüz tutmuştur. Değişen ve dönüşen aile günümüzde soyut ve somut pek çok sorunla yüzleşmektedir. Geçmişte sosyal hizmet sunumu görevini üstlenen aileler günümüzde sosyal hizmet müdahalesine ihtiyaç duyar hale gelmekte ve dolayısı ile sosyal desteğe muhtaç durumda olan birey sayısı toplumun önemli bir kesimini oluşturur hale gelmesine yol açmaktadır (Kesgin, 2012).

Her geçen gün özellikle ekonomik kaygılar ve aile içindeki çözümler, aile üzerine olumsuz etkileri barındıran teknolojik gelişmeler ve kısır tohumlar nedeni ile ailenin ayakta kalması, yeni ailelerin oluşmasına olan ihtiyaç artmaktadır.

Gittikçe küçülen ailede sorunları çözmek de bu küçülmenin aksine zorlaşmaktadır. Aile, bazen boşanma nedeniyle, bazen eşlerden birinin ölümü, bazen ayrılık, yakın akrabaların çeşitli nedenlerle aileden maddi ve manevi uzaklaşması gibi nedenlerle ailenin üzerine yüklenen yük geçmişteki geniş aile yerine çekirdek ailenin üzerine kalmıştır.

Eğer çekirdek aile de çeşitli nedenler ile dağılmaya başlarsa toplumun müdahalesi beklenir. Toplumun karmaşık sorunlarına boğulan çekirdek aileler de bu sorunların birçoğunun altında ezilmektedir. Sorunlarını çözemeyen ailelerin mesleki yöntemler ile ya da teknikler ile desteklenmeye ihtiyacı oluşmaktadır (Koşar, 1992, s:34-35).

Geçmişte aileyle ilgili birçok sıkıntı olmuştur ancak yaşananlar bu günkü kadar aileyi sarsıcı değildir. Modern çağımızda sahip olunan teknoloji ve var olan ekonomik sıkıntılar,

değişen kültür ve yozlaşan değerler, bireysel yaşama kültürünün artması ile aile kurumu hiç olmadığı kadar tehlike altındadır. Hatta problemlili aile sayısı kadar problem çeşidinin olması mümkündür (Çayıroğlu, 2016).

Millet ve yeryüzünde var olan toplumların sosyal, ekonomik, ahlaki, psikolojik, adli refahı ve gelişmişlik düzeyi toplumun en küçük yapı taşlarından olan ailenin varoluşunu devam ettirmesi ile doğrudan bağlantılı olduğundan devletler sosyal geliştirdikleri politikaların merkezine aileyi koymaktadırlar (Özguven, 2001).

Ailede yaşanabilecek olası problemler toplumdaki diğer kurumları da otomatik olarak etkilemektedir. Bu durum çocuklar için yuva, yaşlılar için huzurevi, diğer dezavantajlı bireyler için de bu dezavantajlarını giderici kurum kuruluşlar açılmasını tetiklemektedir. Bu tarz durumlar sosyal çalışmanın sorumluluk alanı içindedir. Sayılan problemlerin tek çözümleyicisi olarak sosyal çalışma mesleğinin uygulamalarını görmek elbette ki hatadır. Ancak sorunlar karşısındaki sosyal hizmetin kendine özgü teknikleri ile yaklaşımları ile katkılarını küçümsememek gerekir (Kut, 1988).

Sağlıklı yürüyen, gelenek ve göreneklerine uygun, dini inançlarını devam ettiren, yozlaşmamış ailelerde dönüşümlü olarak sosyal hizmet anlayışı ailede devam etmektedir. Anne ve baba üzerlerine gelen her tür sıkıntıya rağmen çocuklarının maddi ve de manevi ihtiyaçlarını sahip oldukları güçlü yönleri kullanarak fedakarca karşılamakta ve çocuklarının gelişim sürecini desteklemektedirler. Bu standartlarda yetişmiş evlatlar da anne-babasından gördüğünü anne-babasına uygulayacak, elinden geldiğince aile büyüklerinin ihtiyaçlarını fedakarca gidermeye çalışacaktır. Aile büyüklerini fazlalık olarak görmeyecek ve bakımları için devletin kuruluşlarına yollamayacaktır. Böylece aile içerisindeki sosyal hizmet alma ve sunma süreci devam edecek bu döngüyle aile kendi kendine yetebilecektir. Hatta evla çokluğu anne ve baba bakımında avantaj olarak öne çıkmaktadır. Bu döngü sosyal hizmetin de özünü oluşturmaktadır. Toplum içerisinde bakıma muhtaç durumda olan bireylere sevgi ve ilgi dolu bakım elbette ki birinci derece yakınları tarafından gelmelidir ki bu sağlanabildiğinde toplumlar psiko-sosyal ve ekonomik refaha kavuşabilir. Bu bakımın gerçekleşme olasılığının artması için ailenin çocuk sayısındaki fazlalık önemlidir. Devletler refahlarının sürdürülebilirliği için bireyleri üremeye, aile kurmaya ve ailelerin yaşadığı problemleri de çözmeye teşvik etmeli desteklemelidir (Özden, 2018, s:96).

Türkiye istatistik kurumunun verilerine göre 2014 yılında %11,8 olan yaşlı bağımlılığı, 2016 yılında %12,3 oranına yükselmiştir. Yaşlı bağımlılık oranı, çalışan her 100 kişilik nüfusun üstlenmesi gereken üretmez durumda olan yaşlı sayısını temsil etmektedir (TUİK, 2016).

Yapılan çalışmaları incelediğimizde huzurevine aile büyüklerini yollayan bireylerin genellikle batılı yaşam tarzının gölgesindeki ülkemizde geleneksel değerlerinden uzaklaşmış kişilerin olduğu, huzurevindeki yaşlıların bir kısmının ise az çocuk sahibi olma ve çocuklarının bir sebeple vefat etmesi ya da çocukların aile büyüğünü fazlalık görmesi sonucu huzurevinde oldukları anlaşılmıştır. Yapılan çalışmalara göre yaşlılar yerinde yaşlanmayı yani geçmişte yaşadığı ailesi ile birlikte alıştığı ortamda yaşamaya ve işe yaradığını hissetmeye devam etmek istediği anlaşılmıştır. Buna rağmen eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin ve sosyo-ekonomik durumu ortanın üzerinde seviyede olanların önemli bir kısmının yaşlılarını huzurevine bıraktığı anlaşılmıştır. Benzer şekilde çocukları ise özel kreşlere yolayarak ya da dadı tutarak bir şekilde sorumluluklarını devretmektedirler. Bu tarz ailelerde çocuk ve yaşlıya yaklaşımın kısmen aynı olduğuna, milli ve dini değerlerinin zayıf olduğuna kanaat getirilmiştir. Oysa ki aileleri bir arada tutan en önemli bağın sevgi bağı manevi bağ olduğu şüphesizdir. Ailelerin çocuklarına sevgi ve ilgilerini doyasıya aktarmaları ile yetişkin olan çocukların aile büyüklerine deneyimlediği şekilde davranması kaçınılmaz olduğundan böylece aile içi birinci derece yakınlarca şefkatle sosyal hizmet de sunulmuş olacaktır (Özden, 2018, s:98).

Sosyal Hizmet'in aile kurumuyla yakından ilişkisi olduğu gerçeğinden yola çıkarak ailenin oluşum şekli olan evlilik ve evliliğin gerçekleşebilmesi için gereken eş seçimi sürecindeki bireyler ile ilişkisi olduğu yadsınamaz. Kesgin (2012, s.43)'e göre Sosyal Hizmet çoğu zaman yoksul veya alt gelirli kitlelere yönelik olmakla birlikte geniş anlamda düşünüldüğünde, toplumun diğer kesimlerine yönelik hizmetleri de kapsar. Bu bağlamda Sosyal Hizmet Mesleği eş seçimi sürecinde olan evlenerek aile kurmak isteyen bireylere kendilerini tanıma, eş adaylarını tanıma konusunda bireyi çevresi içinde inceleyen yaklaşımlarıyla, bireyle mikro, bireylerin bir araya gelerek kurduğu aile ile mezzo ve ailelerin oluşturduğu toplum hayatına ise makro düzeyde rehberlik amaçlı müdahaleleri kaçınılmazdır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın nasıl bir yöntem kullanılarak yapıldığı bu bölümde üç başlıkta sunulmuştur. Bu başlıklar; araştırma modeli, araştırma evreni, veri toplama araç ve teknikleri şeklindedir.

3.3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada genel tarama modeli esas alınmıştır. Tarama modelleri geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, durum, birey veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2013).

3.3.2. Araştırma Evreni

Çalışmanın amacı doğrultusunda, 2018-2019 yılında Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencisi olan 400 öğrenci çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmaya gönüllü olarak 301 öğrenci katılmıştır.

3.3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin sosyo demografik bilgileri, sosya hizmet öğrencilerin eş seçimi ve evliliğe ilişkin tercihlerinin belirlenmesine yönelik anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu temelde 2 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyo-demografik bilgiler (Yaş, cinsiyet, sınıf vb.), ikinci bölümde de eş seçimi ve evliliğe ilişkin görüşlerini sorgulayan sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca evliliğe yönelik araştırmaya katılan kişilerin görüşlerini belirlemesi amacıyla açık uçlu bir soru eklenmiş olup daha sonradan öğrencilerin verdiği cevaplara göre kategorileştirilmiştir.

3.3.4. Veri Toplama Süreci

Çalışmanın evrenini oluşturan öğrencilere ulaşmak için hazırlanan anket formu Üsküdar Üniversitesi'nden etik kurul izini alındıktan sonra sosyal hizmet bölümündeki öğrencilerle yüz yüze görüşülerek doldurulması sağlanmıştır. Bölüm başkanından da bu konuda ayrıca destek alınmıştır. Süreç içerisinde sağlıklı veri toplanması ve daha doğru

tespitlerin yapılması amacıyla anket formu uygulanmadan önce öğrencilere çalışmayla ilgili ön bilgilendirme yapılmış daha sonra anketlerin doldurulması sağlanmıştır. Veriler 2018-2019 Güz döneminde toplanmıştır

3.3.5. Verilerin Analizi

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Veriler amaca uygun olacak şekilde düzenlendikten sonra SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 programına aktarılmıştır. Çalışmadaki bulgular değerlendirilirken yapılan ikili karşılaştırmalarda gerekli istatistiksel analizler yapılmıştır. Bu kapsamda bazı sosyo-demografik özellikleri ve eş seçimi, evliliğe ilişkin tercihleri insiyete göre ne ölçüde anlamlı olarak farklılaştığı değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinden toplanıp analizi yapılmış olan verilerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde, araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümünde okuyan öğrencilerin sosyo-demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, gelir gibi) ve aile kurumuna ilişkin öğrencilerin görüşlerini yansıtan bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	<i>n</i>	%
Kadın	246	81.7
Erkek	55	18.3
Toplam	301	100.0

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tabloda yer alan sonuçlara göre çalışmaya katılan kişilerin % 81.7’si kadın ve % 18.3’si erkeklerden oluşmaktadır. Buna göre araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun kadınlardan oluşması sosyal hizmet mesleğini genellikle kadınların tercih ettiğinin göstergesidir. Kadınların sosyal hayatta yerlerini artık almaya başlaması ve meslek hayatında aktif rol almaya başlaması sosyal devlet anlayışı açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların yaş dağılımı

Gruplar	<i>n</i>	%
18-20	79	26.2
21-23	173	57.5
24-26	48	15.9
27-29	1	0.3
Toplam	301	100.0

Tablo 2’de araştırmaya katılan kişilerin yaş gruplarına ilişkin sonuçlar verilmiştir. Tabloda yer alan sonuçlara göre araştırmaya katılan kişilerin, % 57.5’ inin 21-23 yaş aralığında, % 15.9’unun 24-26 yaş aralığında, % 26.2’sinin 18-20 yaş aralığında ve % 0.3’ünün 27-29 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılanların yarıdan fazlasının 21-23 yaş alığında olduğu tespit edilen önemli bir sonuçtur.

Tablo 3. Katılımcıların sınıf dağılımı

Sınıflar	n	%
Sınıf 1	50	16.6
Sınıf 2	64	21.3
Sınıf 3	90	29.9
Sınıf 4	97	32.2
Toplam	301	100.0

Tablo 3'te araştırmaya katılan kişilerin okudukları üniversitedeki sınıf dağılımlarına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tabloda yer alan sonuçlara göre araştırmaya katılan kişilerin % 16.6'sının 1. sınıf öğrencisi, % 21.3'ünün 2. sınıf öğrencisi, %29.9'unun 3. sınıf öğrencisi, %32.2'nin 4. sınıf öğrencisi olduğu tespit edilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan kişilerin sınıfsal dağılım sayılarının birbirilerine yakın olduğu fakat 4. sınıftaki öğrencilerin çoğunluğu oluşturan grup olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların medeni durum dağılımı

Medeni Durum	n	%
Bekar	301	100.0
Evli	0	0
Sözlü/ Nişanlı	0	0
Toplam	301	100.0

Tablo 4'te araştırmaya katılan kişilerin medeni durumlarına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tabloda yer alan sonuçlara göre araştırmaya katılan kişilerin %100'ünün bekar olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların ikamet şekli

İkamet şekli	n	%
Evde yalnız kalıyorum	23	7.6
Evde ailem ile birlikte kalıyorum	128	42.5
Yurtta Kalıyorum	77	25.6
Evde okul arkadaşlarımla kalıyorum	60	19.9
Akrabalarımın yanında kalıyorum	13	4.3
Toplam	301	100.0

Tablo 5'te araştırmaya katılan kişilerin ikamet şekline ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tabloda yer alan sonuçlara göre araştırmaya katılanların % 42.5'i evde ailesiyle birlikte yaşamakta, %19.9'u evde okul arkadaşlarıyla birlikte yaşamakta, %25.6'sı yurtta yaşamakta, %7.6'sı yalnız başına evde yaşamakta ve % 4.3'ü de akrabalarının yanında yaşamakta olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kişilerin ikamet şekline ilişkin bilgilere bakıldığında evde ailesiyle birlikte kalanların büyük çoğunlukta olması dikkat çekmektedir. Genellikle üniversite tercih edildiğinde kişi

ailesinin yaşadığı yere yakın üniversite tercihi verilmiş olması nedeniyle bu oranın yüksek çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların bazı özelliklerine ait tanımlayıcı istatistikler (min, max, ortalama ve standart sapma)

Değişkenler	Min.	Max.	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	18	27	21,81	1,74
Bireysel gelir	200	4000	1196,02	702,70
Erkekler için ideal evlenme yaşı	17	40	27,07	2,53
Kadınlar için ideal evlenme yaşı	15	40	24,59	2,506
Evlendiğinizde kaç çocuk sahibi olmayı düşünüyorsunuz?	1	6	2,68	0,91
İlişki süresi(ay)	1	60	11,15	11,451

Tablo 6’da araştırmaya katılan kişilerin yaş bilgileri, bireysel gelirleri, erkekler için ideal evlenme yaşı, kadınlar için ideal evlenme yaşı, evlendiklerinde sahip olmak istedikleri çocuk sayısı, ilişki sürelerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tabloda yer alan sonuçlara göre araştırmaya katılan kişilerin yaşça en küçüğünün 18 yaşında olduğu, yaşça en büyüğünün ise 27 yaşında olduğu, ortalama yaş durumunun 21.81 olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık bireysel gelirler arasında en az miktarda tutarın 200 TL, en fazla gelirin 4000 TL olduğu, öğrencilerin ortalama gelirinin ise 1196,02 TL olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların, erkekler için ideal evlenme yaşı olarak en az 17 yaş’ı uygun bulduğu, en fazla ise 40 yaş’ı uygun bulduğu, ortalama yaş seviyesinin 27.07 olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların, kadınlar için ideal evlenme yaşı olarak en az 15, en fazla ise 40 olduğu, ortalama yaş seviyesinin 24, 59 olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların, evlendiklerinde en az 1, en fazla 6 çocuk sahibi olmayı düşündükleri, 6 kişinin çocuk sayısı belirtmediği, ortalamanın ise 2.68 olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanlardan, 271 kişinin ilişki süresi hakkında bilgi verdiği, bu kişilerin ilişkilerinin süresinin en az 1 ay, en fazla 60 ay ve ortalama 11.15 ay sürdüğü saptanmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların evliliğe yükledikleri anlam

Evlilik Sizce Nedir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Mutlu bir beraberlik	141	57.8	40	72.7
İmtihan	19	7.8	2	3.6
Kurtuluş	2	0.8	0	0.0
Esaret	2	0.8	0	0.0
Sorumluluk	65	26.6	8	14.5
Alışkanlık	10	4.1	3	5.5
Mecburiyet	5	2.0	2	3.6
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 7’de araştırmaya katılan kişilerin evliliğe ilişkin düşünceleri yer almaktadır. Katılımcıların evliliğe yükledikleri anlamların cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadınların %57.8’i evliliği mutlu bir beraberlik olarak görmekte, %7.8’i evliliği bir imtihan olarak görmekte, %0.8’i evliliği kurtuluş olarak görmekte, %0.8’i evliliği bir esaret olarak görmekte, % 26.6’sı evliliği bir sorumluluk olarak görmekte, 4.1’i evliliği bir alışkanlık olarak görmekte, %2’si evliliği bir mecburiyet olarak görmektedir. Erkek katılımcıların %72.7’si evliliği mutlu bir beraberlik olarak görmekte, %14.5’i sorumluluk olarak görmekte, % 5.5’i alışkanlık, % 3.6’sı alışkanlık ve imtihan olarak görmektedir. Elde edilen sonuçlara göre evliliğin mutlu bir beraberlik olduğunu düşünenlerin büyük çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Kadınların evliliği sorumluluk olarak görenlerin oranının erkeklerden fazla olması ve erkeklerden daha az oranda evliliği mutlu bir beraberlik olarak gördükleri bulgusu dikkate alındığında kadınların evlilik sürecinde üzerlerine yüklenecek sorumlulukları düşünerek, erkeklerle göre daha az oranda evliliği mutlu bir beraberlik olarak gördükleri düşünülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların evlenme istek dağılımları

Evlenmeyi Düşünüyor musunuz?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Evet	225	91.5	50	90.9
Hayır	21	8.5	5	9.1
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 8’de araştırmaya katılan öğrencilerin evlenme isteklerine ilişkin düşünceleri yer almaktadır. Katılımcıların, evlenme isteğinin cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin % 91.5’i evlenmek istemekte, % 8.5’i istememekte ve erkeklerin % 90.9’u evlenmek istemekte ve % 9.1’i ise evlenmek istememektedir.

Tablo 9. Katılımcıların aşk-mantık evliliği tercihi dağılımı

Aşk evliliğini mi tercih edersiniz yoksa mantık evliliğini mi?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
Aşk Evliliği	81	32.9	15	27.3
Mantık Evliliği	46	18.7	8	14.5
Her İkisi	119	48.4	32	58.2
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 9’da araştırmaya katılan kişilerin evlilik sürecinde aşk evliliği, mantık evliliği ya da her ikisini içeren tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, aşk evliliği, mantık evliliği ya da her ikisinde tercih etme durumlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %32.9’u aşk evliliğini tercih etmekte, %18.7’si mantık evliliğini tercih etmekte, %48.4’ü her ikisini de tercih etmekte, erkek öğrencilerin ise %27.3’ü aşk evliliğini tercih etmekte, %14.5’i mantık evliliğini tercih etmekte, %58.2’si her ikisini tercih etmektedir.

Tablo 10. Katılımcıların evliliğe verdikleri önem dağılımı

Evlilik sizce önemli midir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
Evet, önemlidir	229	93.1	52	93.4
Hayır, önemli değildir	17	6.9	3	6.6
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 10’da araştırmaya katılan öğrencilerin, evliliği önemli bulmaları ya da önemsiz bulmaları ile ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, evliliğe verdikleri önemin, cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %93.1’i evliliği önemli görmekte, % 6.9’u evliliği önemsiz görmekte, erkek öğrencilerin %93.4’ü evliliği önemli görmekte, % 6.6’sı evliliği önemli görmemektedir.

Tablo 11. Katılımcıların evlilik korkusu dağılımı

Evlenmek sizi korkutuyor mu?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%
Evet, korkutuyor	40	16.3	5	9.0
Hayır, korkutmuyor	173	70.3	36	65.5
Bunu henüz düşünmedim	33	13.4	14	25.5
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 11’de araştırmaya katılan öğrencilerin, evlilik korkusu ile ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, evlilikten korkma durumlarının, cinsiyet açısından yapılan

karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin % 16.3'ü evlilikten korkmakta, %70.3 'ü evlilikten korkmamakta, %13.4'ü bu konuyu düşünmemektedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin % 9.0'u evlilikten korkmakta, %65.5'i evlilikten korkmamakta, %25.5'i bu konuyu düşünmemektedir. Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğrencilerin yarısından fazlasının evlilikten korkmadığı görülmektedir.

Tablo 12. Katılımcıların karar verme süreci dağılımı

Eş seçimi ile ilgili karar aşamasında size en uygun durum hangisidir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%
Kararı ben veririm, kimseye danışmam	26	10.6	4	7.3
Kararı ben veririm, sonradan ailemin onayını alırım	169	68.7	40	72.7
Ailemin onayını alırım, sonra karar veririm	44	17.9	9	16.4
Kararı ailem verir, sonradan benim onayımı alır	1	0.4	0	0.0
Arkadaşlarıma danışır sonra karar veririm	6	2.4	2	3.6
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 12'de araştırmaya katılan kişilerin karar verme sürecindeki tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların önemli bir karar verme sürecindeki yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın katılımcıların, %10.6'sı kararı kendisi vermekte kimseye danışmamakta, %68.7'si kararı kendisi vermekte ve sonrasında ailesinden onay almakta, %17.9'u ailesinin onayını alıp sonra karar vermekte, %0.4'ü kararı ailesinin verdiğini ve sonrasında kendi onayını aldığını belirtmekte, %0'ı ailesinin karar verdiğini kendisinin karışmadığını, %2.4'ü arkadaşlarına danışarak karar verdiğini belirtmekte, %0'ı bu konuyla ilgili fikrinin olmadığını belirtmektedir.

Tablo 13. Katılımcıların eş adaylarına aile onayı dağılımı

Ailenizin kesin olarak karşı çıktığı biri ile evlenir miydiniz?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
Evet, evlenirim	44	17.9	9	16.4
Hayır, evlenmem	151	61.4	33	60.0
Bir fikrim yok	51	20.7	13	23.6
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 13'de araştırmaya katılan öğrencilerin, ailelerinin kesin olarak karşı çıktığı biri ile evliliğe olan yaklaşımları ile ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, ailelerinin

kesin olarak karşı çıktığı biri ile evlenmeye ilişkin yaklaşımlarının, cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %17.9'u evlenebileceğini belirtmekte, %61.4'ü evlenmeyeceğini belirtmekte, %20.7'si bu konuda fikrinin olmadığını belirtmektedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin %16.4'ü evlenebileceğini belirtmekte, %60'ı evlenmeyeceğini belirtmekte, %23.6'sı bu konuyu düşünmediğini belirtmektedir. Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin yarısından fazlasının eş adaylarını ailelerinin onaylamaması halinde evlenmeyeceğini belirtmekte, erkek öğrencilerin de yarısından fazlası aile onayı olmadan evlenmek istememektedir.

Tablo 14. Katılımcıların sosyal medyadan tanıştığıyla flört etme dağılımı

Daha önceden sosyal medyadan tanıştığınız biriyle ilişkiniz oldu mu?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Evet, oldu	122	49.6	28	50.9
Hayır, olmadı	124	50.4	27	49.1
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 14'de araştırmaya katılan öğrencilerin, sosyal medyadan tanıştıkları biri ile flört etme durumuyla ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, sosyal medyadan tanıştıkları kişilerle flört etme durumlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %49.6'sı sosyal medyadan tanıştığı biri ile flört ettiğini belirtmekte, %50.4'ü sosyal medyadan tanıştığı biri ile flört etmediğini belirtmektedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin 50.9 'u sosyal medyadan tanıştığı biri ile flört ettiğini, %49.1'i sosyal medyada tanıştığı herhangi biri ile flört etmediğini belirtmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların sosyal medyadan tanıştığıyla evlilik isteği dağılımı

Sosyal medyadan tanıştığınız biriyle evlenir miydiniz?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	n	%
Evet, evlenirim	146	59.3	29	52.7
Hayır, evlenmem	98	39.8	26	47.3
Bir fikrim yok	2	0.8	0	0.0
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 15'de araştırmaya katılan öğrencilerin, sosyal medyadan tanıştıkları eş adayları ile evliliğe olan yaklaşımları ile ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, sosyal medyadan tanıştıkları kişilerle evlenmeye olan yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında kadın öğrencilerin %59.3'ü sosyal medyadan tanıştıkları kişilerle evlenebileceklerini, %39.8'i sosyal medyadan tanıştığıyla evlenmeyeceğini belirtmekte, %0.8'i bu konuda fikrinin olmadığını belirtmektedir. Araştırmaya katılan

erkek öğrencilerin %52.7'si sosyal medyadan tanıştığı ile evlenebileceğini, %47.3'ü evlenmeyeceğini belirtmektedir.

Tablo 16. Katılımcıların televizyon programlarındaki evliliklere ilişkin düşünceleri

Evlilik programlarındaki evlilikler hakkındaki düşünceniz nedir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%
Evet, sağlıklı evlilikler olduğunu düşünüyorum	8	3.3	3	5.5
Hayır, olmaması gerektiğini düşünüyorum	174	70.7	43	78.2
Bu konuda fikrim yok	64	25.6	9	16.4
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 16'da araştırmaya katılan öğrencilerin, evlilik ile ilgili TV programlarında gerçekleştirilen evlilikler hakkındaki düşünceleri yer almaktadır. Katılımcıların, TV programlarındaki evliliklere olan yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında kadın öğrencilerin %3.3'ü TV evlendirme programlarında yapılan evliliklerin sağlıklı evlilikler olduğunu belirtmekte, %70.7'si bu tarz programların olmaması gerektiğini belirtmekte, %25.6'sı bu konuda fikri olmadığını belirtmektedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin %5.5'i TV programlarındaki evliliklerin sağlıklı evlilikler olduğunu düşündüğünü belirtmekte, %78.2'si bu tarz evliliklerin olmaması gerektiğini belirtmekte, %16.4'ü bu konuda fikrinin olmadığını belirtmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası TV evlilik programlarındaki evliliklerin sağlıklı evlilikler olmadığını belirtmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların, çocuklarının cinsiyet tercihleri dağılımı

Çocuk sahibi olsaydınız cinsiyetinin ne olmasını isterdiniz?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%
Kız	41	16.7	6	10.9
Erkek	48	18.7	12	21.8
Farketmez	157	63.8	37	67.3
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 17'de araştırmaya katılan öğrencilerin sahip olacakları çocuklarının cinsiyetleri ile ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, ileriki yaşlarında sahip olacakları çocuklarının cinsiyetinin ne olmasını istedikleri hakkında yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında kadın öğrencilerin %16.7'si çocuğunun cinsiyetinin kız olmasını, %18.7'si erkek olmasını, %63.8'i çocuğun cinsiyetinin kendisi için fark etmeyeceğini belirtmekte, araştırmaya katılan erkek öğrencilerin %10.9'u

çocuğunun cinsiyetinin kız olmasını istemekte, %21.8'i çocuğun cinsiyetinin erkek olmasını istemekte, %67.3'ü çocuğun cinsiyetinin kendisi için fark etmediğini belirtmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası için çocuğun cinsiyeti farketmemektedir.

Tablo 18. Katılımcıların eş adaylarının ideal buldukları yaş dağılımı

Evleneceğiniz kişinin yaş durumunun size göre nasıl olmasını istersiniz?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Yaşı benden büyük olmalı	57	23.2	1	1.8
Yaşı benimkinden büyük veya benimki kadar olmalı	90	36.6	2	3.6
Benimle aynı yaşta olmalı	3	1.2	3	5.5
Yaşı benden küçük veya benim kadar olmalı	2	0.8	35	61.8
Yaş farkı bence önemli değil	94	38.2	14	25.5
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 18'de araştırmaya katılan öğrencilerin, evlenmeyi düşündükleri kişinin yaş durumu tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, evlenecekleri kişinin yaşı hakkında yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %23.2'si evleneceği kişinin yaşının kendisinin yaşından büyük olması gerektiğini belirtmekte, %36.6'sı evlenecekleri kişinin yaşının kendisinden büyük veya kendisi kadar olması gerektiğini belirtmekte, %1.2'si evleneceği kişi ile aynı yaşta olmak istediğini belirtmekte, %0.8'i evleneceği kişinin yaşının kendisinden küçük veya aynı yaşta olması gerektiğini belirtmekte, %38.2'si yaş farkını önemsememektedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin % 1.8'i evlenecekleri kişinin yaşının kendisinin yaşından büyük olmasını istediğini belirtmekte, %3.6'sı evleneceği kişinin yaşının kendisinden büyük yada kendisi ile aynı yaşta olması gerektiğini belirtmekte, %5.5'i evleneceği kişinin kendisi ile aynı yaşta olması gerektiğini belirtmekte, %61.8'i evleneceği kişinin yaşının kendisinden küçük veya kendisi kadar olması gerektiğini belirttiği, %25.5'i evlenecekleri kişinin yaş farkının kendisi için önemli olmadığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılan kadın öğrencilerde sayıca çoğunluğun evlenecekleri kişinin yaşını önemsemediği saptanmış, erkek öğrencilerde ise sayıca çoğunluğun evlenecekleri kişinin yaşının kendilerinin yaşından küçük veya kendileri ile aynı yaşta olmasını istedikleri saptanmıştır.

Tablo 19. Katılımcıların eş adaylarının dini görüşüne yaklaşımları dağılımı

Evleneceğiniz kişinin sizinle aynı dinden olması önemli midir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Evet, önemli	198	80.5	38	69.1
Hayır, önemsiz	25	10.2	8	14.5
Farketmez	23	9.3	9	16.4
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğrencilerin, evlenmeyi düşündükleri kişinin dini inançları ile ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, evlenecekleri kişinin dini inancı hakkında yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %80.5’i eş adaylarının dini inançlarının kendisi ile aynı olmasını, %10.2’si eş adayının dini inançlarının kendi inancıyla uyuşmasını önemsememekte, %9.3’ü eş adaylarının dini inançlarının kendi inancıyla uyumlu olduğu yada olmadığı konusunda bir fikrinin olmadığını belirtmektedir.

Katılımcı erkek öğrencilerin %69’u evlenecekleri kadınların dini inançları ile kendi dini inançlarının uyumlu olmasını önemsemekte, %14’i eş adayı ile dini inançlarının uyumuna önem vermemekte, %16.4’ü eş adayı ile dini uyum konusunun kendisi için farketmediğini belirtmektedir.

Tablo 20. Katılımcıların eş adaylarının siyasi görüşüne yaklaşımları dağılımı

Evleneceğiniz kişinin sizinle aynı siyasi görüşten olması önemli midir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Evet, önemli	88	35.8	19	34.5
Hayır, önemsiz	84	34.1	21	38.2
Farketmez	74	30.1	15	27.3
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 20’de araştırmaya katılan öğrencilerin, evlenmeyi düşündükleri kişinin siyasi inançları ile ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, evlenecekleri kişinin siyasi görüşü hakkında yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %35.8’i eş adayının siyasi görüşünün kendisi ile aynı olmasını önemli görmekte, % 34.1’i eş adayının siyasi görüşünün kendisi ile aynı olmasını önemsemediğini belirtmekte, %30.1’i eş adayının siyasi görüşünün ne olduğunun kendisi için fark etmediğini belirtmektedir. Katılımcı erkek öğrencilerin, %34.5’i eş adaylarının siyasi görüşlerinin kendisi ile aynı olmasını önemli görmekte, %38.2 eş adayının siyasi

görüşünün kendisi ile aynı olmasını önemli görmemekte, %27.3'ü eş adayının siyasi görüşünün ne olduğunun kendisi için farketmediğini belirtmektedir.

Tablo 21. Katılımcıların akraba evliliği ile ilgili düşünceleri dağılımı

Akraba evliliği hakkında görüşünüz nedir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Akraba evliliğini doğru buluyorum	20	8.1	14	25.5
Akraba evliliğini doğru bulmuyorum	87	35.4	19	34.5
Bir fikrim yok	139	56.5	22	40.0
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 21'de araştırmaya katılan öğrencilerin, akraba evliliğine ilişkin yaklaşımları yer almaktadır. Katılımcıların, akraba evliliği hakkında yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %8.1'i akraba evliliğini doğru bulduğunu belirtmekte, %35.4'ü akraba evliliğini doğru bulmadığını, %56.5'i bu konuda bir fikrinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcı erkek öğrencilerin % 25.5'i akraba evliliğini doğru bulduğunu, %34.5'i akraba evliliğini doğru bulmadığını, %40'ı bu konuda bir fikrinin olmadığını belirtmekte, katılımcı erkek öğrencilerin %25.5'i akraba evliliğini doğru bulduğunu, %34.5'i yanlış bulduğunu, %40'ı bu konuda fikrinin olmadığını belirtmektedir.

Tablo 22. Katılımcıların evlilik öncesi birlikte yaşamaya yaklaşım dağılımı

Evlenmeden birlikte yaşamayı uygun buluyor musunuz?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Evet, uygun buluyorum	33	13.4	7	12.7
Hayır, uygun bulmuyorum	185	75.2	43	78.2
Bir fikrim yok	28	11.4	5	9.1
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 22'de araştırmaya katılan öğrencilerin, evlilik öncesi ilişki ile ilgili yaklaşımları yer almaktadır. Katılımcıların, eş adayları ile evlenmeden önce birlikte yaşamaya ilişkin yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında, kadın öğrencilerin %13.4'ü evlilik öncesinde eş adayı ile birlikte yaşamayı uygun bulduğunu, %75.2'si evlilik öncesi eş adayı ile birlikte yaşamayı uygun bulmadığını, %11.4'ü bu konuda bir fikrinin olmadığını belirtmektedir. Katılımcı erkek öğrencilerin % 12.7'si eş adayları ile evlilik öncesinde birlikte yaşamayı uygun bulduğunu, %78.2'si eş adayları ile

evlilik öncesinde birlikte yaşamayı uygun bulmadığını, %9.1'i bu konuda bir fikrinin olmadığını belirtmektedir.

Tablo 23. Katılımcıların eş adaylarının çalışmasına yaklaşım dağılımı

Eşinizin çalışma durumuna bakış açınız ne olurdu?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Evet, çalışabilir	244	99.2	50	90.9
Hayır, çalışamaz	1	0.4	1	1.8
Henüz düşünmedim	1	0.4	4	7.3
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 23'de araştırmaya katılan öğrencilerin, eş adaylarının çalışma durumu hakkındaki tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, eş adaylarının çalışma durumu hakkında yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında kadın öğrencilerin %99.2'si eş adaylarının iş hayatında aktif olmasını, %0.4'ü eşinin çalışmamasını istediğini belirtmekte, %0.4'ü bu konu hakkında düşünmediğini belirtmektedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin % 90.9'u eş adaylarının çalışmasını istemekte, %1.8'i çalışmamasını istemekte, %7.3'ü bu konuda düşünmediğini belirtmektedir.

Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin tamamına yakınının evlenecekleri erkelerin iş hayatında aktif olarak var olmasını istedikleri, erkek öğrencilerin dörtte üçünden fazlasının evlenecekleri kadınların çalışmasına olumlu yaklaştığı saptanmıştır.

Tablo 24. Katılımcıların anlaşamayan çiftlerin boşanmasına yönelik tutumları dağılımı

Anlaşamayan kişilerin boşanması hakkında görüşünüz nedir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Evet, boşanabilir	246	100	55	100
Hayır, boşanamaz	0	0	0	0
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 24'da araştırmaya katılan öğrencilerin, anlaşamadıkları varsayılan eşleri ile boşanma hakkındaki tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, anlaşamayan eşlerin boşanması hakkında yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında kadın öğrencilerin %100'ü anlaşamayan eşlerin boşanması fikrine olumlu baktığını belirtmekte, erkek öğrencilerin %100'ü anlaşamayan eşlerin boşanması fikrine olumlu yaklaştıklarını belirtmektedir.

Araştırmaya katılanların tamamının, eş adayı ile sürekli olarak anlaşamama durumunu boşanma sebebi olarak gördüğü saptanmıştır.

Tablo 25. Katılımcıların şiddet sonucu boşanma yaklaşımları dağılımı

Sizce bir evlilikte şiddet boşanmaya bir sebep midir?	Cinsiyet			
	Kadın		Erkek	
	N	%	N	%
Evet, boşanmaya sebeptir	246	100	55	100
Hayır, boşanmaya sebep değildir	0	0	0	0
Toplam	246	100.0	55	100.0

Tablo 25’de araştırmaya katılan öğrencilerin, evlendikleri varsayılan kişilerden şiddet görmeleri halinde boşanma fikrine yaklaşımları ile ilgili tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, eşleri tarafından şiddete maruz kalanların boşanması hakkında yaklaşımlarının cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmasında kadın öğrencilerin %100’ü kocası tarafından şiddet gören kadınların boşanabileceğini belirtmekte, erkek öğrencilerin %100’ü karısı tarafından şiddet gören erkeğin boşanabileceğini belirtmektedir.

Tablo 26. Sosyal medyadan tanışılanla evliliğe ilişkin yaklaşım dağılımı

Sosyal medyadan tanıştığınız ile evlenir miydiniz?	Sınıflar							
	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Evet, evlenirim.	45	90,0	42	65,6	50	55,6	38	39,2
Hayır, evlenmem.	5	10,0	22	34,4	40	44,4	59	60,8
Toplam	50	100,0	64	100,0	90	100,0	97	100,0

Tablo 26’da araştırmaya katılan öğrencilerin, sosyal medyadan tanıştığı biri ile evliliğe ilişkin tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, sınıfları dikkate alınarak yapılan analizde; 1. Sınıfların % 90,0’i, 2. Sınıfların % 65,6’i, 3. Sınıfların %55.6’sı, 4. Sınıfların %39.2’si sosyal medyadan tanıştıkları kişiler ile evliliğe olumlu yaklaştığını belirtmekte, 1. Sınıfların %10,0’u, 2. Sınıfların %34.4’ü, 3. Sınıfların %44,4’ü, 4. Sınıfların %60,8’i sosyal medyadan tanıştığı ile evlenmek istemediğini belirtmektedir.

Tablo 27. Eş adayı ile dini uyuma ilişkin yaklaşım dağılımı

Evleneceğiniz kişinin sizinle aynı dinden olması önemli midir?	Sınıflar							
	1. Sınıf		2. Sınıf		3.Sınıf		4. Sınıf	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Evet, önemli.	38	76,0	42	65,6	72	80,0	84	86,6
Hayır, önemsiz	1	2,0	20	31,3	6	6,7	6	6,2
Farketmez.	11	22,0	2	3,1	12	13,3	7	7,2
Toplam	50	100,0	64	100,0	90	100,0	97	100,0

Tablo 27’de araştırmaya katılan öğrencilerin, eş adaylarının dini inançları ile kendi dini inançlarının benzer olmasını ne kadar önemseydiğine ilişkin tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, sınıfları dikkate alınarak yapılan analizde; 1. Sınıfların % 76,0’sı, 2. Sınıfların % 65,6’ı, 3. Sınıfların %80,0’i, 4. Sınıfların %86,6’sı eş adayı ile aynı dini inanca sahip olmayı önemli bulduğunu belirtmekte, 1. Sınıfların %2,0’ı, 2. Sınıfların %31,3’ü, 3. Sınıfların %6,7’si, 4. Sınıfların %6,2’si eş adayı ile aynı dini inanca sahip olmayı önemsemediğini belirtmektedir.

Tablo 28. Akraba evliliğine yaklaşımlar dağılımı

Akraba evliliği hakkında görüşünüz nedir?	Sınıflar							
	1. Sınıf		2. Sınıf		3.Sınıf		4. Sınıf	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Akraba evliliğini doğru buluyorum.	1	2,0	11	17,2	10	11,1	12	12,4
Akraba evliliğini doğru bulmuyorum.	12	24,0	22	34,4	36	40,0	36	37,1
Bir fikrim yok.	37	74,0	31	48,4	44	48,9	49	50,5
Toplam	50	100,0	64	100,0	90	100,0	97	100,0

Tablo 28’de araştırmaya katılan öğrencilerin, akraba evliliğine ilişkin tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, sınıfları dikkate alınarak yapılan analizde; 1. Sınıfların % 2,0’ı, 2. Sınıfların % 17,2’si, 3. Sınıfların %11,1’i, 4. Sınıfların %12,4’ü akraba evliliğini

doğru bulduğunu belirtmekte, 1. Sınıfların %24,0'ü, 2. Sınıfların %34,4'ü, 3. Sınıfların %40'ı, 4. Sınıfların %37,1'i akraba evliliğini doğru bulmadığını belirtmektedir.

Tablo 29. Eş adayı ile siyasi uyuma yaklaşım dağılımı

Evleneceğiniz kişinin sizinle aynı siyasi görüşten olması önemli midir?	Sınıflar							
	1. Sınıf		2. Sınıf		3.Sınıf		4. Sınıf	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Evet, önemli.	8	16,0	42	65,6	25	27,8	32	33,0
Hayır, önemsiz	11	22,0	20	31,3	37	41,1	37	38,1
Farketmez	31	62,0	2	3,1	28	31,1	28	28,9
Toplam	50	100,0	64	100,0	90	100,0	97	100,0

Tablo 29'da araştırmaya katılan öğrencilerin, eş adaylarının siyasi görüşleri ile kendi siyasi görüşlerinin benzer olmasını ne kadar önemseydiğine ilişkin tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, sınıfları dikkate alınarak yapılan analizde; 1. Sınıfların % 16,0'sı, 2. Sınıfların % 65,6'sı, 3. Sınıfların %27,8'i, 4. Sınıfların %33,0'ı eş adayı ile aynı siyasi görüşe sahip olmayı önemli bulduğunu belirtmekte, 1. Sınıfların %22,0'si, 2. Sınıfların %31,3'ü, 3. Sınıfların %41,1'i, 4. Sınıfların %38,1'i eş adayı ile aynı siyasi görüşe sahip olmayı önemsemediğini belirtmektedir.

Tablo 30. Aşk ve/veya mantık evliliği yaklaşımları dağılımı

Aşk evliliğini mi tercih edersiniz yoksa mantık evliliğini mi?	Sınıflar							
	1. Sınıf		2. Sınıf		3.Sınıf		4. Sınıf	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Aşk evliliği	16	32,0	33	51,6	27	30,0	20	20,6
Mantık evliliği	10	20,0	4	6,3	15	16,7	25	25,8
Her ikisi	24	48,0	27	42,2	48	53,3	52	53,6
Toplam	50	100,0	64	100,0	90	100,0	97	100,0

Tablo 30’da araştırmaya katılan öğrencilerin, aşk ve/veya mantık evliliğine ilişkin tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, sınıfları dikkate alınarak yapılan analizde; 1. Sınıfların % 32.,0’si, 2. Sınıfların % 51,6’sı, 3. Sınıfların %30,0’u, 4. Sınıfların %20,6’sı aşk evliliğini tercih ettiğini belirtmekte, 1. Sınıfların %20,0’si, 2. Sınıfların %6,3’ü, 3. Sınıfların %16,7’si, 4. Sınıfların %25,8’i mantık evliliğini tercih ettiğini belirtmektedir.

Tablo 31. Eş adayının çalışma durumuna yaklaşım dağılımı

Eşinizin çalışma durumuna bakış açınız ne olurdu?	Sınıflar							
	1. Sınıf		2. Sınıf		3.Sınıf		4. Sınıf	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Evet, çalışabilir.	47	94,0	62	96,9	88	97,8	97	100,0
Hayır, çalışamaz.	1	2,0	0	0,0	1	1,1	0	0
Henüz düşünmedim.	2	4,0	2	3,1	1	1,1	0	0
Toplam	50	100,0	64	100,0	90	100,0	97	100,0

Tablo 31’de araştırmaya katılan öğrencilerin, eş adaylarının bir işte çalışmasına ilişkin tercihleri yer almaktadır. Katılımcıların, sınıfları dikkate alınarak yapılan analizde; 1. Sınıfların % 94,0’ü, 2. Sınıfların % 96,9’u, 3. Sınıfların %97,8’i, 4. Sınıfların %100,0’ü eş adayının çalışmasını istediğini belirtmekte, 1. Sınıfların %2,0’si, 2. Sınıfların 0,0’ı, 3. Sınıfların %1,1’i, 4. Sınıfların %0,0’ı eş adayının bir işte çalışmasını istememektedir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Katılımcıların tamamının bekar olması, üniversite gençleri olması, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü lisans öğrencisi olması, araştırmanın kendinden önceki araştırmalardan daha güncel verileri içermesi, konuyla ilgili kendisinden önceki bazı araştırmaların sonuçlarını güncellerken bazılarının sonuçlarından ise farklı sonuçlar elde edilmesi ve araştırma sorularının farklı alanlara odaklanması bakımından araştırmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun kadınlar olduğu sonucuna ulaşılması, sosyal hizmet mesleğini genellikle kadınların tercih ettiğinin göstergesidir. Bu durum kadınların eğitim, sosyal hayattaki yerlerini almaya hızla devam etmekte olduklarını ve meslek hayatında aktif rol almaya devam edeceklerinin göstergesidir. Sosyal hizmet mesleği bir kadın mesleği olarak her geçen gün daha da öne çıkmaktadır. Sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcılarının güçlü bir empati kabiliyeti gerektirdiğinden bu durumun mesleği erkeklere göre daha çok kadın öğrencilerin tercih etmesine yol açtığı görülmüştür.

Araştırmaya katılanların tamamının bekar olması sonucuna ulaşılması, katılımcıların tamamının eş seçimi sürecine girmek üzere olduğu anlamına geldiğinden tercihleri bu süreci yaşayan ve çalışmaya katılmamış diğer öğrencilere rehberlik etmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılanlar arasında ailesiyle birlikte yaşayanların büyük çoğunlukta olması sonucuna ulaşılması, katılımcıların üniversite tercih döneminde ailesinin yaşadığı yere yakın üniversite tercih etmiş olduğunu göstermektedir. Bu durumun cinsiyete göre önemli ölçüde değişmemesi sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel nedenlerle mevcut durumun oluştuğunu düşündürmüştür.

Araştırmada kadın ve erkek öğrencilerin çoğunluğunun evlenecekleri partnerlerinin dini inançları ile kendi dini inançlarının uyumlu olmasını önemseydiği sonucuna ulaşılmıştır. Kadın öğrencilerin üçte birinden biraz fazlasının eş adaylarının siyasi görüşlerinin kendi siyasi görüşleri ile aynı olmasını önemseydiği, erkeklerin üçte birinden fazlasının eş adayının siyasi görüşü ile kendisinin siyasi görüşünün uyuşmasını istediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuyla ilgili olarak Strauss (1974) çalışmasında katılımcı kadınların %42.5'inin erkeklerin ise %41.6'sının farklı dinden olanla evlenmek istemedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Akt: Şahinkaya, 1979). Konuyla ilgili Durmazkul

(1991)'un yaptığı çalışmasında eş seçiminde kız öğrencilerin dini inançları ile uyumlu kişileri erkeklere göre daha yüksek oranda tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Özgüven (2000) çalışmasında, katılımcıların %86.0'ı eş adaylarının dini inançlarının kendilerinin dini inançları ile uyumlu olmasını istediği sonucuna ulaşılmıştır. Bener (2011) tarafından yapılan araştırmada, erkeklerin %32.5'i eş seçiminde ilk tercihlerinin dindarlık olduğunu belirtirken, kız öğrencilerin %43'ü aynı yanıtı vermiştir. Mevcut çalışma sonucunda geçmişteki çalışmaların sonucundan farklı olarak kadın katılımcıların erkeklere kıyasla eş seçiminde dini uyumu daha çok önemseydiği görülmüştür. Bu durumun nedeninin kadınların fiziken kendilerinden güçlü yaratılmış olan erkeklerden baskı görmemek için olduğu kanaati oluşmuştur. Geçmişte yaşayan bireylerde pek fazla dini seçeneğin olmaması ve günümüzde birçok inanış biçiminin türemesi ile dini farklılıkların çoğalması eş seçiminde dini uyumun da önemli bir faktör haline gelmesine yol açtığı, katılımcılarca siyasi inancın dini inanç uyumu kadar önemsenmediği şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum eş seçiminde, eş adayı ile olan dini inançların uyumu faktörünü ve siyasi inançların uyumu faktörünü önemli kılmıştır.

Çalışmaya katılan kadın ve erkek öğrencilerin tamamının anlaşamayan eşlerin boşanması fikrine olumlu yaklaştığı, katılımcıların eş adayı ile sürekli olarak anlaşamama, uzlaşamama durumunu boşanma sebebi olarak gördüğü saptanmıştır. Konuyla ilgili olarak Osmond (1977) tarafından yapılan araştırmada, evliliklerinde mutluluğu yakalayan ve sürdüren çiftlerin, karar verme mekanizmasını birlikte işlettikleri, genellikle kararlarında uzlaşma içinde oldukları, aksi durumların mümkün olduğunda evlilik sürecinde tarafların aldığı doyumun azalmasının akabinde boşanmaların arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Tütengil (1978) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların %75.3'ü çiftlerin karşılıklı anlaşmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut çalışma ve yapılan diğer araştırmaların sonuçlarında eşlerin uzlaşmasının evlilik birliğinin sürdürülebilir olmasını sağladığı görülmüş, eş seçimi ve evlilik sürecindeki uzlaşmanın önemini ortaya koymuştur. Bu durum eş seçiminde, uzlaşma, anlaşma ve şiddete olan yaklaşım faktörlerini önemli kılmıştır.

Çalışmadaki kadın katılımcıların beşte üçü, erkek katılımcıların ise çoğunluğu evliliği, 'mutlu bir beraberlik' olarak nitelendirdikleri, kadınlardan evliliği "sorumluluk" olarak nitelendirenlerin oranının erkeklere kıyasla daha fazla olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Konuyla ilgili Ekşi(2005) çalışmasında, katılımcıların %81.0'inin evlilikleri nitelendirme şekli olarak eş edinme, arkadaş edinme, dost edinme olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, eş seçimi sürecindeki gençlerin evlilik ile ilgili umutlarının arttığı ve evlilik ile ilgili olumlu beklentiler içinde oldukları şeklinde düşünülebilir ancak kadınların her geçen gün evliliği "sorumluluk olarak görme oranlarının artması günümüzdeki evlilik sürecinde kadının iş hayatı ve aile hayatında bunun yanısıra kariyerinde aktif olarak çalışması ve başarı sağlamanın beklenmesinden kaynaklı olduğu kanaati oluşmuştur. Bu durum eş seçiminde, evliliği nitelendirme faktörünü önemli kılmıştır.

Katılımcıların tamamına yakınının eşlerinin bir mesleğinin olmasını istediği ve iş hayatında aktif olarak çalışmasına olumlu yaklaştıkları, katılımcı erkeklerin kadınlara göre daha düşük oranda, eş adaylarının mesleki ve ekonomik durumunu önemseydiği, katılımcı kadınların tamamına yakınının evlenecekleri erkeğin mesleki popülaritesinin, eğitim durumunun ve ekonomik durumunun kendi seviyelerinden daha iyi olmasını istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuyla ilgili Özgüven (2000)'nin çalışmasında, %78.2'lik yüksek oranda katılımcının eş adaylarının ekonomik özgürlüklerini kazandıktan sonra evlilik yapmasına olumlu yaklaştığı belirtilmiştir. Ayrıca Mutlu (2004)'nun yapmış olduğu çalışmasında katılanların, %37.3'ü çalışma konusunda erkek ve kadının çalışması ve eşit şartlarda olması gerektiğini belirtmiştir. Ek olarak Ünal (1996) çalışmasında, kadın katılımcıların kendileri ile aynı düzeyde veya kendilerinden daha yüksek düzeyde öğretim seviyesine sahip eş adayları ile evliliğe meyilli oldukları, erkek katılımcıların eş adaylarının öğrenim seviyesi olarak kendileri ile aynı düzeyde ya da kendilerinden daha düşük seviyede olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonucundaki bulguların geçmiştekilerin sonucuyla benzer olarak eş adaylarının birbirlerinin mesleği ve ekonomik durumunun iyi seviyede olmasını istedikleri ancak farklı bir sonuç olarak, günümüzde erkeklerin de kadınlara yakın bir oranda evlenecekleri kadının meslek sahibi olmasını önemseydikleri görülmüştür. Bu durum eş seçiminde, mesleki ve ekonomik durum faktörünü önemli kılmıştır.

Araştırmaya katılanların ortalama yaşlarının 21.81 olduğu, katılımcıların erkekler için ideal evlenme yaşı olarak ortalama 27.07 yaşı uygun gördükleri, kadınlar için ideal evlenme yaşı olarak ortalama 24.59 yaşı gördükleri, kadın katılımcıların 1/3'ünün evlenecekleri erkekler ile oluşabilecek yaş farkını önemsemediği, diğer 1/3'ünün evlenecekleri erkeklerin yaşlarının kendisi ile aynı ya da daha büyük yaşta olmasını

istediği, erkek katılımcıların yarıdan fazlasının evlenecekleri kadının yaşının kendilerinden küçük olması yada aynı yaşta olmasını istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuyla ilgili Durmazkul (1991) tarafından yapılan çalışmada, kadın katılımcıların evlenecekleri erkeklerin yaş durumunun kendilerinden büyük olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Toro-Morn ve Sprecher (2003)'e göre de eş seçimi sürecinde kadınlar kendilerinden yaşça büyük erkek, erkeklerde yaşça küçük kadın tercih etmektedirler. Konuyla bağlantılı diğer bir çalışma olan Ekşi (2005)'nin eş seçimi evlilik sürecindeki bireyler üzerinde yaptığı araştırmasında katılımcıların %42.0'sinin ideal evlilik yaşını 20-24 yaş olarak uygun buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma sonucunda eş seçiminde yaş faktörünün önceki çalışmalarda olduğu gibi geçerliliğini koruyan bir faktör olduğu ancak geçmişte olduğu kadar günümüzde önemsenmediği ortaya çıkmıştır. Bu durum eş seçiminde, eş adayının yaş durumu faktörünü önemli kılmıştır.

Bu araştırmada, kadın ve erkek katılımcıların çoğunluğu eş seçiminde önce kendilerinin karar verdikten sonra ailelerinin onayını almak istedikler, aynı şekilde çoğunluğu ailelerinin onaylamadığı biri ile evlenmek istemediği sonucu ortaya çıkmıştır. Konuyla ilgili olarak Surra (1990) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların evlilik kararlarına ve herhangi bir konudaki karar vermelerine etki eden mekanizmanın bireysel kararları ve kültürel ortamlarının, yaşlılarının durumunun olduğu sonucuna varılmıştır. Özgüven (2000) araştırmasında, katılımcıların %80'inin evleneceği kişiyi kendisinin seçmek istediği sonucuna varılmıştır. Mutlu (2004) çalışmasında, katılımcıların %84.9'u kararı önce kendisinin vererek daha sonradan ailesinin onayını aldığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen sonuç geçmişteki çalışmaların sonuçları ile birlikte değerlendirildiğinde, eş seçimi sürecindeki gençliğin geçmişten günümüze eş adayını kendisinin seçmek isteği, görücü usulu çoğunluk tarafından kabul edilen bir yöntem olmasa da işlevselliğini koruduğu, gençlerin evlenmek istedikleri kişilerle kendileri tanışmak, flört etmek ancak ailelerinden de onay almak ihtiyacı hissettikleri, mevcut araştırmanın da öncekilerle bu anlamda benzer sonuçlar ortaya koyduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum eş seçiminde, aile onayı, görücü usulü gibi faktörleri önemli kılmıştır.

Bu araştırmada katılımcıların ilişki sürelerinin ortalama 11 aylık bir süreyi kapsadığı, kadınların dörtte üçü ve erkeklerin dörtte üçünden fazlası evlenmeden önce eş adayı ile birlikte yaşamak istemediği, katılımcıların yarıdan fazlasının eş adayı ile evlilik öncesi

flört etmeye olumlu yaklaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuyla ilgili Esmer (1991) tarafından yapılan çalışmada, katılımcı kadınların dörtte üçünün evlenmeden önce eş adaylarının flört etmesini onayladıkları, eşlerin birbirini sevmemesi, anlaşamamalarını da boşanma sebebi olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Ceylan (1994) araştırmasında, eş adaylarının flört olayına olumlu yaklaştıkları, flört ettikleri kişi ile de evlenmeye istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Lefcourt(1996)'e göre dıştan denetimli bireyler çevreleri üzerinde çok az kontrolleri olduğuna, olayların sonucunun çevre beklentileri ile şekillendiğine inanmaktadırlar. Kaya(2002) araştırmasında, nikahsız birlikteliği unaylamayan üniversite öğrencilerinin, evlilikten önce beraber yaşamayı şart koşan üniversite öğrencilerinden daha dıştan denetimli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, katılımcıların eş adayları ile evlilik öncesi birlikte yaşamak istememelerinin nedeninin (dini inanç uyumu ile ilgili 'Tablo 19' dikkate alındığında) dini inançlarına bağlı olmaları ve dinen bu durumun yasak olmasından kaynaklı olduğu, flört konusunun göreceli olması nedeni ile dini olarak net bir hükmünün olmaması nedeni ile flört'e olumlu yaklaştıkları, geçmişteki araştırma sonuçlarının da mevcut araştırma sonuçlarını desteklediği ve bu ek olarak günümüzde flört etmeye olumlu yaklaşanların geçmişe oranla arttığı şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum eş seçiminde, evlilik öncesi ilişkiye yaklaşım ve flört faktörünü önemli kılmıştır.

Bu çalışmada katılımcıların, en az bir en fazla 6 ve ortalama 2-3 çocuk sahibi olmak istedikleri, katılımcıların yarıda fazlasının evlilik süreçlerinde sahip olacakları çocuğun cinsiyetlerinin kendileri için farketmediğini belirtmeleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuyla ilgili Ceylan (1994) araştırmasında, katılımcıların imkanları olduğu sürece 2-3 çocuk sahibi olmaya istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak Orçan ve Kar (2008)'in Türkiye'de erken yaşta yapılan evlilik ve risk algısı: Bismil örneği isimli çalışmasının sonuçlarına göre çalışmaya katılanların %80'inin sahip oldukları çocuk sayısının 4-13 arasında olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin evlendiğinde ortalama sahip olmak istedikleri çocuk sayısı konusunda genellikle 3 veya daha az çocuk istedikleri bazı istisnai katılımcıların bu sayının üzerine çıktığı tespit edilmiştir. Bu durumun nedeninin; dünyadaki farklı isimlerde de olsa sahiplerinin 3-5 aile olduğu banka patronlarının kurduğu global şirketler aracılığı ile tüm sektörlerde tekelleşerek orta gelirli ve dar gelirli ailelere yaşam hakkı tanımaması, orta ve altı gelirli grubun bir girişimde bulunduğu rekabet edemeyeceği kadar uygun şartlar sağlayarak orta ve alt gelir grubunun ticari yapılanmalarını çökertip ticari arenada tekel olduktan

sonra da yüksek bedelle ürün sunmaları dünyanın genelinde zengini daha zengin ederken diğerlerini tamamen bitirmekte, ortada dönen ekonomik gücün çoğu bir iki elin parmaklarını geçmeyen kişilerde kalırken diğer küçük orandaki ekonomik gücü de dünyadaki tüm bireyler paylaşmaya çalışması olarak görülmektedir. Bu durum nedeni ile dünyanın her yerinde bireyler çocuk yapmaya olan isteklerini kaybetmektedirler ancak bu küresel çeteleri yıkmanın yolu ise bolca çocuk sahibi olup tarım, hayvancılık ve teknoloji konusunda eğiterek karşı bir güç oluşturmakla mümkün olduğu düşünülmektedir. Bireylerin geleceği için önemli olan çocuk sahibi olma isteğini, motivasyonunu artırıcı konferanslar ve çocuk sahibi olanlara güçlü devlet desteği ile bu durumun aşılacağı düşünülmektedir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, gençlerin günümüzde sahip olmak istediği çocuk sayısının daha az olmasının, kadının iş hayatına girmesinden ve bireylerin ekonomik kaygılarından kaynaklandığı şeklinde yorumlanmıştır.

Bu araştırmada, kadın ve erkek katılımcıların üçte biri oranında akraba evliliğini doğru bulmadıkları, katılımcı kadınların onda birine yakınının akraba evliliğini doğru bulduğu ancak yarıdan fazlasının akraba evliliğinin doğru ya da yanlışlığı konusunda fikrinin olmadığı, erkek katılımcılarının ise üçte birine yakınının akraba evliliğini doğru bulmasına ek olarak yarıya yakınının akraba evliliğinin doğru ya da yanlış bir evlilik olduğu konusunda kararsız olduğu şeklindeki sonuçlara ulaşılmıştır. Konuyla ilgili olarak Ceylan (1994) araştırmasında, akraba evliliğini uygun ve sağlıklı bir evlilik olarak görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Fışiloğlu (2001) tarafından evliliğini sürdüren 150 çifte yönelik yapılan araştırmada, akraba olan eş adaylarının yaptığı evlilikler ile akraba olmayanların yaptığı evliliklerdeki uyum incelendiğinde, akraba olanların evlilik uyumunun akraba olmayan çiftlere göre daha düşük seviyede olduğu, buna ek olarak akraba evliliği yapanların evlilik birliğindeki problemleri süreçlerde akrabaları ile de sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, katılımcı erkeklerin eş seçiminde akraba evliliğine daha meyilli oldukları, kadın katılımcıların yarıdan fazlasının akraba evliliğinin doğru ya da yanlışlığı konusunda fikir sahibi olmamasına rağmen diğerlerinin önemli ölçüde akraba evliliğine mesafeli oldukları ve doğru bulmadıkları şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum eş seçiminde akraba evliliğine olan yaklaşım faktörünü önemli kılmıştır.

Bu çalışmada katılımcı kadın ve erkek öğrencilerin çoğunluğu evlilikten korkmadığı, ayrıca bunların büyük çoğunluğunun evliliğe istekli olduğu ve evliliği önemli gördüğü

sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuyla ilgili Mutlu(2004) tarafından üniversite gençliğinin aile kurumuna yaklaşımı adlı çalışmada katılanların, %62.3'ü evliliğin korkutucu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, katılımcıların evliliğe istekli oldukları ve evliliği önemli gördükleri, geçmişten günümüze bu durumun pek değişmediği şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum eş seçiminde, evliliğe olan isteklilik, evliliğe verilen önem ve evlilik korkusu gibi faktörleri önemli kılmaktadır.

Bu araştırmada, kadın katılımcıların yarısı sosyal medyadan tanıştığı biri ile flört ettikleri, katılımcı erkek öğrencilerin de yarısının sosyal medyadan tanıştığı biri ile flört ettikleri; kadın öğrencilerin beşte üçü sosyal medyadan tanıştıkları kişilerle evlenmeye olumlu yaklaştıkları, üçte birinin sosyal medyadan tanıştıkları ile evlenmeye olumsuz yaklaştıkları; erkek öğrencilerin yarısının sosyal medyadan tanıştığı ile evlenmeye olumlu yaklaştığı ancak yarısının olumsuz yaklaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada kadın katılımcıların çoğunluğunun TV evlendirme programlarında yapılan evliliklerin sağlıklı evlilikler olmadığını ve bu tarz programların olmaması gerektiğini düşündüğü; de aynı benzer görüşte oldukları belirlenmiştir. Konuyla ilgili olarak Uçar (2015)'ın Tokat isimli il merkezinde ikamet etmekte olanlar üzerinde yaptığı, televizyonlarda gerçekleştirilen evlilik programlarının toplumdaki etkilerini incelediği araştırmasında sonuç olarak; katılımcıların bu tarz programları rastgele tv kanalında açtıkları, bir süre sonra eğlenmeye başladıklarından izlemeye daha sonraki süreçte de devam ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ayrıca kadınların evlenme niyeti ile bu tarz programlara başvurduklarını söyleseler de başvuran erkeklerin şöhret olmayı amaçladıkları ortaya çıkmıştır. Uçar (2015)'ın araştırmasına katılanların tamamına yakınının evlilik programlarının olumsuz etkileri olabileceği konusunda hemfikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, mevcut hali ile medyanın eş seçimi ve evlilik sürecindeki gençlere rehberlik edebilecek düzeyde olmadığı, konuyla ilgili uzmanlarca medyadaki içerikler düzeltilir ise medyanın gücünden yararlanılarak eş seçimi sürecinde topluma örnek oluşturabilecek evliliklerin medya desteği ile gerçekleştirilebileceği şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum eş seçimi sürecinde, medya faktörünü önemli kılmıştır.

Bu araştırmada, katılımcıların buldukları sınıflar dikkate alınarak yapılan bulgular üzerindeki analizde; Katılımcıların eş adaylarının meslek sahibi olmasını ve bir işte çalışmasına olan isteklerinin sınıf düzeyleri arttıkça paralel olarak arttığı, diğer eş seçimi kriterlerinde bu denli doğrusal orantılı bir artış olmadığı görülmüş, bu durum 4. Sınıfta

olan veya 4. Sınıfa yaklaşan katılımcıların mezuniyet sonrası iş bulma sürecine girecek olması dolayısı ile ekonomik baskı altında bu şekilde düşünmeye eğilimli olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Özetle, sosyal hizmet öğrencilerinin eş seçimi ve evliliğe ilişkin tercihlerinin incelendiği araştırma ile eş seçimindeki faktörlerden bazıları olan: Aile onayı ve görücü usulü, sosyal medya ve televizyon programları, yaş, eğitim, dini ve siyasi inanç, akarabalık, evlilik öncesi ilişki ve flört durumu, mesleki ve ekonomik durum, uzlaşma, sorumluluk, şiddet, fiziki görünüm ve sağlık durumu gibi faktörlerin, eş seçimi sürecindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre anlamlı olarak değişen sonuçlara yol açtığı görüldüğünden, eş seçimi ve evlilik sürecindeki en önemli faktörler olduğu görülmüştür.

6. ÖNERİLER

Birinci olarak; Bu çalışma kapsamında erkek katılımcıların sayısının az olması araştırmanın bir sınırlılığı olarak düşünülmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle sosyal hizmet bölümüne kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin kendi kaderlerini tayin etme hakları (self determinasyon) gereği bölüme kayıt başvurusu yapmaları elbetteki olağan bir durumdur ancak cinsiyet eşitliği kapsamında okul yönetimince mezzo bir sosyal politika izlenerek cinsiyet eşitliği benimsenmeli, kadın ve erkek öğrencilere eşit sayıda kontenjan açılmalı, sosyal hizmet mesleğinin yalnızca bir cinsiyete has meslek haline gelmesine mani olunabilmesi için gerekli düzenlemeler araştırmacılarca detaylandırılmalıdır.

İkinci olarak; Çalışmada elde edilen sonuçlar arasında çok az sayıda katılımcı tarafından ideal evlilik yaşının erkeklerde en az 17 yaş ve kadınlarda ise en az 15 yaş olması gerektiğine ilişkin öneride bulunulduğu görülmüştür. Bu anlamda üniversite gençliğinin eş seçimi ve evlilik sürecindeki tercihlerini ülkemizin uyulması gerekli mevzuatı olan medeni kanundan habersiz olarak yaptığı görülmüştür, medeni kanuna göre 15 yaşındaki bireyler evlilik yapamazlar, TMK'nın 124. Maddesinde evlilik şartları düzenlenmiştir ki bu düzenlemeye göre erkek veya kadın 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez, ancak hakim olağan üstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını dolduranlara evlenme izni verebilir. Üniversite gençliğinin mevzuattaki hükmü bilmemesi olumsuz bir durumdur ancak sosyal hizmet bölümü öğrencisi olanların bilmesi gerekli olan bu durumun bilinmemesi en yakın zamanda sosyal hizmet öğrencilerine medeni kanunun en azından teorisinin anlatıldığı bir dersin ders programlarına yerleştirilmesinin gerekli olduğu, konuyla ilgili detayların araştırmacılarca çalışılması gerektiği önerilmektedir.

Üçüncü olarak; Katılımcıların gündeminde mezun olduktan sonra işe girebilme hazırlığı ve endişesi oldukça hakim olduğundan eş seçimi ve evlilik ile ilgili tercihlerini yansıtacak birçok soruda katılımcıların yaklaşık onda birinin bilgi sahibi olmadığını belirttikleri görülmüştür. Bu sorunu gidermek için mesleğin bağlı olduğu T.C. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sosyal hizmet öğrencilerinin mezun olduktan sonra iş bulabilme ve yerleşebilmelerini kolaylaştırıcı makro politikalar geliştirmesi ile sosyal hizmet öğrencilerinin gündeminde eş seçimi ve evlilik kavramının daha fazla yer alacağı düşünüldüğünden, bakanlıkça nasıl bir politika ile bunun mümkün

olacağına dair detayları içeren çalışmaların araştırmacılarca ortaya koyulması önerilmektedir.

Dördüncü olarak; Katılımcıların ortalama 11 aylık flört dönemi yaşadıklarını belirtmelerine rağmen boşanma oranlarındaki yükselme, gençlerin eş adayı seçme, kendisini ve çevresindekileri tanıma gibi kişisel gelişim eğitimlerini almaya ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Bu anlamda başta sosyal hizmet öğrencileri olmak üzere üniversite gençliğinin ders programına ‘Tanıma’ eğitimleri girmelidir.

Beşinci olarak; Katılımcıların çoğunun televizyon programlarında canlı yayında ve izleyici önünde tanışılarak gerçekleştirilen evlilikleri olumsuz bulduğu görülmüştür oysa ki uzmanlarca hazırlanan ideal eş seçimi teorik bilgileri ve pratik uygulamaları izleyiciye bu mecralarda sergilenerek medyanın toplum üzerindeki güçlü etkisinden yararlanılabilir. Araştırmacıların ideal eş seçimi ve bunun medyadaki gösteriminin detaylarını belirlemek üzere çalışmalarını ilgili bakanlıklara sunarak bu anlamda makro bir mesleki müdahale gerçekleştirmeleri önerilmektedir.

Altıncı olarak; Katılımcıların önemli oranda bir kısmının akraba evliliği konusunda kararsız olduğu veya olumlu bir evlilik olup olmadığı konusunda bilgi sahibi olmadığı görüldüğünden, sosyal hizmet bölümlerinin olduğu üniversitelerde ders programlarına akraba evliliğinin tanımı, olumlu ve olumsuz yanları, vaka örnekleri ile anlatılmalıdır.

Yedinci olarak; Eş seçimi sürecine girmelerine bir kaç yılı kalan ve bu konularda topluma örnek olması beklenen üniversite gençliğine, özellikle de yakın zamanda sosyal hizmet uzmanı olması olası olan ve alanda aileyi oluşturan bireylere mikro, aile kurumuna mezzo, ailelerin oluşturduğu topluma makro mesleki müdahalede bulunacak olan ‘Sosyal Hizmet’ öğrencilerine ayrıca bir ‘Eş seçimi ve evlilik süreci’ başlıklı ve içeriği vakaları da içine alacak şekilde uzmanlarca oluşturulmuş bir eğitimin verilmesi gerektiği, eş seçimi ve evlilik konusunda araştırma yapmak isteyen araştırmacıların özellikle eğitimin içeriğinin nasıl olacağı üzerine çalışma yapması önerilmektedir.

Sekizinci ve son öneri olarak; Katılımcılardan elde edilen bulgular sonucunda, eş seçimi ve evlilik sürecine girmek üzere olan katılımcıların kendilerine uygun eşin belirlenmesinde profesyonel bir desteğe ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Bu anlamda ilgili bakanlık olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığının desteği ile eş seçimi sürecindeki bireylerin başvurabilecekleri, bu konuda uzmanlarca yönlendirilebilecekleri, bir oluşuma ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu oluşum, kendisine başvuran bireylere, kendilerinin güçlü ve zayıf yönleri konusunda psiko-sosyal değerlendirme danışmanlık hizmeti, başvuran adaylar arasından evlilik için uygun olan adayları tanıştırma hizmeti,

tanıştırma hizmeti sonucu olarak evlenenlere evlilik sürecinde yaşayacakları uyum sorunlarını gidermede etkin olarak danışmanlık hizmeti ve geri ödemeli maddi destek gibi hizmetleri sunabilecek bir oluşum olmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Toplumun yapı taşı niteliğinde olduğu malum olan aile kurumunun oluşması ve sürdürülebilir olması için eş seçimi ve evlilik sürecinin en verimli şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Eş seçimi sürecinin en verimli şekilde değerlendirilmesine yönelik kurulması istenen söz konusu oluşumun kuruluş, işleyiş ve görev alanı ile ilgili olarak konuya ilgisi olan araştırmacıların detaylandırma çalışmaları yapmalarını önerilmektedir.

7. KAYNAKÇA

- ACEMOĞLU H, CEYLAN A, SAKA G, ERTEM M (2005). Diyarbakır'da Erken Yaş Evlilikleri, *Aile Ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*. 2 (8): 115-120.
- AKDOĞAN Y. (1994). Temel Özellikleri Açısından Gazete-Televizyon Etkileşimi ve Gazete-Televizyon Etkileşimini Yansıtan Uygulama, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir.
- ALKAN T. (1981). *Kadın-Erkek Eşitsizliği sorunu Ankara*, A.Ü. Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- ANONİM (1998). *Boşanma Sebepleri Araştırması Nihai Rapor*, Aile Araştırma Kurumu, Ankara.
- ASSMANN J. (2001). *Kültürel Bellek: Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik* (Çev. A. Tekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- AYDIN M. (1997). *Kurumlar Sosyolojisi*, Vadi Yay. Ankara, s. 113.
- BACANLI H. (2002). *Psikolojik Kavram Analizi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- BAŞAR Ö. (2010). Asymmetries Of Men And Women In Selecting Partner. Graduate Program in Computer Engineering Department(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul.
- BENER M. (2011). Dindarlık-eş seçimi ilişkisi (SDÜ Örneği). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Isparta.
- BİLEN M. (2004). *Sağlıklı İnsan İlişkileri*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- BİLGİSEVEN AK. (1985). *Din Sosyolojisi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, Dönmezer.
- BOZ E. (2010). Çerkez Etnik Kimliğinde Yeniden Akrabalık, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- BUHÂRÎ, "Nikâh", Hadisi Şerif, s. 15
- CEYLAN FG. (1994). Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimindeki Tercih Ve Beklentileri. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sivas.
- CİN H. (1988). *İslâm ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Konya, s. 26
- ÇAYIROĞLU Y. (2016). *Modern Zamanlarda Ailevi Çözülmenin Psiko-Sosyal Dinamikleri*, *Mehir Dergisi*, Sayı: 3, Servet Ofset, Konya.
- DAVIDSON B. (1984). *A Test Of Equity Theory For Marital Edjustment. Social Psychology Quarterly*. 47, 36-42.
- DEMİR A. FIŞILOĞLU H (1999). *Loneliness and Marital Adjustment Of Turkish Couples. The Journal Of Psychology*. 133, 230-240.
- DİKEÇLİGİL B. ÇİĞDEM A (1991). *Aile Yazıları 4. T.C. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı*. (2. Basım). Ankara.
- DÜZGÜN M. (1995). Popüler Ürünlerin Oluşumunda Medya ve Kültürel Rolü, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.

- EFE E. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Eğilimleri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- EKŞİ B. (2005). *Evliliğe Hazırlık Aşamasındaki Karı-Koca Adaylarının Evlilik Ve Anne-Baba Olma Üzerine Düşünceleri. Aile Ve Toplum Eğitim Kültür Ve Araştırma Dergisi.* 2 (8), 75-84.
- El-Bakara, 2/221. *Kuran-ı Kerim.*
- ERKAL M. (1998). *Sosyoloji (Toplum Bilimi) 9. Baskı*, Der Yayınları, İstanbul, S. 97.
- ERÖZ M. (1977). *Türk Ailesi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- ERTENTUĞ A. (1990). *Çeşitli Aile Topluluklarında Aile Tipleri. Aile Yazıları 1.* T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları. Ankara.
- ESMER Y. (1991). *Her Yönüyle Kadın. Türkiye Aile Yıllığı*, T.C. Aile Araştırma Kurumu.
- FREYER H. (1967). *Sosyoloji'ye Giriş* (Çev: N. Abadan), Sevinç Matbaası, Ankara.
- GİTMEZ KG. (2000). Yaşlıların Farklı Kentsel Koşullarda Yaşam Uyumları, Eğilimleri, Tutum ve Davranışları, Ankara Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara.
- GÖKALP Z. (1980). *Makaleler IX*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- GÖKÇE B. (1976). "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme", *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1-2, Ankara.
- GÖKÇE B. (1989). "Kalkınmada Öncelikli Yörelere Uygulanan Gelişme Politikaları", *İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, Kamu-İş Yayını, C: 1, S: 7, s. 14-37.
- HOLLINGSHEAD A. (1950). *Cultural factors in the selection of marriage mates. American Sociological review.*
- KAYA M. (2002). Cinsiyetleri farklı üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre denetim odakları(Hacettepe Üniversitesi Uygulaması), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- KIRAY M. (1973). (der.), *Mouton, Paris-The Hague, Toplumbilim Yazıları*, Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, 1982.
- KIRAY M. "Akdeniz Ülkelerinde Toplumsal Tabakalaşma ve Değişme", s. 146-154 ; (ilk yayın) Social Stratification and Development in the Mediterranean.
- KIZILÇELİK S. (1994). *Sosyoloji Teorileri 2*, Emre yay. Konya, S 139.
- KIZILÇELİK S. (1996). *Erjem Y, Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü*, Saray Kitabevleri İZMİR, s.394.
- KITSON GC ve SUSSMAN MB. (1982). *Marital Complaints, Demographic Characteristics And Symptoms Of Mental Distress In Divorce. Journal Marriage And the Family.* 44, 87-101.
- KNOX D, ZUSMAN M, NİEVES W. (1997). *College students" homogamous preferences for a date and mate. College Student Journal*, 31, 445-448.
- KONGAR E. (1981). *Kentleşen Gecekondular ya da Gecekondulaşan Kentler Sorunu, Kentsel Bütünleşme*, TGAV Yayınlan Ankara.
- KOŞAR NG. (1992). *Sosyal Hizmetlerde Aile Ve Çocuk Refahı Alanı*, MN Ofset, Ankara.
- KUT S(1988). *Sosyal Hizmet Mesleği "Nitelikleri, Temel Unsurları, Müdahale Yöntemleri*, Ankara.

- LULL J. (2001). *Medya, İletişim, Kültür* (Çev: N. Güngör). Vadi Yayınları, Ankara.
- MCQUAIL D. (1994). *Kitle İletişim Kuramına Giriş*, Anadolu Üniversitesi Basımevi. Eskişehir.
- MUTLU M. (2004). Üniversite gençliğinin evlilik ve aile kurumuna yaklaşımı(Fırat Üniversitesi Uygulaması), Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- NASW (1992). *Changes in Nasw Family Policy*. *Nasw News*, 27(2).
- NATHAWAT S, MATHUR A (1993). *Marital adjustment and subjective well being in Indian educated housewife sandworking women*. *Journal of Psychology*. 127(3):353-358.
- NAZLI S. (2003). *Aile Danışmanlığı*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- NİRUN N. (1994). *Sistemik Sosyoloji yönünden aile ve kültür*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- ONDAŞ B. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Ve Eş Seçimiyle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Ekonomisi Ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- OSMOND MW. (1977). *Marital Organization In Low-Income Families:a CrossRace Comparision*. *Intenational Sociology Of The Family*. 7, 143-156.
- ORÇAN M, KAR M. (2008). *Türkiye 'de erken yaşta yapılan evlilikler ve risk algısı: Bismil Örneği*, 4(14), *Aile ve Toplum Dergisi*.
- OZANKAYA Ö. (1976). *Toplum Bilimine Giriş*, S.B.F. Yayınları, Ankara.
- ÖZDEMİR M. (2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Aile Değerleri Ve Medyanın Aile Değerlerine Etkisi Hakkındaki Görüşleri, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı(Yüksek Lisans Tezi). İstanbul.
- ÖZDEN A. (2018). Aile Planlamasının Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yalova.
- ÖZGÜVEN İE. (2000). *Evlilik Ve Aile Terapisi*, Pdrem Yayınları, Ankara.
- ÖZKALP E. (2005). *Sosyolojiye Giriş*, 13. Baskı, Ekin Kitapçılık, Bursa.
- ÖZTAN B. (2000). *Aile Hukuku*. Turan Kitabevi, Ankara
- ÖZUĞURLU K. (1990). *Evlilik Raporu*, 3. Basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 65.
- PARSONS TT. (1997). *Sources and Stages of Mate Selection, Relationsihp Development and Marriage*. *ProQuest Dissertations and Theses*.
- SAKALLI-UĞURLU N. (2002). *Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği:Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 47-58.
- SAYIN Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- SCHMİTT DP. (2003). *Universal sex differences in the desire for sexual variety:tests from 52 nations, 6 continents, and 13 islands*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85 (1), 85–104.
- SEYİDOĞLU H. (1997). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, Güzem Yayıncılık, İstanbul.
- SEYYAR A. (2002). *Sosyal Siyaset Terimleri*, Beta Yay, İstanbul.
- SOUREH NF. (2011). Türk ve İranlı üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile ilgili görüşleri. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.)

- SULHİ (1974). *Sosyoloji*, 5. Baskı, Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul.
- SURRA CA. (1980). *Research And The Ory On Mate Solocion And Premarital Relationships In The 1980's. Journal Of Marriage And The Family. 52:4, 844.*
- ŞAHAN H. (2009). Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Aile Kurumuna Bakışlarının Değerlendirilmesi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya.
- ŞAHİNKAYA R. (1979). *Psiko-Sosyal Yönleriyle Aile*, Kardeş Basımevi (3.Basım). Ankara.
- ŞENEL A. (1996). *Siyasi düşünceler tarihi. Bilim ve Sanat Yayınları*, Ankara.
- TAŞBAŞ MB. (2010). Evlenmenin Şartları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, s.1.
- TAYLAN HH. (2003). Köy ailesinde aile içi ilişkiler: Selçikli Köyü örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi). Konya.
- TEZCAN M. (1993). *Sosyolojiye Giriş*, Ankara.
- TEZCAN M. (1995). *Sosyolojiye Giriş Temel Kavramlar*, 4. Baskı, Feryal Matbaası, Ankara.
- TOKPINAR C. (2002). *Geçlik ve Aşk*, Nesil Yayınları, İstanbul, s. 116-117
- TORO-MORN M, SPRECHER S. (2003). *A crosscultural comparison of mate preferences among university students: The United States vs. The People's Republic of China (PRC). Journal of Comparative Family Studies, 34, 151-170.*
- TUİK (2016). *Türkiye İstatistik Kurumu*, Ankara, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id =1067 (ET:04.03.2019).
- Türk Ansiklopedisi, (1968). I-XXXIII, Milli Eğitim Bakanlığı, s. 33, Ankara,
- TÜRKARSLAN N, SÜLEYMANOV A. (2010). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin evlilik konusundaki görüş ve düşünceleri -Azerbaycan ve Türkiye karşılaştırması. Karadeniz (Black Sea-Çernoye More) Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı: 5.*
- T.C. Başbakanlık Mevzuat Bilgi Sistemi. Türk Medeni Kanunu. [http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/mevzuat/metinx.asp?mevzuatkod=1.5.4721\(E.T:24.04.2019\)](http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/mevzuat/metinx.asp?mevzuatkod=1.5.4721(E.T:24.04.2019))
- T.C. Nüfus Ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. [http://www.nvi.gov.tr/11, Ana_Sayfa_Evlilik_Ve_Bosanma_1statistikler.html](http://www.nvi.gov.tr/11,Ana_Sayfa_Evlilik_Ve_Bosanma_1statistikler.html) (erişim tarihi: 12.03.2007).
- TÜTENGİL CO. (1978). *Aile ve Evlilik Araştırması Sonuçları*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyoloji Enstitüsü Yayını.
- TÜİK (2006). Aile Yapısı Araştırması, S. 14.
- TÜRKDOĞAN O. (1991). *Aile sosyolojisi modeli, Türk Aile Ansiklopedisi*, 1. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Kurumu Araştırma Başkanlığı, s.24-36.
- TÜRKÖNE M. (1995). *Eski Türk Toplumunun Cinsiyet Kültürü. Ark Yayınevi*. Ankara.
- UÇAR S. (2015) Kadın Ve Erkeklerin Televizyonda Yayınlanan Evlilik Programlarına İlişkin Tutumları Üzerine Bir Araştırma(Tokat İli Örneği), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi). Ankara.
- ÜLKEN H. (1943). *Sosyoloji*, İstanbul.

WINCH RF, KTSANES T, KTSANES V (1955). *Emprical elaboration of the theory of complementary needs in mate-selection. The Journal of Abnormal and Social Psychology, 51 (3), 508-513.*

YALÇIN C. (2003). *Sosyolojik Bir Bakış Açısıyla İnternet. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. (27) s.1*

YAZAN ÜM (1991). *İleri Endüstri Toplumlarında Aile Kurumu Üzerine Bir Araştırma, Aile yazıları I, (Der: B. Dikeçligil- A. Çiğdem), Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.*

YEŞİLORMAN M. (2001). *“Toplumsal Eşitlikte Kör Nokta: Kadın Eşitsizliğine Genel Bir Bakış”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:11, Sayı:2, Elazığ.*

YILMAZ K. (1996). *Aile Kurumundaki Değişime Televizyonun Etkisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı((Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale.*

YOLCUOĞLU İG. (2018). Sosyal Hizmet Uzmanları. 05.13.2018 tarihinde

http://www.sosyalhizmetuzmani.org/shu_aile1.htm adresinden alınd

2828 Sayılı Kanun, Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi. (Erişim tarihi: 24,5, 2018).

EKLER

EK1:ANKET FORMU

Değerli katılımcı,

Bu çalışma, Sosyal hizmet öğrencilerinin eş seçimi ve evlilik hakkında görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yürütülmektedir. Bu çalışma, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi çalışması kapsamında yürütülmekte olup verdiğiniz cevaplar hiçbir şekilde aleyhinize kullanılmayacak ve mahremiyete dikkat edilecektir. Araştırmanın tamamlanması için tüm soruları cevaplamanız önem arz etmektedir. Anket ile ilgili sorularınızı 0544 395 55 06 numaradan araştırmayı yürüten Hamza Bağ' a ulaşarak sorabilirsiniz.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Hamza BAĞ

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

A.SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. **Cinsiyetiniz** Kadın ( ) Erkek ( )
2. **Yaşınız** .....
3. **Okuduğunuz sınıf** .....
4. **Medeni Durumunuz nedir?**
( ) Bekâr ( ) Evli ( ) Sözlü/Nişanlı ( ) Boşanmış ( ) Eşi Öldü
5. **İkamet şekliniz**
( ) Evde yalnız kalıyorum ( ) Evde ailem ile birlikte kalıyorum
( ) Yurtta kalıyorum ( ) Evde okul arkadaşlarımla kalıyorum
( ) Akrabalarımın yanında kalıyorum
6. **Aylık bireysel toplam geliriniz (Burs, kredi, harçlık vb) belirtiniz**.....

B. EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİĞE İLİŞKİN TERCİHLER

1. **Evlilik Size Nedir?(Birden fazla seçenek işaretlenemez)**
( ) Mutlu bir beraberlik ( ) İmtihan
( ) Kurtuluş ( ) Esaret
( ) Sorumluluk ( ) Alışkanlık
( ) Mecburiyet ( ) Diğer.....(belirtiniz)
2. **Evlenmeyi Düşünüyor musunuz?**
( ) Evet ( ) Hayır

3. **Aşk evliliğini mi tercih edersiniz yoksa mantık evliliğini mi?**
( ) Aşk Evliliği ( ) Mantık Evliliği ( ) Her ikisi
4. **Ortalama İlişkilerinizin süresi ne kadar?(Kaç ay)**
(.....)
5. **Sizce erkekler için ideal evlenme yaşı kaçtır?**
(.....)
6. **Sizce kadınlar için ideal evlenme yaşı kaçtır?**
(.....)
7. **Evlilik sizce önemli midir?**
( ) Evet, önemlidir ( ) Hayır, önemli değildir
8. **Evlenmek sizi korkutuyor mu?**
( ) Evet, korkutuyor ( ) Hayır, korkutmuyor ( ) Bunu henüz düşünmedim
9. **Eş seçimi ile ilgili karar aşamasında size en uygun durum hangisidir?(Bir seçenek işaretlenecektir)**
( ) Kararı ben veririm, kimseye danışmam
( ) Kararı ben veririm, sonradan ailemin onayını alırım
( ) Ailemin onayını alırım, sonra karar veririm
( ) Kararı ailem verir, sonradan benim onayımı alır
( ) Ailem karar verir, ben karışmam
( ) Arkadaşlarıma danışır sonra karar veririm
( ) Diğer.....(belirtiniz)
10. **Ailenizin kesin olarak karşı çıktığı biri ile evlenir miydiniz?**
( ) Evet, evlenirim ( ) Hayır, evlenmem ( ) Bir fikrim yok
11. **Daha önceden sosyal medyadan tanıştığınız biriyle ilişkiniz oldu mu?**
( ) Evet, oldu ( ) Hayır, olmadı
12. **Sosyal medyadan tanıştığınız biriyle evlenir miydiniz?**
( ) Evet, evlenirim ( ) Hayır, evlenmem
13. **Evlilik programlarındaki evlilikler hakkındaki düşünceniz nedir?**
( ) Evet, sağlıklı evlilikler olduğunu düşünüyorum
( ) Hayır, olmaması gerektiğini düşünüyorum
( ) Bu konuda fikrim yok
14. **Evlendiğinizde kaç çocuk sahibi olmayı düşünüyorsunuz?**
(.....)
15. **Çocuk sahibi olsaydınız cinsiyetinin ne olmasını isterdiniz?**
( ) Kız
( ) Erkek
( ) Fark etmez
16. **Evleneceğiniz kişinin yaş durumunun size göre nasıl olmasını istersiniz?**
( ) Yaşı benden büyük olmalı
( ) Yaşı benimkinden büyük veya benimki kadar olmalı
( ) Benimle aynı yaşta olmalı
( ) Yaşı benden küçük veya benim kadar olmalı
( ) Yaş farkı bence önemli değil
17. **Evleneceğiniz kişinin sizinle aynı dinden olması önemli midir?**
( ) Evet, önemli
( ) Hayır, önemsiz
( ) Fark etmez
18. **Evleneceğiniz kişinin sizinle aynı siyasi görüşten olması önemli midir?**

- Evet, önemli
- Hayır, önemsiz
- Fark etmez

19. Akraba evliliği hakkında görüşünüz nedir?

- Akraba evliliğini doğru buluyorum
- Akraba evliliğini doğru bulmuyorum
- Bir fikrim yok

20. Evlenmeden birlikte yaşamayı uygun buluyor musunuz?

- Evet, uygun buluyorum
- Hayır, uygun değil
- Bir fikrim yok

21. Eşinizin çalışma durumuna bakış açınız ne olurdu?

- Evet, çalışabilir
- Hayır, çalışamaz
- Henüz düşünmedim

22. Anlaşamayan kişilerin boşanması hakkında görüşünüz nedir?

- Evet, boşanabilir
- Hayır, boşanamaz
- Bir fikrim yok

23. Sizde bir evlilikte şiddet boşanmaya bir sebep midir?

- Evet, boşanmaya sebeptir
- Hayır, sebep değildir
- Bu konuda kararsızım

24. Evliliğe yönelik varsa diğer görüşleriniz?.....
Katkılarınızdan dolayı teşekkürler.

EK2:ETİK KURUL İZİNİ

www.uskudar.edu.tr

Altunizade Mahallesi Haluk Türksoy Sokak No:14 34662 Üsküdar/İSTANBUL
T: 0216 400 22 22 F: 0216 474 12 56 bilgi@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: B.08.6.YÖK.2.ÜS.0.05.0.06 /2018/392

23/02/2018

Yrd.Doç.Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN
Hamza BAĞ

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 23/02/2018 tarihinde yapılan 02 No.lu toplantısında “Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Aile Kurumuna İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı araştırma projenizin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Cumhuri TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı

EK3:KURUM İZİNİ

08/03/2018-E.1830

T.C. ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

Sayı : 60560713-044/
Konu : Anket İzni

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 02.03.2018 tarihli, 49635740-302.99/1651 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet (Tezli) Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hamza Bağ'ın, "Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Aile Kurumuna İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi" konulu tez çalışması kapsamındaki anketini Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulama talebi uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Nevzat TARHAN
Rektör

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK4:ÖZGEÇMİŞ RAPORU

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı :Hamza BAĞ
Doğum Yeri ve Tarihi :KASTAMONU/19.12.1989
Yabancı Dili :İngilizce, Arapça Hazırlık Mezunu
İletişim(E-posta) :hamzabag1989@gmail.com

Eğitim Durumu (Kurum ve Yılı)

Lise :İnebolu Lisesi/2005-2009
Lisans :Adnan Menderes Üniversitesi /03.09.2012-27.05.2016
Yüksek Lisans :Üsküdar Üniversitesi/ 06.02.2017- 27.05.2019

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yılı

Rumeli Türkleri Vakfı-Bakımevi: Sorumlu Müdür/10.06.2011-06.01.2014
İstanbul Adliyesi 8. Çocuk Mahkemesi: Sosyal Çalışmacı/06.01.2015-06.02.2016
AKSAZ Deniz Üs Komt. Sosyal Hizmet Komutanlığı, Teğmen/ 06.02.2017-2018
İstanbul Adliyesi 1. Aile Mahkemesi: Uzm. Sosyal Çalışmacı/ 01.02.2018-Devam

Yayımlar(SCI ve diğer) :*(yok)*

Diğer Konular : *(yok)*